

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜNDE
YAŞANAN SORUNLARIN ARAŞTIRILARAK
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS
ARAŞTIRMASI KOMİSYONUNUN
(10/5, 6, 8, 22, 58)

İZMİR İNCELEME ZİYARETİ TUTANAKLARI

1 Aralık 2023 Cuma

- Ziraat, Orman ve Su Ürünleri Eğitim Konseyi İstişare Toplantısı/Ege Üniversitesi

1 Aralık 2023 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.38

BAŞKAN: İsmail Emrah KARAYEL (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Nazım ELMAS (Giresun)

SÖZCÜ: Barış KARADENİZ (Sinop)

KÂTİP: Hilmi DURGUN (Antalya)

(Ziraat-Orman ve Su Ürünleri Eğitim Konseyi

İstişare Toplantısı / Ege Üniversitesi)

PROF. DR. NECDET BUDAK – Evet, Ege Üniversitesine hoş geldiniz.

Sayın Balıkçılık ve Su Ürünleri Araştırma Komisyonu Başkanı, değerli milletvekilleri, su ürünleri fakültelerimizin kıymetli dekanları; İzmir’e, Ege Üniversitemize hoş geldiniz.

Üniversitemizin ev sahipliğinde dün gerçekleştirdiğimiz Ziraat, Orman ve Su Ürünleri Eğitim Konseyi toplantısının ardından, bugün de sizleri su ürünleri fakültesi dekanlarımızla birlikte üniversitemizde ağırlamaktan büyük bir mutluluk duyuyoruz. Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında kurulan Balıkçılık ve Su Ürünleri Sektöründe Yaşanan Sorunların ve Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonumuzun ülkemizdeki su ürünleri fakültesi dekanlarıyla buluşmasını bugün gerçekten akademi dünyası olarak da çok anlamlı ve önemli buluyoruz. Yapılacak istişareler sonucunda hazırlanacak rapor sektörün yaşadığı sorunların tespit edilmesi ve bu sorunların çözümüne yönelik kısa, orta, uzun vadeli yol haritasını oluşturarak uygulayıcılara yönelik sektörün sağlıklı gelişimine yol açacak tavsiyeleri içererek sürdürülebilirlik açısından olumlu katkılar sağlayacağını düşünüyoruz.

Sözlerime son verirken toplantıya katılım sağlayan Türkiye Büyük Millet Meclisi Balıkçılık ve Su Ürünleri Araştırma Komisyonu Başkanımıza, milletvekillerimize, dekanlarımıza; teşekkürlerimi sunar, toplantının hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Başkanım, buyurun.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Değerli milletvekillerimiz, kıymetli rektörüm, kıymetli dekanlarımız, bürokrasimizin kıymetli temsilcileri; biz de hepinize teşekkür ediyoruz, sizlerle birlikte burada olmaktan dolayı duyduğumuz memnuniyeti ifade ederek başlamak istiyoruz. Tabii, kıymetli rektörümüze, Ege Üniversitesi adına hepimizi bir araya getirdiği için teşekkür ediyoruz.

Biz, Balıkçılık ve Su Ürünlerinin Sorunlarının Araştırılması Komisyonu olarak Mecliste bundan önce kurulduğumuz günden bu yana çalışmalarımızı devam ettiriyoruz. 17 Ekim 2023 tarihi itibarıyla çalışmalarımıza başladık. Tabii, Komisyonumuz aslında geçen dönemde, 27’nci Dönemde çalışmalarına başlamış, çalışmalarını yapmış bir Komisyon ama Meclis tabiriyle seçimden dolayı süremiz yetmediği için rapor yazılamadı ve seçimden sonra ilk kurulan araştırma komisyonu olması itibarıyla ve bütün partilerin ortak önergeleriyle kurulmuş olması itibarıyla sektöre, balıkçılığa, su ürünleri sektörüne ve paydaşlarına verilen önemin gösterilmesi açısından son derece kıymetli.

Tabii, biz daha önce 2019 tarihinde Su Ürünleri Kanunu değişikliğiyle aslında bu sürece başlamış olduk, o zaman gene Tarım Bakanlığımız, Su Ürünleri Genel Müdürlüğümüz, Genel Müdür Yardımcımız da burada... Bu çalışma, aslında bu ortamın da oluşmasını sağlamış oldu. Su Ürünleri

Kanunu'nda yapılan değişiklikle birlikte balıkçılık ve su ürünleri sektöründe birçok sorunun ortadan kaldırılması sağlandı ve yeni çıkması muhtemel sorunlarla ilgili de çalışmalarla hazırlık yapılmış oldu, önyak olunmuş oldu.

Daha sonra, gene Marmara Denizi'nde özellikle müsilağla ilgili yapılan araştırma komisyonunun içerisinde yer alan ve görevlendirilen milletvekillerinden birisi olarak yine bu süreci müsilağla bağlantılı olarak balıkçılık, su ürünleri ekosistemi ve bunun çevreyle olan bağlantısı kısmı da aslında Meclis tarafından araştırılmıştı ve gene, biraz önce ifade ettiğim gibi, 27'nci Dönemin sonunda partilerin ortak kararıyla balıkçılık ve su ürünleri sektörünün sorunlarının araştırılmasıyla ilgili komisyon kurulmuştu, bu Komisyon sırasında ben de orda kâtip üye olarak görev yapmıştım. Orada, aslında paydaşların çoğunu ve burada bulunan hocalarımızın bir kısmını da o Komisyonda da gene dinleme imkânımız olmuştu. Yazılı şekilde fikirlerini, görüşlerini, sorun tespitlerini ve çözüm önerilerini akademi de bize iletmış olmuştu.

Dolayısıyla, aslında bu çalışma normal şartlar itibarıyla üç ay artı bir ay şeklinde olan araştırma komisyonları bir önceki çalışmaları da dâhil ederek daha uzun süre -tabiri caizse- çalışıyormuş gibi ve biz 17 Ekimden sonra çok hızlı bir şekilde bütün paydaşları avcılık, yetiştiricilik anlamındaki üst birlikleri, onların temsilcilerini, ilgili bütün bakanlıkları, konuyla ilgili sadece balıkçılık yetiştiriciliği veya avcılığıyla ilgili değil, işte balıkçı barınaklarının sorunları da dâhil olmak üzere bütün paydaşları da dinlemeyi tamamlamış olduk, önceki Komisyonun çalışmalarıyla birlikte ve hızlı bir şekilde sahaya indik.

Bu hafta sizlerle birlikte Ege Üniversitesinde akademinin de görüşlerini; üniversitelerin, hocaların, bu konudaki yetkili kişileri en üst seviyede görüşlerini almış olacağız, sizleri dinleyeceğiz, sorun tespitleriyle birlikte sizlerin bize önereceğiniz çözüm önerileri de son derece kıymetli, bunu da hazırlandığınızı çalıştığınızı biliyoruz, bu da son derece kıymetli. Alanın içinde olan, işin teori kısmını ve pratik kısmını bilen hocalarımız olarak, dekanlarımız olarak, akademisyenler olarak burada bize vereceğiniz bilgileri son derece önemsiyoruz, bunlar da raporda son derece geniş şekilde yer alacak.

Rapordan sonra raporu okuyan kişilerin, herkesin bütün sorunları kapsadığını göreceğ şekilde yazma konusunda hassasiyet gösteriyoruz. Bütün alanları son derece detaylı şekilde araştırmak istiyoruz ve sorunların tespiti bizim için son derece önemli ama sorunlarla birlikte çözüm önerileri son derece kıymetli çünkü hem bakanlıklar, farklı bakanlıklar akademi hem sahada yetiştiriciler, uygulayıcılar, avcılar ve diğer bütün paydaşların görüşlerini ifade etmesi anlamında son derece kıymetli ve herkesin “Evet, olmuş.” diyeceği bir rapor olsun istiyoruz ve çözüm önerilerinde, inşallah hem yasal düzenleme gerektiren çözüm önerileri anlamında Meclisin hem farklı seviyede düzenlemeler gerektirmenin kısımları itibarıyla bakanlıklara da bir rehber olması düşüncesiyle çalışıyoruz.

Milletvekillerimizin hepsine teşekkür ediyoruz, son derece yüksek bir katılımı bugün buradayız, bütün siyasi partilerin temsilcileri burada ve burada uyum içerisinde çalıştığımızı bir kez daha ifade etmek istiyorum. Katkı verecek olan herkese şimdiden çok teşekkür ediyoruz. Biz balıkçılık ve su ürünleri sektöründe özellikle sürdürülebilirlik konusunun son derece kıymetli olduğunu düşünüyoruz, bunu özellikle burada ifade etmek istiyorum, sizlerin ve basın mensuplarının huzurunda söylemek istiyorum. Avcılık anlamında da yetiştiricilik anlamında da ve diğer bütün paydaşlar anlamında sürdürülebilirlik son derece kıymetli. Bunu yaparken tabii ki doğayla olan ilişkiler, tabii ki sanayiyle olan ilişkiler, tabii ki ihracat dengesi; bunların hepsi dikkate alınarak bu rapor da inşallah dercedilmiş olacak.

Tekrar, kıymetli rektörümüze hepimizi burada topladığı için, bu salonu, üniversitenin imkânlarını bize tahsis ettiği için teşekkür ediyorum, sizlere de buraya teşriflerinizden dolayı teşekkür ediyorum.

Sağ olun.

PROF. DR. NECDET BUDAK – Evet, Başkanım siz yönlendirin, dekanlarımızdan söz almak isteyenler var.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Evet, şöyle, söz almak isteyen usul itibarıyla dekanlarımızı yaparsak... Bir çalışma süreci var mı konular itibarıyla Kıymetli Rektörüm? Çünkü bu çalışmalarımız...

PROF. DR. NECDET BUDAK – Dekan hocalarımız dün hazırlık yaptılar, Uğur Hocamdan başlayalım, siz yönlendirin.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Bunun iki günlük bir toplantının ikinci günü olduğunun farkındayız dolayısıyla Sayın Rektörümüzün de sizin de hazırlığınızın olduğunu biliyoruz. Ev sahibi üniversitenin dekanı olarak buyurun kıymetli hocam.

PROF. DR. UĞUR SUNLU – Sayın Komisyon Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Rektörüm, kıymetli dekanlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum, Ege Üniversitesine ve güzel İzmir’e hoş geldiniz diyorum.

En eski su ürünlerin mühendislerinden birisi olarak gerçekten bu toplantıda birlikte olmaktan çok büyük onur ve heyecan duyuyoruz. İnşallah, bu toplantının sonunda olumlu ve somut sonuçlarla ayrılma dileğiyle sizlere Komisyonumuz adına, Dekanlar Konseyi adına... Dün de yaklaşık dört saate yakın bir toplantımız vardı, onun sonucunda tüm dekanlarımızın onayıyla gündeme getirmek istediğimiz bazı sorunları izniniz olursa sunmak istiyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Kıymetli Dekanım, biz Meclis olarak burada tam kayıt tutuyoruz, stenograflardan şimdi uyarı geldi, konuşan hocalarımız kendilerini tanıtırlarsa tutanaklar açısından önemli.

PROF. DR. UĞUR SUNLU – Tabii, çok özür dilerim.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Estağfurullah.

PROF. DR. UĞUR SUNLU – Profesör Doktor Uğur Sunlu, Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Dekanı.

Sayın Başkanım, sunuma şöyle başlamak istiyorum: Aslında, bakarsanız bu Konseyimizin ve sizlere iletmek istediğimiz en önemli konu. Kırk bir yıldır eğitim öğretim hayatında yer alan ve bu sene dört yılı düşersek su ürünleri mühendisi fakültesinde 38’nci dönem mezunlarımızı verdik ancak bu geçen süreç içerisinde maalesef su ürünleri mühendisliği yetki yasası konusunda, yetkilendirme konusunda, mühendislerimizin bu mesleği icrasındaki mesleki tanımlamaları konusunda bugüne kadar maalesef pozitif bir sonuç elde edemedik. Bu geçen süreç içerisinde bizler için yani Su Ürünleri Fakültesi Dekanlar Konseyi için en önemli ve en hayati konu su ürünleri mühendisliği yetki yasasıdır. Bu konuda, gerçekten sunumun ilk bölümünde sizlerin de izni olursa bu konuda genel bir bilgi vereceğim. Sizlerin yardımlarına ve desteklerine bu konuda çok büyük ihtiyacımız var.

Yaklaşık 30 bin su ürünleri mühendisi var ve bunlar bu mesleğin gerçekten sıfırdan... Ben öğrenciyken 1983-84’lü yıllarda ben ağ kafeste balık yetiştiriciliğini hiç görmedim Türkiye’de gözümle, o kadar yoktu yani 5 bin tonlarda bir üretim vardı, 5 metre kıyıda çok iptidai koşullarda başladı bu iş ancak şu anda geldiğimiz noktada su ürünleri ihracatı ve üretimi açısından ülkemiz gerçekten çok ciddi bir potansiyele sahip ve Avrupa’nın çipura, levrek üretiminde bir numaralı ülkesi hâlini aldı. Dolayısıyla bu geçen süreç içerisinde hem sektörümüzün hem de bilim dalımızın ya da meslek grubumuzun gerçekten burada, bu sektörde yer alan yaklaşık 3 binin üzerindeki, 3.600 civarındaki su ürünleri mühendisinin çok büyük katkısı vardır. Dolayısıyla bu sektörel gelişimle beraber bu

bilim dalı ve bu meslek grubunda artık Türkiye’de gerekli hakka ve yetkilere sahip olmasının zamanı geldiğini düşünüyoruz. Dolayısıyla da bu konuda sizlerden gerçekten çok büyük bir desteğe ve yardıma ihtiyacımız var.

Evvet, çok kısaca... “Mavi ekonomi” ve “mavi büyüme” olarak adlandırılan büyüme dünyada yaklaşık 5,4 milyon iş ve yılda yaklaşık olarak 500 milyar euro brüt kalkınma değeri üretmekte ve ülkemiz jeolojik ve coğrafik özelliklerinden dolayı çok büyük bir su potansiyeline ve hacmine sahip özellikle denizlerimizde ve bunun yanı sıra da su ürünlerinin çeşitliliğini destekleyen ve alternatif su ürünleri yetiştiriciliğine olanak sağlayan birbirinden farklı hidrografik özellikleri olan 4 tane birbirinden tamamen farklı özellikte ve biyolojik çeşitliliğe sahip denizimiz var. Tam olarak kıyı sahil şeridimiz de 8.333 kilometre. Hepinizin yine bildiği gibi denizlerimizde, açık denizde özellikle “off shore” dediğimiz faaliyet gösteren ağ kafesi yetiştiriciliği ve bütün denizlerimizde turizm, kıyı koruma alanları, ulaşım ve kabloyla boru hatları dışında kalan mevcut yürürlükteki kanunlar ve yönetmelikler çerçevesinde belirlenmiş olan yerlerde sürdürülmektedir.

İç sularımızın da su rejimi sebebiyle üretime çok elverişli olmamasıyla birlikte özellikle göl, göletler ve barajlarımızdaki yine ağ kafeslerdeki yetiştiricilik faaliyetleri giderek ülkemizde büyük önem arz etmiştir. Bunlara ilave olarak da son yıllarda hepinizin bildiği gibi Karadeniz kıyımızda başlayan ve “Türk somonu” olarak adlandırdığımız, aslında “iri gökkuşağı alabalığı” olarak adlandırdığımız, bilimsel olarak *oncorhynchus mykiss* dediğimiz alabalık türünün denizde besiciliğiyle son yıllarda çok büyük bir trend ve artış göstermiştir. Son olarak da yine Akdeniz midyesi üretimi sahalarının açılarak çift kabuklu yetiştiriciliğinin de çipura, levrek ve alabalık gibi başat yetiştiricilik türlerimizin yanında yer alması su ürünleri mühendislerinin ve sahadaki uygulama alanlarının artışına çok büyük bir altyapı sağlamıştır.

Su ürünleri mühendisliği eğitimi -biraz önce de bahsettiğim gibi- yaklaşık kırk bir yıllık bir serüven ülkemizde ve 1981 yılında bu mesleğin ilk adımları duayen hocalarımız tarafından Millî Güvenlik Kuruluna sunulmuş o zaman ve burada özellikle Ege Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi, Ziraat Fakültesi ve Veteriner Fakültelerinin ortak görüşleriyle birlikte su ürünleri eğitiminin fakülteler bazında yapılması için bir hazırlık yapılmış ve bunun sonucunda da aynen raporda şöyle deniyor: “Su ürünlerine ilişkin eğitim konularında bir birlik içerisinde gerçekleştirilmesi ve mesleğinin koşullarını yerine getirecek araştırma ve uygulamada iş gücünün yetiştirilmesi zorunludur. Bu nedenle de kurulacak fakültenin su ürünleri fakültesi olarak isimlendirilmesi gerekir.” ifadesi yer almaktadır ve dolayısıyla da bu amaç doğrultusunda bu söylemiş olduğumuz tarihten itibaren yapılanma çalışmaları başlamış ve 1982 yılında başta Ege Üniversitesi Su Ürünleri Yüksekokulu olmak üzere Fırat Üniversitesinde, İstanbul Üniversitesinde ve Eğirdir Su Ürünleri Fakültelerinde ve Ankara Ziraat Fakültesinde su ürünleri mühendisliği eğitimi “Su Ürünleri Yüksekokulları” ismi altında başlamıştır.

İlk aşamada 2 fakültede bu eğitim başlamış, daha sonra günümüze kadar genişlemiştir ve daha sonra da -yine hepimizin bildiği gibi- su ürünleri fakülteleri, ziraat fakülteleri ve deniz bilimleri ve teknolojisi fakülteleri altında su ürünleri mühendisliği eğitimi günümüzde verilmektedir. Buna ilaveten de aynı yıllarda yine paralel olarak balıkçılık teknolojisi mühendisliği bölümü açılarak balıkçılık ve denizcilik sektöründe çalışan çok sayıda nitelikli eleman da yetiştirilmiştir. Ülkemizde 2023 yılı itibarıyla aktif olarak 16 tane fakülte su ürünleri mühendisliği eğitimi vermekte, yine 2 fakültemizde balıkçılık teknolojisi mühendisliği eğitimi ve öğretimi verilmektedir. Bunun dışında -yine bildiğiniz gibi- İstanbul Üniversitesinde de su bilimleri ve mühendisliği eğitimi verilen bir başka fakültemiz de bulunmaktadır.

Su ürünleri mühendisliği eğitiminin yanı sıra büyüyen su ürünleri sektörüne teknik eleman sorununu gidermek amacıyla 1992 senesinde yine bazı üniversitelerin meslek yüksekokulları kapsamı altında su ürünleri programları açılmış, daha sonra fakültelerin yaşadığı kontenjan sorunları ve çeşitli sebeplerden dolayı bu programlar Yüksek Öğrenim Kurumu tarafından kapatılmıştır. Günümüzde iki yıllık su ürünleri teknisyeni yetiştiren programların tamamı şu anda kapalı durumdadır Türkiye’de.

Fakültelerin yaşadığı kontenjan sorunu üzerinde birçok defa Su Ürünleri Fakültesi Dekanları Konseyi olarak ana iyileştirmeler üzerinde çalışmalar yapılmış ve bunlar yetkili makamlarla paylaşılmıştır. İlk olarak bunun da öncülüğünü ve yine Su Ürünleri Eğitim Konseyi Başkanı Sayın Murat Erman’ın Başkanlığında Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Kurucu Dekanı -ki bugün aramızda Sayın Hocamız da eksik olmasın, bizi kırmadı- Sayın Profesör Doktor İbrahim Diler’in de katılımlarıyla su ürünleri fakülteleri dekanları, balıkçılık teknolojisi mühendisliği bölümü başkanları ve ziraat fakülteleri su ürünleri mühendisliği başkanlarıyla 2018 yılında bu yetki yasası üzerinde çalışmalara başlanmış ve bunun sonucu olarak da kıymetli misafirler, su ürünleri fakültelerinin ortak olarak müfredatları için hazırlıklar tamamlanmış, su ürünleri mühendisliği eğitimi için akreditasyon çalışmaları başlamış, ders programlarında iç ve dış paydaşlara göre revizyonlara gidilmiştir. Şu anda, sayın Komisyon üyeleri, tüm su ürünleri fakültelerimizin “ZİDEK” dediğimiz akreditasyon kuruluşuyla ilgili olan altyapı ve eğitim organizasyon şemaları tamamlanmış olup artık fakültelerimiz geçtiğimiz yıldan itibaren kurulmuş olan bu ZİDEK uluslararası akreditasyon kuruluşuna üye olmuşlar, müracaat etmişler ve inşallah bu yıldan itibaren de akreditasyon çalışmaları uluslararası düzeyde başlamış olacaktır.

Bunun dışında, ZİDEK’ten bahsettim, evet, akreditasyon ve eğitim kalitesi bizler için son derece önemli bir konu. Kırk bir yıllık eğitim sürecimizde tabii ki mühendislik ve su ürünleri sektörel ve teknolojik gelişmelerini hepimiz çok yoğun bir şekilde takip ediyoruz çünkü bu sektör hepimizin de bildiği gibi ya da tahmin edebileceği gibi sayın Komisyon üyeleri, uluslararası rekabete son derece açık bir sektördür ve dolayısıyla da Avrupa’daki bu üstün başarımızı koruyabilmek ve sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından dünyadaki teknolojik gelişimleri ve bu gelişimlere paralel olarak yetiştireceğimiz mühendislik nosyonunu da verebileceğimiz mühendislik nosyonunu da biz sürekli olarak yenileme çalışması içindeyiz. Bu konseyde de dün yine karar altına aldık, bundan sonra tüm fakültelerimiz eğitim akreditasyonu çalışmalarının altyapılarını tamamlamış durumdalar ve kendileri uygun gördüğü süre içerisinde de en kısa süre içerisinde temel amaç, Sayın Başkanım, aktif olan 16 fakültede de eğitim akreditasyonunu alabilmektir ve bununla ilgili tüm -dediğimiz gibi- düzenlemeler tamamlanmış durumdadır konseyimiz tarafından.

Şimdi, genel girizgâhtan sonra ve genel bilgidan sonra bugün -biraz önce de sizlere de arz ettiğim gibi- su ürünleri mühendisliğinin iş tanımı ve yetki yasası ya da yetki alanlarındaki belirsizlik... Günümüzde belki de bu, konuşmamın tamamını içine alabilecek en önemli konuyu oluşturuyor çünkü su ürünleri mühendislerinin imza ve sınır yetkilerinin belirlenmesi son derece önemli. Sektörde, üretimde, her boyutta yer alan su ürünleri mühendislerinin maalesef bazı konularda imza yetkileri ve buna bağlı olarak da yasal yetkilendirme süreçlerinin tamamlanmamış olması gerçekten uygulamada mühendislerimize çok büyük bir darbe vurmakta ve onların gerek iş olanakları açısından gerekse uluslararası tanınırlıkları açısından çok ciddi bir handicap oluşturmaktadır. Dolayısıyla, biz gerçekten bu konuda yaklaşık beş-altı yıldır çok yoğun olarak çalışıyoruz ancak pandemi süreci ülkemizdeki, tabii ki konjonktürdeki değişimler maalesef bu hazırlamış olduğumuz yetki yasasını Türkiye Büyük Millet Meclisine aktarabilme sürecinde bizi şu günlere kadar getirdi. Ancak bu toplantıdan sonra inanıyoruz ki sizlerin de yardımları ve destekleriyle bu yetki yasası hak ettiği yere mutlaka bir gün varacak ve bunun sonucunda da meslektaşlarımızın bu ülkedeki hem çalışma olanakları hem eğitim olanakları hem de uluslararası tanınılırlıkları hak ettikleri noktaya sizlerin de katkılarıyla ulaşabilecektir.

Şimdi, burada tabii ki tartışılması gereken bazı noktalar var, bazı meslek gruplarıyla olan durumumuz da tabii ki bunun kırk yıldır sürüncemede kalmasında gerçekten çok önemli bir rol oynamıştır. Çünkü imza, yetki, sınır ve kapsamlarıyla ilgili görüşlerimize örnek olması açısından dünyadan birkaç tane uygulamayla bu konuyu anlatmaya çalışacağım dilim döndüğünce. Bunlardan birincisi, bugün Norveç gibi hem dünya çapında hem de Avrupa’da bir numara olan ve balık üretiminde söz sahibi olan ülkelerde örneğin balık sağlığı konusu -ki en fazla tartışılan konulardan biridir su ürünleri yetki yasasında- veterinerlerle koordineli olarak çalışan su tıbbi biyologları yani “aqua medicine biologist” denilen ya da “aqua specialist” denilen kişiler tarafından gerçekleştirilmektedir.

Yine, bununla birlikte Dünya Hayvan Sağlığı Organizasyonunun hazırladığı hayvan sağlığı kodeksleri kara hayvanları ve su hayvanları olarak konuyu ikiye ayırmıştır. Burada küçükbaş, büyükbaş ve kanatlı hayvanlar bir kod altında yani “terrestrial animal health code” denilen bir koda toplanırken, su canlıları içinse ayrı bir kod yani “aquatic animal health code” adı altında bir gruplama ya da bir organizasyon oluşturulmuştur. Su canlıları sağlığı kodunda ise bu konuda yetki sadece veteriner hekimlere değil, konu ayrı bir uzmanlık gerektirdiğinden veterinerlerle birlikte gerekli görevleri yerine getirmek üzere eğitilen, uygun nitelikleri haiz su canlıları sağlığı mesleği mensuplarına da hizmet için yetki verilmiştir ve böylece sektörün bu konudaki yetki ve sorumlulukları paylaştırılarak çok hızlı bir ilerleme ve sağlıklı bir şekilde sorunların kısa sürede çözümü sağlanmıştır.

Sonuç olarak, ülkemiz Avrupa kıtasında Norveç’ten sonra en fazla su ürünleri üretimi yapan ülkedir ve bununla birlikte, Türkiye’de 1982 yılından beri su ürünleri mühendisliği lisans eğitimi... Biraz önce de arz ettiğim gibi, yaklaşık 3.500 mühendisimiz şu anda sektörde bizzat görev almakta ve bugüne kadar 30 binden fazla da mezunumuz bulunmaktadır. Çıkarılacak bu yasayla sektörün ismini taşıyan mühendislerin haklarının teminat ve güvence altına alınması sağlanacaktır. Su ürünleri mühendislerinin yetki ve sınırlarının belirlenmesiyle sektördeki diğer meslek gruplarıyla yetki çatışmaları azalacağı gibi, verimli ve birlikte bir çalışma ortamı sağlanacağından biz sonuna kadar eminiz.

Bu konu gerçekten -belki konuşmamın çok büyük bir kısmını aldı ama- bizim çok hassas olduğumuz ve bir kez daha konuyu kapatırken sizlerin yardım ve desteklerine gerçekten çok büyük ihtiyacımız var sayın vekillerim, Sayın Komisyon Başkanım; o yüzden bu konuyu öncelikle size arz etmek istedim.

Bunun dışında, tabii ki dünkü Konsey toplantımızda da topladığımız bazı birkaç özet konuyu da dikkatinize sunup sunumumu bitirmek istiyorum izin verirseniz. Bunlardan birincisi, özel ve vakıf üniversitesi sayısının son yıllarda artış göstermesi. Şimdi, özellikle su ürünleri mühendisliği eğitiminde kontenjanı dolmayan fakültelere girecek netlere sahip olan öğrencilerin özel üniversiteleri tercih etmesi ve bu konuda -gerçi YÖK tarafından uygulamalar yapılmış olmasına rağmen- uygulamada maalesef bu konuyla ilgili çözümsüzlük ve zaman zaman sorunlarla karşılaşyoruz ve bunun tabii ki YÖK tarafından ilgili kurumlarla görüşülerek bu alanda bir düzenleme yapılmasının diğer meslek grupları açısından ve eğitim kalitesinin düzeltilmesi açısından -özellikle devlet üniversitelerinde- çok önemli olduğunu düşünüyoruz ve bunu çok kısa olarak sizlere arz etmek istedik.

Tabii ki en önemli konularımızdan bir tanesi de mesleğimizin... Tabii ki 3.500’ün üstünde mühendisimiz özel sektörde çalışıyor ve dolayısıyla bir başka güvencemiz de tabii ki devlet kadrolarında su ürünleri mühendislerinin istihdam sorunu. Sayın bakanlık yetkililerimizle konuşuyoruz, tabii ki zaman zaman kendileri su ürünleri mühendisliği istihdamı yapıyorlar ancak bizim için önemli olan, sayı ne olursa olsun -tabii ki bu, devletimizin takdirinde olan bir konu ama- sürekli olarak su ürünleri mühendisliği istihdamının sağlanabilmesi devlette yani 25 kişi bile olsa her sene mutlaka bu kadroların su ürünleri mühendisliğine ilan edilmesi önemli. Ancak buradaki en önemli konu -biraz önce arz ettiğimiz gibi- burada devletimizin elini kolaylaştırabilmemiz için mutlaka bu yetki yasasına sahip olmamız gerekiyor. Yetki yasasına sahip olduğumuz an -dün de bütün dekanlar ve sayın bakanlık

yetkililerimizle bir araya geldiğimizde- bu sorunların çok rahatlıkla ve kişilere bağlı olmaksızın, otomatik olarak... Nasıl bir ziraat mühendisi ya da bir veteriner hekim her sene otomatik olarak taşra teşkilatlarında istihdam ediliyorsa devletimizin ihtiyaçlarına bağlı olarak Sayın Başkanım, su ürünleri mühendislerini de sadece Tarım ve Orman Bakanlığında değil, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı gibi birçok kurumumuzda istihdam edilmeleri ve kadro almaları söz konusu olabilir çünkü tüm bu kurumlarda denizlerle ilgili, iç sularımızla ilgili gerek kontrol gerekse bunların cezalandırılması çalışmalarında su ürünleri mühendislerinin çok büyük bir rolü olacağına inanıyoruz. Şu anda diyebilirsiniz ki “Bu kurumlarda hiç mi su ürünleri mühendisi yok?” Tabii ki var ama bu sayıların özellikle tüm bakanlıklara yayılmasının son derece önemli olduğunu düşünüyoruz ama buradaki en önemli konunun da yine, yetkilendirme konusu olduğunun bir kez daha altını çizmek istiyorum.

Evet, bir başka konu, sahada görev yapan mühendislerimizin mesleki riskleriyle ilgili. Evet, devletimizde su ürünleri mühendisleri çalışıyor ve bunlar canla başla, gerek balıkçı barınaklarında gerek balık hallerinde gerek balıkçı teknelerinde koruma ve kontrol ve denizlerimizde ve tüm doğal su kaynaklarımızdaki canlı kaynakların sürdürülebilirliği konusunda sabahtan akşama, yedi yirmi dört görev yapıyorlar; bundan kesinlikle eminiz ancak bu görevlendirme ya da görevleri sırasında da maalesef bazı risklerle karşı karşıyalar ve birçok meslektaşımız bu görevleri yerine getirirken bazı saldırılara uğradılar, hatta maalesef ölümlerle sonuçlanan vakalar da meydana geldi. Dolayısıyla bizim burada bir önerimiz de şu olacak: Aynen devlet koruma memurları gibi ya da orman koruma memurları gibi -özür dilerim- Orman Genel Müdürlüğü yasasında yer alan ve orman mühendislerine verilen bu yetkinin ki bu kanunda 6831 sayılı Orman Kanunu orman memuru olan herkesi bu konuda yetkili kılmış ve kimlerin orman memuru olabileceği belirlenmiştir yasayla ve aynı zamanda tabii ki kolluk kuvvetlerimizin yani polisimizin ve jandarmanın da görev yapabilmesine engel yasa kısıtlaması yoktur.

Benzer şekilde denizlerimiz ve bütün iç sularımızla, doğal sularımızla su varlıklarımızın korunmasında “su ürünleri koruma memuru” şeklinde görevlendirilen ve yetkilendirilen su ürünleri mühendislerinin, özellikle mavi vatanın doğal kaynaklarının korunmasında çok büyük bir rol ve daha etkin bir rol alabilecekleri ve can ve mal güvenlikleri açısından bu tür bir uygulamanın faydalı olabileceği konusunda dünkü toplantımızda yine görüş birliğine vardık ve bunu da yine Bakanlığımıza arz ettik. Tabii bu konuda, Su Ürünleri Kanunu’nda yapılması gereken yapılacak birkaç değişiklik var ve buna bağlı olarak çıkarılabilecek yönetmelik ve yönergelerle etkili bir görevlendirmenin yapılabilmesi meslektaşlarımızın daha güvenli ve sağlıklı görev yapabilmeleri açısından önemli bir konu olduğunu bilgilerinize arz etmek istiyorum. Bu konuda tabii ki görüşmelerimiz olacak, sizlerin de bu konuda desteklerini istiyoruz tabii ki.

ÖSYM sınav sisteminde meydana gelen değişiklikler... Sınav giriş sisteminde yapılan değişiklikten sonra her üniversitenin kontenjanında azalma ve değişiklik maalesef meydana gelmektedir. Bu birçok bilim, eğitim kurumu için olmakla birlikte su ürünleri mühendisliği eğitiminde gerçekten önemli bir konuyu oluşturmaktadır ve zaman zaman gündemimize gelmektedir. Son yıllarda sınav sisteminde değişim yapılmaması ve barajların düşürülmesi hatta kaldırılmasıyla birlikte fakültelerimizdeki kontenjan sorunları tamamen ortadan kalkmıştır ve bu şekilde devam edilmesi hâlinde kontenjanlarla ilgili sıkıntının yakın bir gelecekte de olması beklenmemektedir. Dolayısıyla tabii ki bu durumun ne kadar süreceği konusunda bir bilgimiz yok ama en azından değiştirilirken bizlerden de bir görüş alınmasının çok faydalı olabileceğini düşünüyoruz.

Son olarak da bu konuyla sunumu bitirmek istiyorum: Balıkçılık sektöründe çalışanların eğitimi konusu. Bildiğiniz gibi biz çok riskli bir meslek sahibiyiz; denizlerde, iç sularda balıkçı teknelerinde faaliyet göstermekteyiz. Bu meslek grupları “mavi meslekler” ya da “blue jobs” olarak adlandırılan meslek grubuna girmekte ve ekonomik büyüklüğü de daha önce belirttiğimiz gibi gerçekten dünya

üzerinde son derece yüksek değerlere ulaşmakta, katma değerlere ulaşmakta ve dünya üzerinde bir standardı bulunmamaktadır. Ülkeler kendi kara sularında faaliyet gösteren balıkçıların yetiştiricilik tesislerinde çalışanlar dâhil eğitimlerini yasal düzenlemelerle zorunlu hâle getirmektedirler. Örneğin, Kuzey Avrupa ülkelerinde çoğunlukla meslek yüksekokulu mezunu balıkçılar sektörde yer alırken Akdeniz’e kıyısı olan Avrupa Birliği ülkelerinde ise balıkçılar yetişkin eğitimi veren mesleki eğitim kursları ve üniversitelerin ilgili birimlerince hizmet içi eğitime tabii tutulmaktadırlar. Hâl böyleyken dün de yine gündeme geldi, bizim belki de ülke olarak bir balıkçı tanımı yapmamız gerekiyor ve bu balıkçı tanımı içerisinde de bir balıkçının sahip olması gereken nosyonlar ve bunların periyodik olarak hizmet içi eğitimlerinin sağlanması standartlarını da bu şekilde gerçekleştirmemiz gerekiyor. Dolayısıyla ülkemizde balıkçılık mesleğini icra edenler için herhangi bir eğitim mecburiyeti bulunmamakta şu ana kadar.

Tabii ki büyük balıkçı teknelerinde de çalışanların eğitimi, özellikle iş güvenliği, makine ekipmanlarının kullanımı ve bununla ilgili olan tüm faaliyetler konusunda mevzuat gereği donatan sorumluluğundayken küçük teknelerde çalışanlar için ve özellikle amatör ve kıyı balıkçılığı için böyle bir zorunluluk asla yoktur. Bu sektör de günümüzde gerçekten çok hızlı gelişen bir sektördür hepimizin bildiği gibi. En azından bu tür küçük ve kıyı balıkçılarının bu kapsam içerisinde mutlaka hizmet içi eğitimden geçirilmesi ve bu konunun bir standarda bağlanması gerekir.

Yine en önemli konulardan bir tanesi de: Kafes dalgıçlığı yani su altı adamlığı konusudur, mesleğimizin en önemli konularından bir tanesidir çünkü ağ kafeslerdeki yetiştiricilikte her tesis sonuçta kafeslerin su altındaki kısımlarının periyodik olarak dalgıçlar tarafından kontrol edilmesi, ölü balıkların buradan uzaklaştırılması gibi faaliyetler söz konusudur. Burada da tabii bir dalgıç adayının mesleki yeterliliklerinin doğru ve uygun şekilde sağlanması için bünyesinde su altı teknoloji programı bulunan üniversitelerden dalgıçlık özelinde ve su ürünleri fakültelerinden temel deniz bilimleri ile ilgili eğitim almasının çok faydalı olabileceği görüşündeyiz. Özellikle bu konuda da çok ciddi kazalarla karşı karşıya kalıyoruz. Özellikle dalgıçlarımızın yoğun çalışmaları ve bazı bilinçsizliklerinden dolayı su altında çok ciddi ölümcül kazalarla karşılaşabiliyoruz sektörel bazda. Dolayısıyla bu husus hem iş ve işçi sağlığı açısından hem de sürdürülebilir ekosistem için çok önemli bir konu olduğunu arz etmek istiyorum ve bu konuda da yapılacak eğitimlerin bünyesiyle ilgili mesleki eğitim birimi bulunan üniversitelerin sürekli eğitim merkezleri tarafından bir tanımlama yapılarak bir zorunluluk getirilerek üniversitelerimizin katkılarıyla bu tür bir eğitim çalışmasının en kısa sürede başlatılmasını bilgilerinize arz ediyorum.

Hepinize saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Ev sahibi Ege Üniversitemizin kıymetli dekanına teşekkür ediyoruz.

Uğur Hocam, konuyla ilgili sunumunu son derece kapsamlı şekilde yaptı, sizin dün yaptığınız toplantıda da hem ayırım hem gruplama şeklinde bir görev paylaşımı yaptığınızı değerli rektörümüz söyledi. Dolayısıyla tekrara da düşmemek açısından bundan sonra söz alacak olan dekanlarımız -beş dakika herhâlde kâfi olur- ifade etmek istedikleri hususu beşer dakikada ifade ederlerse, daha sonra çalışma sistemi itibarıyla milletvekillerimizin de soruları ve katkıları olacak dolayısıyla bir müzakere de konuyla ilgili olacağı için gene Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğümüzünde su ürünleri mühendislerinin istihdamıyla ilgili Tarım Bakanlığının da mutlaka ekleyecekleri vardır, onları da en sonunda almış oluruz.

Bir de söylediğiniz hususları yazılı olarak bize aktarabilirseniz, Uzmanımız Osman Bey’e, bizim Komisyonumuzun mail adresine de göndermeniz mümkün. İlla resmî yazışma da o anlamda şart değil, hızlı bir şekilde ulaşılmış olur, biz onların hepsini gene Mecliste kayda geçirmiş oluyoruz, ilgili

dokümanlar da elimizde olduğunda rapor yazımı sırasında çok daha hızlı bir ulaşım imkânı oluyor, zannediyorum böyle bir hazırlık zaten yapmışsınız, yazılı ulaştırma anlamında da kıymetli dekanlarım teşekkür ediyorum.

Dolayısıyla şimdi ilave etmek istediği hususu olan dekanımız varsa onlara söz verelim beşer dakika sonra milletvekillerimizin soruları ve katkılarını alalım. Yine Su Ürünleri Genel Müdürlüğümüzden Genel Müdür Yardımcımız da bu konuda bize bilgilendirme yapar. “Kaç tane istihdam edilmiş?” Çünkü Uğur Hocam anlattığınız hususların hepsi son derece kıymetli, hepimiz adına anlattığınızı biliyorum, bütün üniversitelerin dekanları adını anlattığını da biliyorum, son derece kıymetli. Bizim de raporda önem verdiğimiz, Komisyon da önem verdiğimiz hususlar bunlar.

Özellikle Su Ürünleri Kanunu değişikliğinden bahsetmiştim, o kanun değişikliğinden sonra belli bir sayıda su ürünleri mühendisi istihdamı başladı kamuda ve belli oranda yetki süreci de başladı. Dolayısıyla çözüm de bir anlamda devam ediyor ama olması gereken neyse ona ulaşma konusunda biz de Komisyon da, özellikle raporumuzda hem sorunun tespiti hem çözümün önerisi anlamında bunu da dercetmiş olalım.

Tekrar teşekkür ediyoruz Uğur Hocam.

Söz almak isteyen?

Buyurun.

PROF. DR. İBRAHİM DİLER – Sayın Başkanım, sayın vekillerim, çok değerli Komisyon üyelerimiz ve çok saygıdeğer dekanlarımız; efendim, bendeniz Profesör Doktor İbrahim Diler, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi kurucu rektörüyüm. Şu anda görevim Eğirdir Su Ürünleri Fakültesinde akademisyenlik. Sayın Dekanımıza detaylı bilgilendirmeleri için hakikaten çok çok teşekkür ediyorum.

Kendilerinin de ifade ettiği gibi 2018’de dönemin Dekanlar Konseyi ekibi olarak yoğun bir çalışma içerisinde su ürünleri mühendisliği yetki kanunu tasarısını hazırlamış bulunduk. O dönem pandemi olmasına rağmen online toplantılarla sanırım Dekanlar Konseyi içerisinde en aktif olan ekiptik, en aktif olan komisyonduk. Bunun da zaten sonuçlarını inşallah önümüzdeki günlerde göreceğiz.

Bu Komisyonu ben çok değerli bulmaktayım Sayın Başkanım. Öncelikle sizlerin Başkanlığında çok değerli Komisyon üyelerimize son derece güvenimiz vardır ve sizlerin vesilesiyle, sizlerin sayesinde su ürünleri mühendisliği yetki kanununun artık tasarıdan çıkıp kanunlaşacağı ümidi ve güveni içerisindeyim. Bu kapsamda su ürünleri mühendisliği gibi çok önemli bir konuda nasıl ki ormanlar yeşil vatanımız ve aynı zamanda sularımız da bizim bu anlamda mavi vatanımız... Sayın Dekanımızın ifade ettiği gibi mavi vatan nasıl ki yeşil vatanın pek çok, binlerce, hem gönüllü hem de kamuda resmî görevlisi varken mavi vatan konusunda, o konuda biraz aynı şeyleri söyleyemeyeceğiz. Aynı konsept içerisinde mavi vatanın da su ürünleri mühendisleri ve yetki verilmek kaydıyla tarafımızdan deruhte edileceği inancındayız.

Bu kapsamda 2010 ile 2022 arasında müthiş bir kontenjan sorunları yaşanmakla birlikte artık iki yıldan beri, YÖK’ün o baraj uygulamasını kaldırdığından beri tüm fakültelerimizde bu kontenjan sorunu aşılmıştır ancak kontenjan sorununun aşılması bir artı olmakla birlikte yetki kanunu çerçevesinde bakanlıklarımızda istihdam ne yazık ki aynı derecede olmamaktadır. Pandemi öncesi, bir hafta önce yani 11 Mart 2020’de pandemi başlamıştı- biz 9 Mart 2020’de Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi olarak dönemin Tarım Bakanımızı Isparta’ya çağırıp üniversitemizde hem akademik açılışı yapmış hem de fahri doktora unvanı vermiştik ve orada kendilerine de bu Komisyon da az önce anlatılanları biz çok özet bir şekilde ilettiğimiz.

Yine, bu kapsamda pek çok meslek kanunu geçmiş olmakla birlikte kırk yıllık bir...

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Hocam, üç buçuk dakika. Hatırlatma anlamında söylüyorum.

Buyurun.

PROF. DR. İBRAHİM DİLER – Uzatmayacağım, bitireceğim. Bize verilen süre içerisinde inşallah bitireceğim efendim.

Kırk bir yıllık eğitim dönemi içerisinde artık yetki kanununu hak ettiğimiz kanaatindeyiz 30 bin mezunumuzla, 3.500 özel sektörde çalışanla. Belki biraz sonra Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğündeki vekil arkadaşlarımız ifade edeceklerdir, sanırım 1.700-2.000 civarında da kamuda su ürünleri mühendisleri istihdamı söz konusu ama bu yetki kanunu sizlerin vesilesiyle kanunlaştıktan sonra, ben, bu oranın katbekat artacağı inancındayım.

Sayın Dekanımızın az önce ifade ettiği gibi su ürünleri mühendisleri her yıl binlerce istihdam istemiyor. 20 olsun, 50 olsun ama belli bir sayıda olup lütfen bunun sürdürülebilir olması için yetkililerden bu anlamda beklentilerimiz vardır çünkü son otuz yıllık ivmeye baktığımız zaman ne zaman kamuda su ürünleri mühendisliği istihdamı olmuş, öğrenci tercihi pik yapmış; ne zaman kamuda istihdam olmamış, o yıl öğrenci tercihleri ne yazık ki dip yapmış. İnşallah bu sorunu sizlerin sayesinde, ekip olarak aşarak bizlerden mutlu haberi bekleyen su ürünleri mühendislerine de iyi bir cevap olacağı inancıyla bizlere bu anlamda söz verdiğiniz için çok çok teşekkür ediyorum. Komisyonumuzun ve sonuçlarının sektörümüze hayırlı olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkür ederim. Bu konuda isterseniz yani bu konunun önemine binaen Su Ürünleri Genel Müdürlüğümüz adına siz şu anki Bakanlıktaki süreçle ilgili -o genel kamudaki süreci de ifade etmesi anlamında önemli- kısaca bir bilgi vererseniz, dolayısıyla onun üzerinden de gitmiş oluruz.

Buyurun.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI TURGAY TÜRKYILMAZ – Teşekkür ederim Sayın Başkanım, Sayın Vekilim.

Ben de Komisyonun hayırlı olmasını diliyorum. Umarım sektörümüze olumlu katkılarını kısa süre içerisinde yansımsı şekilde görmeyi arzu ettiğimizi de ifade etmek isterim.

Sayın Vekilim, çok teşekkür ederim. Ben soru geldikçe ya da ihtiyaç duyuldukça cevap vermeye çalışırım. Bu anlamda dekanlarımızın zamanını çok alma niyetinde olmadan şunu söyleyebilirim: Son dönemlerde, özellikle son on beş yıllık döneme baktığımızda su ürünleri mühendislerinin istihdamı yönünde sayın dekanlarımızın söylediği manada genel anlamda bir sürekliliğin olduğunu görüyoruz aslında. Yani yıllar itibarıyla bu 10 olmuş, 20 olmuş yani maksimum derecede 100 adete kadar çıkmış olduğu, daha üzerine de çıkmış olduğu dönemler var. Ancak şöyle düşünecek olursak, belli bir yığılmayı göz önünde tutacak olursak bugüne kadar kırk yıllık süre içerisinde 30 bin tane su ürünleri mühendisinin mezun olduğundan bahsediyoruz. Dolayısıyla bir talep yoğunluğu ve bu taleplerin eritilmesinin de yolunun devletteki, kamudaki istihdam olarak görüldüğünü yaşayarak da bunu biliyoruz.

Şunu söyleyebilirim ki: Sayın Vekilim, geçen yılki rakamlar itibarıyla toplam kamudaki, Tarım Bakanlığındaki -kamu anlamında- istihdam sayısı 1.425. Rakam olarak 1.425 rakamı var. İllerde özellikle Balıkçılık ve Su Ürünleri Şube Müdürlüğü kurulduktan sonra ve sizin de konuşmanız sırasında bahsettiğiniz gibi Su Ürünleri Kanunu'ndaki yapılan değişiklikler sonrasında ihtiyaç anlamında da hakikaten gerek il müdürlüklerimiz olsun gerekse Bakanlığımıza bağlı araştırma enstitülerimiz olsun veya diğer kurumlarımız olsun su ürünleri mühendislerine mesleki anlamda ihtiyaç duydukları bir gerçek.

Ancak burada da şöyle bir durum var: Sayın Dekanımız başlangıçta bahsetti, bir yetki yasası veyahut da yetki durumu ve biz, balıkçının aslında henüz tanımını -siz çok iyi biliyorsunuz Sayın Vekilim, eksik olmayın, çok da işin üzerindesiniz. Umarım bu sefer bunu neticelendireceğiz- yapmakta bile şu anda bir eksikliğin olduğu dönemde su ürünleri mühendislerinin aslında bir görev tanımının olmaması bir eksiklik yani bunu kabul etmek gerekir. Sayın hocalarımız da bu konuya değindiler. Belki böyle bir tanımlamadan sonra yine söylenildiği gibi diğer meslek gruplarıyla bir çatışmaya girmeden ihtiyaç anlamında talepler daha rahat karşılanabilir diye düşünüyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Bu yetkilendirme konusunda Su Ürünleri Kanunu’ndan sonra bir gelişme de oldu herhâlde kontrol anlamında ve yetkilendirme. Bir meslek kanunu yok, sizin söylediğiniz anlamda tam bir şey yok ama yetkilendirme konusunda da faydası oldu diye oldu diye biliyorum.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI TURGAY TÜRKYILMAZ – Oldu Sayın Vekilim. Teşekkür ederiz, o dönem siz de çok gayret gösterdiniz o dönemki milletvekillerimizle birlikte.

Su Ürünleri Kanunu’nda yaptığımız o değişiklik sonrasında su ürünleri mühendislerinin de denetim sırasında özellikle el koyulan ürünlerde imza ve inisiyatif kullanabilmenin önü açıldı. Bu, il müdürlüklerimizde istihdam edilmesi ihtiyacını bir nevi artırdı. Zaten son dönemdeki o kamudaki artışlarda bunun bir neticesi olduğunu da söyleyebiliriz Sayın Vekilim.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkür ediyoruz.

Evet, söz almak isteyen dekanımız varsa sıradan devam edebiliriz.

PROF. DR. HÜLYA TURAN – Sayın Başkan, çok değerli Komisyon üyeleri; sayın hocalarımızın benden önce yapmış olduğu sunumlarıyla tekrara düşmemek açısından çok dikkat etsek de aslında hepimizin belirtmek istediği konular aynı çatı altında toplanıyor.

Ben şuna değinmek istiyorum: Özellikle ülkemizde, çok eski yıllarla kıyaslama yaptığımızda, balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği faaliyetlerinin artması ve dünya üzerinde şu anda çok önemli bir konumda olmamız, özellikle yetiştiriciliği yapılan ürünlerin dış piyasaya arzı açısından yeni ürünlere dönüştürülmesi, ihracatı açısından su ürünleri mühendislerine verilecek yetki kanunuyla ülkemizin geleceğe yönelik açacağı kapılar çok önemli ve bizim Su Ürünleri Fakültelerimizde vermiş olduğumuz eğitimlerin sonunda mezunlarımızın sahada işlerini güvenle yapabilmeleri açısından çok önemli yetki kanunu ve ülkemizde gıda açısından ele aldığımızda çok değerli bir protein kaynağı olarak gelecekte su ürünleri ilk planda yer alan bir hayvansal protein kaynağı olması adına ve bunun sürdürülebilir olması adına su ürünleri mühendisleriyle birlikte ülkemizdeki geleceği çok önemli. O açıdan biz de çok önemsiyoruz ve mezunlarımızın hem devlette hem özel sektörde görevlerini en iyi şekilde yürütebilmeleri adına bu kanunun çıkması son derece önemli. Çok uzun yıllardır bunu bekliyoruz. Ben de bir su ürünleri mühendisi olarak ve bu sektöre otuz yılın üzerinde hizmet veren biri olarak inşallah bu Komisyondan bu kararın hayırlı bir şekilde çıkmasını umut ediyorum.

Teşekkürler.

Saygılarımla.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Biz teşekkür ediyoruz.

Buyurun.

PROF. DR. AYŞEGÜL KUBİLAY - Sayın Başkanım, saygıdeğer vekiller, Sayın Rektörüm, çok değerli dekan hocalarım; hepinize saygılar sunuyorum. Böyle bir toplantıda olmak gerçekten çok değerli, Rektörümüne çok teşekkür ediyorum.

Su ürünleri ve balıkçılığın ülkemizde mavi ekonomi açısından çok değerli olduğunu düşünüyorum. Biz hep şunu söylüyoruz: Omega 3 çok önemli, balık yemek çok önemli ve balık yetiştirmek, üretmek çok önemli ve bunun üretimini yapan su ürünleri mühendislerine yetkiyi vermenin çok değerli olduğunu düşünüyorum.

Fakültelerin kuruluşu 1982; 1984 Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi girişiyim; Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi Dekanıyım. Sonuçta, geçen süre içinde, öğrenciliğimiz de dâhil bizim meslek tanımımızın yapılması çok önemli. Su ürünleri mühendisi hangi görevleri yapar, hangi görevlerde yetkindir; bunu vermemiz gerekiyor; bunu biz mezunlarımıza, öğrencilerimize, sektöre bir borcumuz olarak düşünüyoruz, bugünkü toplantı bu anlamda çok değerli.

İyi bir eğitim vermek, yetkin su ürünleri mühendislerini yetiştirmek biz öğretim üyelerinin görevi ve bu noktada sektörde hem su ürünleri yetiştiriciliği sektöründe hem de avcılık, balıkçılık sektöründe her türlü sorunlarda bir paydaş olarak her türlü görevde, sorumlulukta olduğumuzu bildirmek istiyorum.

Herkese saygılar sunuyorum.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Biz teşekkür ediyoruz.

Dekanlarımızdan söz almak isteyen başka...

Buyurun.

PROF. DR. KENAN KÖPRÜCÜ – Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisimizin Balıkçılık ve Su Ürünleri Araştırma Komisyonu üyeleri, sayın vekillerimiz, sayın üyeler, sayın konuklar; hepinizi saygıyla selamlayarak sözlerime başlamak isterim.

Şu an çok önemli bir konuyu masaya yatırmış durumdayız yani önümüzdeki yüzyılın en önemli stratejik iki maddesi su ve gıda. Dolayısıyla, önümüzdeki yüzyılın en önemli iki konu başlığını oluşturuyor su ve gıda. Burada su ürünleri gıda arzı açısından, değerli protein üretimi açısından önem taşıyor gerek balıkçılık gerekse de kültür balıkçılığı. Burada dünyada olduğu gibi ülkemizde de bu sektör doğru bir gelişim ivmesi yakalamış durumda. Her geçen yıl kültür balıkçılığı üretimi dünyada olduğu gibi ülkemizde de bir artış gösterirken avcılık yoluyla elde edilen miktar oransal olarak azalmakta yani ülkemizde de bu oran, kültür balıkçılığı üretimi payı yüzde 61. Şimdi, bu kadar önemli bir konu, yüzyılımızın iki önemli başlığı ve bu su kaynaklarımızdan şu anda da gelecekte de hem verimlilik hem de sürdürülebilirlik esası üzerinden en üst seviyede yararlanabilmemiz açısından gerek bu alana yönelik teşkilat yapısının daha etkin bir hâle getirilmesi, gerekse de bu hizmeti verecek olan su ürünleri mühendislerimizin yetki yasanın tanımlanmış olması, geçirilmiş olması gerekiyor. Komisyonumuzdan bizim beklentimiz bu yasanın Meclisimizden bir an önce geçirilmesi için destek vermeleridir.

Şimdilik bu kadar. Öğleden sonra yine sektörün problemleriyle ilgili olarak devam edeceğiz.

Hepinizi sevgiyle saygıyla tekrar selamlıyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkür ediyoruz.

Şöyle: 12.30 itibarıyla ilk oturumu sonlandıracağız. Bu konuyla ilgili sizlerin, dekanlarımızın ifade edeceği bu hususlardan sonra milletvekillerimize de söz vereceğiz, eğer vaktimiz kalırsa da öğleden sonraki oturumu kısaltmak anlamında konuya geçebiliriz yani öğleden sonra konuşacağımız konulara başlayabiliriz, zamanı da tasarruflu kullanmak açısından böyle bir yol da izleyebiliriz ama bu, sizin söyleyeceklerinizin, konu hakkında söyleyeceklerinizin bitmesine bağlı. Böyle bir şeyimiz yok ama hepimiz neticede zamanı verimli kullanmak anlamında...

PROF. DR. NECDET BUDAK – Yani yetiştiricilikle ilgili söylemek istediğiniz varsa, planlamıştık ya...

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Şöyle yapabiliriz Kıymetli Rektörüm: Kıymetli dekanlarımız, eğer bu konuya siz “kifayetimizakere” diyorsanız, milletvekillerimize soralım; onların belki sizlere soracağı bazı hususlar olabilir. Şu an keselim anlamında söylemiyorum, sadece hepimiz planlamayı bilelim diye -zaten bildiğimiz bir husus ama- hem de verimli kullanalım diye böyle bir şey söylüyorum: Dolayısıyla, isteyen dekanlarımıza söz verebiliriz yoksa da milletvekillerimize söz vereceğiz.

Buyurun Kıymetli Hocam.

PROF. DR. AHMET ÇELİK – Sayın Başkanım, değerli misafirler; ben Adıyaman Üniversitesi Ziraat Fakültesinden katılıyorum, su ürünleri mühendisi değilim, onu da söyleyeyim ama yıllardan beri Atatürk Barajı’na kıyısı olması hasebiyle bölgede yaşadığımız problemleri az çok dile getirmeye çalışacağım burada.

Özellikle biliyorsunuz en son 6 Şubat depreminde çok ciddi bir felaket yaşadık. Dolayısıyla, Adıyaman genel olarak Atatürk Barajı kıyısında bulunması ve daha önce de verimli arazilerin tabii göl sahası altında kalması nedeniyle biraz da mağdur kentlerimizden bir tanesi. Dolayısıyla, oradaki mevcut vatandaşımıza iş ve istihdam sağlamak adına balıkçılık kültürü gerçekten ciddi manada artmaya başladı hem yetiştiricilik hem de tüketim anlamında. Sadece Adıyaman değil, Adıyaman’daki Atatürk Barajı, Şanlıurfa üzerinden, Diyarbakır üzerinden yetiştirilen özellikle endemik balıklar Kuzey Irak’a kadar ulaştırılabilmekte. Yalnız bu balıklar maalesef hijyenden uzak, profesyonellikten uzak olarak ulaştırılmakta. Bizim buradaki kooperatiflerimize, bu işle iştigal eden insanlara bir kimlik kazandırmanın lazım. Bu konuda özellikle Genel Müdürlüğümüz ve Bakanlığımız nezdinde kooperatiflerimize destek verilmesini arzu ediyoruz. Yani bunların donanımları, avlanabilir balık boyları, avlanması tamamen yasaklanan türler -ki bunlar sürdürülebilirlik için de çok önemli- avlanma araç gereçleri, avcılıkta ilk yardım, can güvenliği, kooperatifçilik, hijyen, balık taşıma, muhafaza gibi insan sağlığını ya da gıda güvenliğini doğrudan ilgilendiren birtakım çalışmaların yapılması gerçekten elzem. Dolayısıyla kooperatiflerin gerçek balıkçılar tarafından kurulması, işletilmesi, entegre tesis kurulması da çok önemli. Buradaki insanların iş, aş, istihdam açısından hazır böyle bir kültüre de sahipken... Çünkü yaklaşık yirmi yılı aşan bir süredir insanlar burada üretim gerçekleştirmekte, dolayısıyla kendi çaplarında görgüleri ve kültürleriyle profesyonellikten uzak olarak bu işi yapmakta. Bizim burada amacımız bu işi profesyonel hâle getirmek, nasıl ki Isparta’da ya da denizciliğin -öyle söyleyelim- iç göllerimizin bulunduğu bölgelerdeki işletmecilerin mantığıyla hareket etmesi en büyük dileğimiz ve temennimiz.

Onun için ben bu toplantının hayırlı olmasını diliyorum. Destekleriniz için de ben şimdiden teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkürler.

Başka söz almak isteyen dekanımız yoksa milletvekillerimize söz verebiliriz.

Komisyon Sözcümüz Barış Bey, buyurun.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Değerli Başkanım, sayın milletvekili arkadaşlarım, Sayın Rektörüm, sayın dekan hocalarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum öncelikle.

Bu toplantının önemini ben de diğer arkadaşlarım gibi belirtmek istiyorum çünkü Türkiye için en hassas konu bana göre şu anda su ürünleri politikası ve stratejisi. Sahada, karada ne kadar tarım alanı varsa şu anda eş değer derecede denizlerimiz, iç sularımız var ama yeterli anlamda kullanıyor muyuz, kullanmıyor muyuz; onu tabii ki tartışma konusu yapmamız lazım.

Yanılmıyorsam öğleden sonra Türkiye’de avcılık, üretim ve işleme teknolojisi hakkında görüşlerimizi burada birbirimizle paylaştığımız. İlk etapta üniversitelerdeki sorunlarımız, aynı zamanda su ürünleri mühendislerimize yetki yasası; bu uzun zamandan beri Meclisin gündeminde. İnşallah, bu

Komisyondun tavsıye nıtelıgındede alacađı kararla bırlıkte su űrűnlerı műhendıslerımız yetkı kanununa kavuřacak. Ćűnkű 30 bıń su űrűnlerı műhendısimız var, sahada belkı 5 bıń cıvarında; su űrűnlerı műhendıslerımız yeterli desteđi, etkiyi gűremedikleri iĉin ĉođu da kendi sektűrlerinin dıřında bařka iřlerle uđrařıyor. Tűrkiye’de 1 milyar 700 milyon ihracat hedefimiz var, 2 milyara çıkaracađız diyoruz ama su űrűnlerı műhendıslerimizi de bu alanın dıřında bırakarak bu hedefler belirli bir sűre ileri gider fakat bir noktada durur. Onun iĉin bu yetkı kanunuyla ilgili verdiđiniz bilgiler iĉin teřekkűr ediyorum.

Ben ayrıca, űniversitelerin sadece bu deđil, bűtceleriyle ilgili sorunları olduđunu biliyorum. űniversitelerimiz, su űrűnlerı fakűlteleri yeterli bűte sahip olamazlarsa sahadaki iř insanlarından bu bűteyi sađlamak zorunda kalırlarsa sonuç sađlıklı olmuyor. Teknelerimiz kenarda duruyor, çalıřma alanlarımız kısıtlanıyor imknsızlıktan ve su űrűnlerı műhendıslerimizin mezun olmadan űnce yeterliliklerini artırılabilecekleri alanda uzmanlařma konularıyla ilgili çalıřma alanları fazla olmuyor. Eđer bir su űrűnlerı műhendisi űretim, lojistik, iřleme, paketleme, avcılık anlamında uzmanlařma sađlayamadıysa mezun olduđu ilk dűnemde maalesef o çizmeyi giymekte biraz zorlanıyor. Onun iĉin, su űrűnlerı műhendıslerimize űniversitede, űniversitenin eđitim alanlarında, ilk bařta bu çizmeyi giydirmemiz lazım ki sahaya geldikleri anda alaylıların altında kalmassınlar. Ćűnkű sektűr çok hızlı geliřti, bu geliřmeyle beraber sektűrűn alaylıları çok yol katetti ama bu konuda biraz biz geride kalmak űzereyiz.

Bir de ara eleman konusunda, çok ihtiyaç var. Sayın dekanlarım, sevgili hocalarım, Sayın Rektűrűm; bu konuyla ilgili sadece műhendis yetmiyor; űlkede ara eleman konusunda acil bir eylem planı hazırlamamız, űniversitelerimizin iki yıllık programlarında su űrűnleriyle ilgili tekniker ya da ara eleman yetiřtirme anlamında çok hızlı bir eylem yapmamız lazım. Ćűnkű her műhendis çalıřmakta gerçekten zorlanabiliyor -adında “műhendis” olduđu iĉin- su űrűnlerı műhendisi ama o çizmeyi mutlaka giymek zorunda. Bazen yetkı karmařası da oluyor.

řimdi, ben de aynı zamanda hem űreticiyim hem avcıyım, yetiřtiriciyim daha dođrusu. Sektűr bazında da ciddi sorunlarımız var. Sevgili hocalarım, bir řey diyeceđim ama vallahi, demekte zorlanıyorum açıkçası. Akademisyenlik ve Tűrkiye’de bilim űretmek ile sahada bir iletiřim kopukluđu var gibi geliyor bana. Yani bu iletiřim kopukluđu bazen saha ile akademiyi birbirinden ayırabiliyor. Onun iĉin -bűyle konuřuyorum diye kusura bakmıyorsanız deđil mi- akademinin bir an űnce sahayı gűrmesi, sahada neler olup bittiđiyle ilgili çalıřma yapması ve acil bir iř birliđi sađlanması gerekli. Ćűnkű bilim, kitaplarda kaldıđı sűrece, raflarda durduđu sűrece ve akademik camia bunu kendi iĉinden dıřarıya çıkarmadıđı sűrece űlkemiz açısından çok fayda sađlayacađını açıkçası dűřűnemiyorum. Yani, bu bűte konunuz bence çok űnemli, en űnemli konulardan biri; hemen űretimle ilgili proseslerin oluřması, protokollerin oluřması adına űniversitelerde bir eylem planı da yapılması çok űnemli.

Sevgili Hocam, Adıyamanlı Hocam, gerçekten, Adıyaman’da ciddi problem var. Orada suyla ilgili yetiřtiricilik anlamında bir geliřme var ama Harran Ovası da tuzla basılmış, tuz noktasında řu anda vahři sulama neticesinde kullanılamaz hâle gelmiř; su űrűnlerinin yetiřtiriciliđiyle beraber, bu su konusunun da dikkate alınması lazım diye dűřűnűyorum.

Ben Tűrkiye’de bir konuda bir űrnek vereceđim: Su űrűnlerı alternatif tűr yetiřtiricisiyiz, su űrűnlerı konusunda karides űrimiyle ilgili bir çalıřmamız var, AR-GE çalıřmalarımız tamamlandı. Tayland’dan bir post larva Tűrkiye’ye gűtűrűlmek űzere yazıřmalarımızı yaptık, sađlık sertifikası konusunda -hepimiz iĉin geçerli bir konu- yetkimizi aldık; post larvayı Tűrkiye’ye getireceđiz. Tayland Hűkűmeti bu yetkı sertifikasını verirken, biz onu buraya getirirken zorlandık. Niye? Ćűnkű Tayland’da su űrűnlerı műhendısleri imzayı attı ama “Veteriner hekim imzası gerekli.” dediler bize. Biz neredeyse bu konuda Tayland Hűkűmetine karıřacak bir noktaya geldik ama dođrusu Tayland Hűkűmetinin

yaptığı. Bizim de acilen tabii... Veteriner hekimler, biyologlar, hidrobiyologlar; onlar ayrı, sektörün birer paydaşı ama bunların yanında da su ürünleri mühendislerinin imza yetkisi olmadığı için orada bizden veteriner hekim imzası istenmesi gibi garip bir durum yaşadık.

Sevgili hocalarım, bir de 30 bin su ürünleri mühendisi var. Diğer mühendislik dalları dernekleşme konusunda bayağı başarılı olmuşlar, kendi baskı gruplarını “dernekler” adı altında kurmuşlar ve bir bakanlık, Tarım Bakanlığınca istihdam konusunda bir talep açıldığı zaman dernekler baskı kurabiliyor, veterinerler ya da diğer ziraat mühendisleri bu baskıyı kurarken su ürünleri mühendisleri Türkiye’de dernekleşmesini tam sağlayamamış ve baskı unsuru ortadan kalkmış, bunun için dernekçilik ve su ürünleri mühendisleri derneklerinin etkin kılınması için hep birlikte, bununla ilgili bir çalışma yapmamız gerekiyor.

Bir de sadece şu sorum olsun: Su ürünleri mühendisleri yetişirken uzmanlaşma verme noktasında çalışma yapan üniversitelerimiz var mı? Bence çok önemli bir soru.

Teşekkür ediyorum hepinize; iyi ki varsınız.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkürler Barış Bey.

Şimdi kendisi de akademisyen olan Başkan Vekilimiz Profesör Doktor Nazım Elmas, buyurun.

NAZIM ELMAS (Giresun) – Değerli Başkanım, teşekkür ederim.

Öncelikle Sayın Rektörümüze bu güzel ev sahipliği için de şükranlarımızı sunuyoruz.

Değerli meslektaşlarımın, su ürünleri mühendisleriyle ilgili temennilerine elbette ki katılıyorum. Asıl su ürünleri sahasında problemler nedir? Bunun yanında biz Komisyon olarak Arkadaşlarımızın biliyoruz ki çok güzel araştırmaları, yayınları var; özellikle yetiştiricilik, su ürünleri sağlığı, hastalıkları, bunun yanında işlemecilik ve avcılık noktasında değerli bilim insanlarının araştırmalarının bu Komisyona ulaştırılması gereken sonuçlarıyla alakalı beklentilerimiz olduğunu da söyleyelim. Bu araştırmaların aynı zamanda ortaya çıkan sorunlarla ve bunun çözümleriyle alakalı tekliflerini de değerli hocalarımız, meslektaşlarımız söylerlerse ondan da memnun kalırız.

Ben başarılar diliyorum ve çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkürler Sayın Vekilim.

Tabii, programlama itibarıyla yetiştiricilik ve avcılık temel bilimler, öğleden sonraki oturumda görülecek onun da bilincinde olarak bu açıklamayı yapmış olalım. 12.30 itibarıyla bitirmeyi planlıyoruz, söz isteyen şimdi Vehbi Koç Vekilimiz, buyurun.

VEHBİ KOÇ (Trabzon) – Sayın Başkanım, Sayın Rektör Hocam, Sayın Dekanlarım, sayın milletvekili arkadaşlarım, kıymetli hazırın; hepinizi selamlıyorum.

Mavi Vatan; 2011 yılında ben bir yazı yazarak “mavi vatani” mesleki tecrübem ve bildiklerimi bir araya getirerek kamuoyuyla paylaşmıştım bir seçim arifesinde. Sonrasında “mavi vatan” kavramı bu ülkede çokça kullanıldı. Bunu hep söyleriz de bu mavi vatandan biz ne anlıyoruz? İşte, bu kıymetli eğitim yuvasında ayrıntılarına girdiğimiz zaman mavi vatanın bir slogan olmadığını, çok önemli olduğunu, hayatımıza her yönüyle etkisi, katkısı ve tesiri olduğunu anlıyoruz. Hâl böyle olunca hangi hocam söyledi bilmiyorum, zannedersem Dekanım söyledi: “Mavi ekonomi.” Hocam, teşekkür ediyorum. İşin bir ekonomi işi olduğunu, ülkenin millî gelirinden tutun da iş hayatının her alanına kadar bunun nasıl sonuçları olacağını, tesirlerin ne olacağı noktasında analiz yapma adına bu çalışma son derece kıymetli.

Bir yerde bu bir çalıştay gibi hocam, malum bu tip çalışmalar üniversite bünyesinde yapıldığı zaman çok kıymetli hocalarımızla bir arada, bunlar konuşulduğu zaman evet bizimkisi bir araştırma komisyonu olsa bile Nazım Hocamın dediği gibi: “Sizin tespitlerinizi öneri hâlinde komisyona sunmanız çok önemli.” Çünkü bizim her bir ayrıntıya vakıf olma imkânımız yoktur. Sürenin kısıtlı, zamanın kısıtlı olduğu bir araştırma komisyonunda paydaşların yaşadıklarını ve önerilerini masaya getirmeleri

son derece kıymetli. Günün sonunda bakıldığında şöyle bir şey görüyorum: Her alanda olduğu gibi bu alanda da bir kamuoyu vicdanı oluşacak. Peki, bizim bu kamuoyu vicdanının paydaşları kimlerdir, aralarında ne tip bir entegrasyonun olması lazım, ona bakmamız lazım. Çatı kuruluşumuzun devlet ve kamu olduğunu düşünürsek işin bir tarafında bir iş dünyası diğer tarafın da siz kıymetli eğitimciler; bunlar bir araya geldiği zaman kamuyla beraber bir kamuoyu duygusu, düşüncesi, kamuoyu vicdanı oluşmuş olur.

Dolayısıyla bir sürü kavram iç içe girdiğinde ben Dekan Hocamla da görüşmüştüm, Trabzon'dan tanışıklığımız vardı, dışarı çıktığımda görüşme için. Birkaç kavramı ben burada öğrenmek istiyorum, belki girizgâhım biraz uzun olmuş olabilir, zaman da önemli. Şimdi, hocama soruyorum: Su ürünleri mühendisiyle, balıkçılık teknolojileri mühendisleri arasında hem eğitim açısından olsun hem icra açısından olsun ne fark var? Niye bu soruyu ısrarla soruyorum? 17 fakülte var, Türkiye genelinde 17 fakülte az bir fakülte değil yani çok büyük bir rakam. Bilmiyorum, bu sene bu 17 fakülteyi kaç öğrenci tercih etti, buradan da bir rakam çıkartabiliriz, önemlidir ama sonuçta değişik isimler altında hemen hemen aynı işi yapan, aynı temel eğitimi alan veya diplomayı aldıktan sonra sektörden beklentisi aynı olan arkadaşları yani böyle çok fazla sınıflara ayırmak, sonuçta bir istihdam noktasında bir kanunun çıkarılmasını istiyorsunuz, bu kanun hangi fakülte mezunlarını kapsıyor, karışıklığa neden olabilir mi, biz bu meseleyi daha sadeleştirebilir miyiz? Malum sonuçta bir mühendis sıfatıyla bakıldığında ben şöyle görüyorum: Mesela biliyorsunuz bazı meslekler, işletmeler vardır, o işi yapabilmeniz için örneğin der ki: “Bu iş yerinde bir inşaat mühendisi istihdam etmeniz gerekir veya bir jeoloji mühendisi istihdam etmeniz gerekir veya bir makine mühendisi istihdam veya maden mühendisi...” Biz böyle bir kanun mu çıkmasını istiyoruz?

Meslek sınıfı olarak tanımlanması noktasında yine aynı şekilde başa dönüyorum ama haklı olduğumu düşünüyorum sonuçta Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının NACE kodu gereği bir meslek tanımlaması olması gerekiyor, biz bunları, bu sınıfları çok ayırırsak bu tanımlamayı sağlıklı yapabilecek miyiz? Yani kaş yaparken göz çıkartıp işi iyice de karıştırabilir miyiz yoksa daha sade bir tanımlamayla bu okullardan mezun olan kardeşlerimizi hemen hemen Türkiye'nin her yerinde aynı diplomayı alan, aynı isimle şey yapılır, alt başlık olabilir mesela denizcilik fakültelerinde işte gemi makineleri işletme mühendisliği vardır, deniz ulaştırma işletme mühendisliği vardır yeni adıyla, eski adıyla işte makine bölümü ve güverte diye, bilir ki ben mezun olduğumda birisi kaptanlık yapar birisi de çarkçılık yapar; burada da böyle bir sınıf ayrımı nasıl yapılacaktır?

Dolayısıyla, ben yıllardır bir denizci olarak kardeşlerimizle de karşılaşıyorum değişik fakültelerden mezun, akrabalarım var, kuzenlerim var, yeğenlerim de var ama hangisi teknoloji kısmında, hangisi balıkçılık kısmında ben şu ana kadar anlamış değilim. Dolayısıyla eğer ben anlamadıysam normal insanlar da biraz zor anlar diye düşünüyorum. Dolayısıyla, bunu daha sadeleştirip ve istihdam noktasındaki kanun talebimizin, teklifimizin de daha anlaşılır olabileceğini düşünüyorum.

Beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkür ediyoruz Sayın Koç.

Şimdi, söz isteyen Sayın Bayar Özsoy.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) – Sayın Başkanım, çok kıymetli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Rektörüm, çok kıymetli akademisyenler; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle Uğur Hocam'a sunumu için çok teşekkür ediyorum. Ben kısa notlar aldım, onlarla ilgili birkaç bir şey söylemek istiyorum. Barış Bey de Uğur Hocam'ın sözlerine bu Tayvan'la ilgili yaptığı sözleşmede sanki bir katkıda bulundu diye düşünüyorum. Yani veteriner hekimler ile su ürünleri

mühendisleri arasındaki bu yetki probleminin bir an önce çözülmesi gerekliliği belki bizim araştırma komisyonumuza girecek yani veteriner ve su ürünleri mühendisleri arasındaki yetki kargaşasının bir an önce giderilmesi gerek diye düşünüyorum.

Bir de Hocam sunumunda devlette su ürünleriyle ilgili bölümlere su ürünleri mühendisleri haricinde başkalarının görevlendirildiğini, atandığını filan söyledi; bunun da çok önemli olduğunu düşünüyorum. Tabii herkesin mesleğini yapması, daha doğrusu mesleğini yaparken kendi meslektaşları tarafından amir olmaları çok önemli diye düşünüyorum.

Biz arıcılık yaparken... Arıcılık sertifikası almadan insanların arıcılık yapmalarına müsaade edilmiyor. Burada Hocamın gene o tespitinin çok doğru olduğunu düşünüyorum. Balıkçılık yapanların da bir eğitimden geçerek -belki halk eğitimlerde, tarım müdürlüklerinde onlar yapılabilir- balıkçılık sertifikası alarak bu işi yapmaları gerektiğini düşünüyorum. Belki ara eleman istihdamı için de öncelikle meslek yüksekokulları ya da meslek liselerinde balıkçılık ve su ürünleri bölümü olana kadar bu sertifikalarla bu işin çözülebileceğini düşünüyorum.

Bir de burada en önemlisi iş sağlığı ve güvenliği tabii. İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili de su ürünleri mühendislerinin çalıştıkları ortamlar aslında hep çok tehlikeli işler sınıfında benim gördüğüm kadarıyla, bunun da önemli olduğunu düşünüyorum. Bir de Hocam sunumda “su ürünleri koruma memuru” tabiri kullandı hani gümrük muhafaza memuru gibi, orman muhafaza memuru gibi bu da çok önemli diye düşünüyorum. Ben hocamın sunumundan çok faydalandım, inşallah Komisyon olarak da biz bu sunumu ilerideki raporlarımızda değerlendiririz. İnşallah, bu toplantının hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Evet, Sayın Özsoy’a teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Sayın Hüsmen Kırkpınar.

Buyurun Sayın Kırkpınar.

HÜSMEN KIRKPINAR (İzmir) – Sayın Başkan, değerli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Balıkçılık ve Su Ürünleri Araştırma Komisyonunun bir üyesi olarak, İzmir Milletvekili olarak bu toplantının çok hayırlara vesile olacağına inanıyor ve öyle düşünüyorum. Bundan önceki, Parlamentodaki Komisyon toplantılarımıza da katılan Hükümetimizin, devletimizin, bürokratlarından farklı alanlarda bu konuyla ilgili bilgilendirme toplantıları yaptık; Kıymetli Başkanımızın riyasetinde onları dinledik.

Şimdi, ikinci ayağı olarak alanda yani hem akademide hem de alanda üreticileri, avcıları dinlemekle görevli ve mükellefiz. İnşallah, sonunda da bu Araştırma Komisyonunun üç artı bir ayla sürecini tamamlayıp ülkedeki deniz ve iç sularla ilgili avlanma ve beslenme konusundaki hem saha çalışanlarının hem akademide bu işin öncülüğünü ve eğitimini verdikleri, mühendis olarak mezun ettikleri insanların gelecekte bu işin neresinde, ne kadar olacakları yönünde tespitlerimiz olacak muhakkak.

Ben, Sayın Sinop Milletvekilimiz, Komisyon Sözcümüz Barış Karadeniz Bey’in değindiği bir konuyla devam etmek istiyorum. Önce, sizler dekan ve yönetici olarak, hoca olarak mezun ettiğiniz insanların mutlaka mühendis sıfatıyla yetki belgesi almasını söyledikten sonra ikinci ayağı olarak da kamuda istihdam edilmeleri konusuydu. Tabii ki yetki belgelerinin olması lazım ama kamunun yani devletin memuru, mühendisi, çalışanı olma hedefinden ziyade yurt içindeki veya yurt dışından ülkemizin denizlerine gelip bu konuda balık ve balıkçılıkla ilgili, denizle ilgili iç yatırımcılarımızı Hükümet olarak yöneltmemiz lazım, yönlendirmemiz lazım. Yani, sadece devlette çalışmak hesaba katılırsa bu biraz zor.

Yine, Barış Bey'in ifade ettiği gibi, Sayın Bayar Bey'in ifade ettiği gibi ara eleman ihtiyacı mutlak icap ediyor gerekli durumda. Bunun için de ilçelerde, illerde, özellikle ilçelerde, kıyısı olan ilçelerde üniversitelere bağlı olarak meslek yüksekokullarının açılması gerektiğine inanıyorum. Yine, sektörle ilgili olarak Barış Bey'in temas ettiği, henüz eğitim aşamasında, mühendisliğe hak etmeden eğitim aşamasında mutlak surette çizmeyi ayaklarına geçirmeleri lazım bu arkadaşlarımızın çünkü alınan eğitim teorik ama pratiğe dönüştüğünde bocalamamaları lazım. Dolayısıyla, bu başlıkları bu şekilde sizlerle paylaştım.

Çok kıymetli hocalarımızın da bu konuda bizi bugün farklı alanlarla ilgili de bilgilendirdikleri için hepinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Sayın Kırkpınar'a teşekkür ediyoruz.

Tabii, İzmir milletvekilleri olarak, aramızda bulunan İzmir milletvekilleri aynı zamanda ev sahibi, bir kez daha teşekkür ediyoruz.

Sorular içerisinde eksik olan varsa lütfen şey yapalım, cevaplar anlamında hatırlatma yapmak istiyorum. Uzmanlaşmayla ilgili, mezunların uzmanlaşmasıyla ilgili şöyle soru vardı. Gene “Su ürünleri mühendisleri ve balıkçılık teknolojilerinin farkı nedir?” diye bir soru vardı. Tabii diğer soruları sizler mutlaka not almışsınızdır. Gene Bayar Bey'in, Hüsmen Bey'in ve Nazım Bey'in söylediği hususlarda son derece önemli. Bunlara cevap vermek isteyen hocalarımızı, dekanlarımızı şey yapalım.

PROF. DR. NECDET BUDAK – Şöyle, buna ben cevap vereyim Konsey Başkanı olarak.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Tabii, buyurun.

PROF. DR. NECDET BUDAK – Şimdi, sanırım Trabzon Vekilimiz, Trabzon'da bir konumuz var. Şöyle: Aslında bizim tanımımız “su ürünleri mühendisliği” yani “balıkçılık teknolojisi mühendisliği”ni, bunu biz eğitimciler olarak, akademi olarak doğru bulmuyoruz fakat fakülteler, üniversiteler kurulurken, bölümler altında kurulurken farklı tekliflerle YÖK'e gidiyor, tabii orada o şekilde onay almış ama bu doğru değil.

Ben YÖK adına, Yükseköğretim Kurumu Başkanlığı adına Ziraat, Orman ve Su Ürünleri Dekanlar Konseyi Başkanı olarak görev yapıyorum. Orada da bunun dünyadaki ve Türkiye'deki eğitim anlamında bir standardizasyonu var, o standarda göre de diğer tanımlardan çok “su ürünleri mühendisliği” olarak tanımlıyoruz. Trabzon'daki durumun da düzeltilmesi için bir çabamız var, geçtiğimiz ay bir toplantı yaptık, onlar da inşallah tekliflerini tekrar sunacaklar ve o standardizasyonu sağlayacağız.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Su ürünleri teknolojileri fakültelerinin ismi “su ürünleri mühendisliği”ne dönüştürülecek gibi.

PROF. DR. NECDET BUDAK – Yani, bizim fakültemizin adı “su ürünleri fakültesi” bizden mezun olan mezunlarımızın tanımı da “su ürünleri mühendisi” diğer tanımlar doğru değil.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Diğer fakültelerin isminde bir değişiklik olacak herhâlde o zaman.

PROF. DR. NECDET BUDAK – Onların bölümünde değişiklik olacak.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Bölümünde değişiklik olacak, peki.

Hem üniversite Rektörümüz olarak hem Dekanlar Konseyi Başkanı olarak teşekkür ediyoruz.

PROF. DR. NECDET BUDAK – Ayrıca yani şöyle: Biz, gerçekten dekanlarımıza çok çok teşekkür ediyoruz, sizin geleceğinizi duyduğumuzdan itibaren hani iki gündür hazırlanıyorlar. Zaten hani burada da mutfakta da milletvekillerimize, Komisyona yazılı ve sözlü... Dün de sadece bu toplantı için ekstra dört saat toplantı yaptılar, farklı illerden geldiler, biz misafir ettik. Hani, zaten en önemli konu bu

yetki meselesi, bu kanunun çıkması. Bu Komisyondan bu çıktığı zaman onun için de yine, dekan hocalarımız, bizler katkıda bulunmaya hazırız. Bizim amacımız bu bilim ve bilgi dünyasında siyasete, hükümete, devlete, AR-GE anlamında, kanun tasarıları anlamında mutfakta çalışıp katkı sunmak değerli vekillerimize, Komisyon Başkanımıza bu anlamda da teşekkür ediyoruz.

VEHBİ KOÇ (Trabzon) – Başkanım özür diliyorum. O isim konusundaki sadeliği sağlayamazsak çıkacak kanunda da sıkıntı çıkacak.

PROF. DR. NECDET BUDAK – Yok bir tek Trabzon’da sorun var. Diğer taraflarda su ürünleri mühendisi.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Değerli Rektörüm, kıymetli başkanım bu uzmanlaşma konusunda bir ekleme yapmak ister misiniz? Gene Barış Bey mezun olan öğrencilerin uzmanlaşarak mezun olmasıyla ilgili bir husus söylemişti. Üniversitede olduğumuz için biraz önceki konuşmalardan atf çok oldu Barış Bey’e.

PROF. DR. UĞUR SUNLU – Sayın Hocam, söz verdiğiniz için çok teşekkür ederim. Uzmanlaşmayla ilgili şöyle Sayın Hocam, tüm okullarımızda lisansüstü eğitimde, yüksek lisans ve doktor eğitimimiz var ancak lisans eğitiminde sadece Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesinin son sınıfında yetiştiricilik, avcılık ve temel bilimler olmak üzere 3 tane opsiyonumuz var ancak tek diploma veriyoruz yani uzmanlaşma konusundaki durum bu şekildedir lisans eğitimi için diğer tüm fakültelerimizde su ürünleri mühendisliği programı vardır, dört yıl homojen bir eğitim.

Şimdi şunu da söylemek istiyorum: Akreditasyon çalışmaları kapsamında ve sayın vekillerimizin söylediği gibi, uygulamaya yönelik artış sağlayabilmek için şu anda 3 fakültemizde yedi artı bir eğitime geçilmiştir yani dört yıllık eğitimde 7 dönem teorik ve son yılın dört ayı boyunca da staj zorunluluğu getirilmiştir. Bizim gibi klasik üniversitelerde de biz de staj süremizi sekiz artı üçe çıkardık. Dolayısıyla biz de üç yaz boyunca bir yaz olan staj süremizi yani yirmi iş günü olan staj süremizi 3 katına çıkardık. Dedğiniz gibi mühendislerimizin... Tabii ki bizim sektörümüz çok geniş bir sektör, dolayısıyla bu uygulama sürecini biz de çok yakından takip ediyoruz. Bunun dışında, kanunla ilgili şunu söyleyeyim: Su ürünleri mühendisliği kanununda şöyle bir maddemiz var, müktesebatlarda, balıkçılık teknolojisi mühendisliği programı ile ziraat fakültelerinin su ürünleri mühendisliği programı ve hayvansal üretim programlarının su ürünleri alt programlarından mezun olanların da bu kanun kapsamında sayılan hak ve yetkilere sahip olması ifadesi var. Dolayısıyla nihai hedef, Sayın Rektörümün söylediği gibi, tüm fakültelerin homojen isim altında su ürünleri mühendisi vermesidir ancak tabii, bu, bizim yetkimiz olan bir şey değil. Sayın hocamızın dediği gibi, ziraat fakültesinde de böyle bir durum var, doğa bilimleri altında bazı bölümler var. Dolayısıyla bunun en kısa sürede düzeleceğine inanıyoruz. Ancak kesinlikle bu yetki kanunuyla bu meslek gruplarını da içine alıyoruz. Dedğim gibi, okudum aynen, tüm ziraat, su ürünleri ve balıkçılık teknolojisi mühendisleri de bundan yararlanacak. Sonuç olarak şunu söylemek istiyorum: Bu sene tüm fakültelerde, 16 fakültede kontenjanımız 586’ydı; balıkçılık teknolojisi olarak da 44 kontenjanımız vardı. Üç yıldır tüm fakültelerimiz yüzde 100 doluluk oranına sahiptir sayın vekillerim, bunu da arz etmek istiyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkür ediyoruz.

Buyurun.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI TURGAY TÜRKYILMAZ – Sayın Başkanım, çok değerli Komisyon üyelerim, vekillerim; boşta kalmaması anlamında söylüyorum, bir eğitim ve sertifikalandırma anlamında da bir çalışma yapılması gerekliliğiyle ilgili Sayın Vekillerimiz çok yerinde bir tespitte bulundular. Bu konuyla ilgili aslında dün dekanlarımızla yaptığımız toplantı sırasında ortaya çok güzel bir fikir çıktı ve Dekanlar Konseyi kararı olarak da bunu ele aldık, hocamda

biraz önce sunumlarında kısmen değindi ama şöyle bir şey olacak: Bir önceki sunumum sırasında da söyledim, balıkçı tanımını bile yapma zorunluluğumuzdan bahsetmiştim, Su Ürünleri Kanunu aslında böyle bir tanımlamayı yapma ve meslek tanımına doğru gidebilmenin yolunu açabilecek hükme sahip Sayın Başkanım, burada şu ortaya çıktı dün, Su Ürünleri Yönetmeliği'nde bir değişiklik yapmak üzere bunu aldık bizde kendimize bir ödev olarak da aldık, bir taslak çalışması zaten yapıyorduk, anladık ki dekanlarımız tarafından da böyle bir çalışma yapılıyormuş, ikisini birleştireceğiz, bu birleştirme sonucunda da üniversitelerimizde sürekli eğitim merkezlerinin bulunduğu bir oluşum var, dolayısıyla buna bu yolla bir tanımlama yapmanın yolunu açabileceğimizi düşünüyoruz. Hem balıkçı tanımını yapma hem de diğer ihtiyaç duyulan alanlardaki eğitim verme konusunda, sertifikalandırma konusunda da iyi bir iş birliği sonucu ortaya çıkacak.

Arz ediyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Başka söz almak isteyen dekanımız yoksa teşekkür ediyorum. Hepinize katkılarınızdan dolayı teşekkür etmiş oluyoruz.

Birinci oturumumuzu böylece sonlandırıyoruz, 14.30'da ikinci oturumumuza devam edeceğiz.

Birinci Oturumu kapatıyorum.

Kapanma Saati: 12.17

1 Aralık 2023 Cuma

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.30

BAŞKAN: İsmail Emrah KARAYEL (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Nazım ELMAS (Giresun)

SÖZCÜ: Barış KARADENİZ (Sinop)

KÂTİP: Hilmi DURGUN (Antalya)

**(Ziraat-Orman ve Su Ürünleri Eğitim Konseyi
İstişare Toplantısı)**

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Evet, 14.30 itibarıyla ikinci oturuma başlamış olduk.

Yetiştiricilik konusunda, zannediyorum, bir sunum var. İç sular ve deniz şeklinde benim önümdeki programda ayrılmış. İç sularla ilgili Kenan Hocam, Sayın Dekanım, siz herhâlde başlıyorsunuz.

Kıymetli Hocam bir kez daha kendinizi tanıtarak başlarsanız kayıtlar açısından, tutanaklar için, teşekkür ederim.

Buyurun.

PROF. DR. KENAN KÖPRÜCÜ - Sayın Başkanım, Balıkçılık ve Su Ürünleri Araştırma Komisyonu üyeleri, sayın milletvekillerim, sayın konuklar; sabah da ifade etmiş olduğum üzere önümüzdeki yüzyılın iki önemli stratejik konu başlığını ele alıyoruz. Bunlardan biri su, biri gıda demiştim. Gıdada da su ürünleri önemli bir potansiyel olarak, ortada bir gerçeklik olarak duruyor.

Şimdi, artan dünya nüfusu, küresel kirliliğin artması, yine, küresel iklim değişikliğiyle beraber biz mavi vatan, mavi ekonomiyi değerlendirecek olursak sadece bugününümüzün sorunlarına değil, gelecekte yüzleşeceğimiz sorunlara da şimdiden hazırlıklı olma şansını elde etmiş oluruz. Tıpkı nakit akışını krizde başaran firmanın ayakta kalması, başaramayanın batması gibi. Yani biz gelecekte bu krizi fırsata dönüştürebiliriz. Tabii ki katma değeri yüksek ürünlere yönelmek kaydıyla.

Şimdi, sektör 1,7 milyar dolar ciroya ulaşmış; yurt içi, yurt dışı yani anahtar teslim proje yapabilecek kapasiteye ve teknoloji kullanım yeterliliğine sahip, devasa bir sektör olarak karşımızda ama yine de sektörün sorunları var. Yani bu sorunları sektörün dışındaki birtakım çoklu etkenlerin sonucu olan bir durumla da açıklayabiliriz. Diğer yandan kendi elimizde olan birtakım idari yapılanmalarla da açıklayabiliriz çözüme noktasında, çözüm getirme noktasında. Örneğin, sektörün en büyük çıkmazı, sadece su ürünleri sektörünün değil, yetiştiricilik sektörünün değil, genel anlamda hayvancılık sektörümüzün en büyük çıkmazı ülkemizde yem maliyetleridir. Yani yem maliyetinin çözülmesi demek problemin yüzde 65'inin çözülmesi gibi bir oransal karşılığı var. Neden? Çünkü yoğun yetiştiricilik sistemlerinde işletme maliyetinin yüzde 65'ine varan bir karşılığı var yem maliyetinin. Yem ham maddesinde biz tamamen ithalata dayalı bir üretim gerçekleştiriyoruz yem sektörü olarak. Dolayısıyla bizim bu sorunu çözmemiz gerekiyor. Tarım sektörü, yem sektörü, hayvancılık sektörü; bunu son Tarım Çalıştayı'nda, Komisyon da görev almıştım ve dillendirmiştik. Yani bu 3 sektör birbiriyle doğrudan büyük etkileşim içerisinde olan 3 sektör. Yani bir planlama yapacaksa biz geleceğe dair, o plan hedeflerine ulaşmayı gerçekten arzu ediyorsak o zaman bu koordinasyonun içerisinde bu planlamayı, 3'lü koordinasyon içerisinde yapmamızın bir zaruret olduğunun bilinci içerisinde hareket etmemiz gerekiyor. Yani hayvansal üretimimizi gelecekte ne düzeye taşıyacaksa bunun ihtiyaç duyduğu yem,

yem sektöründen akışı olacak mı? Yem sektörü bu yemi üretebilmek için yem ham maddesini temin edebilecek mi tarım sektöründen? Dolayısıyla Sayın Cumhurbaşkanımızın da ifade etmiş olduğu gibi, yağlı tohumlu bitkisel üretimimizi mutlak surette artırmamız gerekiyor. Yani bu yerel kaynaklarımızı harekete geçiremediğimiz sürece, bu sektörleri destekleyemediğimiz sürece biz hayvansal üretimde arzu edilen atılımları yapamayacağız demektir. Bu, işin ekonomik boyutuyla ilgili düzenlemeler gerektiren bir boyutu.

Sektörün problemlerinin önemli bir ölçüde çözülmesine katkı sağlayacak bir diğer husus ise bizim elimizde yani tamamen bizim elimizde. Yani şu anda su ürünleri sektörel faaliyetlerinin takibinde yetkili üst çatı Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğümüz görünüyor ama yani bir ruhsat tezkeresi alma noktasında sektörün 10'dan fazla, 11 farklı kurumdan onay alması gerektiği gerçeği de masada duruyor. Yani bunların bir kısmı zaruri olarak farklı birimlerden, Bakanlıklardan olabilir ama yetkinin ağırlıklı bir şekilde Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü üzerinden yapılması, işin tek elden yönetilmesi takdir edersiniz ki bir işin sahibi çoksa aslında sahipsizdir demektir, ortadadır o iş demektir. dolayısıyla bunun sahibinin net olarak -kurumsal olarak ifade etmek istiyorum- ortaya konması gerekiyor. Yani burada gönül arzu eder ki su ürünleri bakanlığı kurulsun, bu bakanlık üzerinden bu işler en üst çatıdan yürütülsün ama elvermez ise Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğümüzün idari yapılanmasının tıpkı Orman Genel Müdürlüğünün idari yapılanması gibi yani bölge müdürlükleri bazında da temsil kabiliyetine kavuşmuş olması sahaya daha iyi nüfuz etmesini sağlayacaktır. Bu işlerin daha etkin, nitelikli bir şekilde yürütülmesinde daha üst düzey rol oynama şansına da sahip olacaktır. Şu 2 faktör, şu 2 ifade etmiş olduğum olay sektörün birçok problemini büyük ölçüde çözmüş olacaktır. Bunun dışındaki problemler akliselim davranmakla, akılcı davranmakla alakalı diğer boyutlar. Yani verimlilik esaslı ve sürdürülebilir bir üretim modelini mutlak surette biz ortaya koyabilmeliyiz. Yani su kaynaklarımızın üretim modellerini açık, net bir şekilde ortaya koyabilmeyi becerebilmeliyiz. Yani su kaynaklarımızın etkin üretim modellerini de sadece yönetim modelini değil, etkin üretim modellerini de biz ortaya koyabilmeliyiz. Elbette ki bu, sürdürülebilirlik bağlamında su kaynaklarımızın korunmasıyla ilgili de gerekliliklerin etkin bir şekilde yerine getirilmesi gelecek nesillere olan bir borcumuzdur diye ifade etmek isterim.

Yani konu aslında çok geniş ancak saha ziyaretlerinde Komisyona sektörün kendisi bizzat, birinci elden sorunlarını ve dileklerini iletmış olacakları için ben çok fazla detaya girmek istemiyorum. Bu iki önemli başlık ve iki alt başlık, verimlilik ve sürdürülebilirlikle birlikte bu sorunlarımızı büyük ölçüde halletmiş olacağız diye ifade etmek isterim.

Hepinizi tekrar saygıyla selamlarım.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkürler Kıymetli Dekanım.

Profesör Doktor Sayın Murat Yiğit'in, gene yetiştiricilik konusunda -benim önümdeki nota göre- sunumu olacak.

Buyurun Hocam.

PROF. DR. MURAT YİĞİT– Sayın Başkanım, bugün 100'üncü yılını kutladığımız cumhuriyetimizin göz bebeği Meclisimizin değerli vekilleri; iki gündür bizi burada üst düzeyde ağırlayarak onurlandıran Sayın Rektörüne ve her vakit olduğu gibi bugün de yine bizleri yarı yolda bırakmayan Sayın TAGEM Genel Müdürümüze, Sayın Su Ürünleri Genel Müdürümüze ve tüm Tarım Bakanlığı personeline ben teşekkür ediyorum. Öncelikle, hakikaten yoğun bir program içerisinde burada bizimle berabersiniz ve önümüzdeki iki gün içerisinde sektörle birlikte olacaksınız, bu çok kıymetli.

Sayın Başkanım, hazırlığım yok, fark edersiniz, şu an samimiyetiniz ve Hocalarımın zaten konuya vâkıf olmaları sebebiyle bir hazırlığa da gerek olmadığını düşündüm. Ancak yirmi yıl öncesinde “Bu konuşmayı yap.” deselerdi şöyle bir başlık atardım sanıyorum: “Türkiye su ürünleri sektörünün

geleceği” Böyle bir başlık atardım yirmi yıl önce. Biz şu an o geleceği yaşıyoruz. Kime göre, neye göre? Avrupa’dan baktığınız zaman, Avrupa’da su ürünleri sektörü şu an kendi geleceğini görüyor bize bakarak. Çünkü bizler şu an üretimimizle, Avrupa’nın tamamını toplasanız ondan daha fazla çipura, hepsini toplasanız ondan daha fazla levrek, Norveç’i de katın buna, “alabalık” deyin, hepsinden daha fazla alabalık üretiyoruz.

Sayın vekillerim, bunlar soru işaretleriyle önümüze koydukları hususlar, çok değerli buluyoruz çünkü bizler kendimiz biliyoruz ama eksik olan bir şey var. Bizler ne kadar vekil de olsak, ne kadar dekan, rektör de olsak toplumun bir parçasıyız sonuçta. Bizim eksiklerimiz algı yönetiminde eksik olmamız, bilgiyi vermekte eksikliğimiz aslında. Bakın, bizler balık tüketen bir halk değiliz, az önce de kebab yedik, dün de köfte yedik.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Hocam, hepsi kelime kelime tutanaklara geçiyor.

PROF. DR. MURAT YİĞİT – Ama ben şahidim, sayın vekilim yanımda hayıflandı, “Balık yiyecek miyiz Genel Müdürüm?” dedi. Doğru mu?

Sayın Başkanım, Sayın Rektörüm; hasbelkader ben de yurt dışında eğitim gördüğüm yıllarda -ben Yozgatlıyım, ben de bozkırda yetişmiş bir insan olarak et severim tabii ki, hani balığı biz de çocukluğumuzda çok nadir görürdük- Japonya’da bulunduğum yıllarda benim bir günümün üç öğününden mutlaka bir öğünü balık olurdu çünkü şartlar öyle yani daha ucuz, daha iyi ulaşılabilir vesaire, dolayısıyla biz de balık tüketiyorduk.

Şimdi, Avrupa’dan bahsettik. Bundan yirmi yıl öncesinde, bizler, bugün, aynı denizi paylaştığımız Yunanistan’ın gölgesinde kalıyorduk; bilgi talebinde bulunduğumuz İspanya’dan, İtalya’dan, “Gelin, şu çiftliği kurun.” dediğimiz Fransa’dan çok daha gerideydik ama bugün bilgi de bizde, teknoloji de bizde -Hocalarım burada, itirazları varsa buyursunlar- sektör de bizde. Çünkü bugün, sayın vekillerim, Türk firmalarımız yurt dışında anahtar teslim “Made in Türkiye” malzemesiyle çiftlik kuruyoruz ama şunun da altını çizeyim bu sektörün ilk mühendislerinden birisi olarak: Bizim çalıştığımız ilk yıllarda Norveçli firmalar gelip burada Türk ortaklarıyla birlikte -rahmetli Turgut Özal Cumhurbaşkanımızın döneminden bahsediyorum, o dönemlerde, Başbakanlığı dönemlerinde- çiftlik kurduklarında yanlış teknolojiyle, yanlış üretim modeliyle bizim yirmi yılımıza mal olmasına sebebiyet verdiklerini ben şu anki bilgi birikimimle yeni anlıyorum ve biz o teknolojileri bırakarak şu an tamamen tecrübeyle birlikte ulaştığımız bir noktaya ulaştığımız durumdayız.

Su ürünleri mühendisleri çizmeleri giysinler mi? Tabii ki zaten çizme ayağında. Şöyle, Sayın Başkanım, Sayın Vekilim; iki noktadan geldi “Çizme giysin ayağına.” diye. Bakın, şöyle bir hatırlatmada fayda var -bunun altını çiziyorum, çok önemli bir husus- yan odaya 10 su ürünleri mühendisi getirelim, çayını kahvesini söyleyelim, ben burada garantisini veriyorum, daha çaylar bitmeden, bir saat içerisinde 10 mühendisi de yerleştiririz. Sayın hocalarım, doğru mudur? Yerleştiririz. Çünkü ihtiyaç var ama 20 mühendis yerleştirirseniz o biraz zaman alır, akşamı bulur ama yerleşir. Sektör çok büyüyen, dinamikleri olan bir sektör. Yarın bir gün de sektöre gideceksiniz, zaten göreceksiniz, biz hocalar zaten sektörle birlikteyiz. Neden? Sektör bizimle birlikte olmak zorunda.

Sebepler... Hocam söyledi, dedi ki: “Şu kadar bakanlık var içerisinde, bu kadar müdürlükler var içerisinde.” Çünkü Sayın Vekilim, Sayın Genel Müdürümden müsaadeyi almak için sektör kurulum aşamasında bize gelmek zorunda. Bunlar yeni ve yerinde olan gelişmeler. Bakanlığımızın ön koyduğu yani şart koyduğu mevzular ki fevkalade yerinde, olması gereken zaten budur. Kurulum aşamasında bize gelmek zorunda. Biz gideriz hocalar olarak -bunun içerisinde çevre firmalar da vardır- yerinde tespit ederiz, gerekirse suyun içine gireriz, dalarız, bakarız, zemine bakarız, örnekler alırsınız ve laboratuvarla analizlerini yaparsınız ve raporlarsınız. Bu raporlar inceleme denetleme kuruluna gider, Bakanlığımıza gider, Genel Müdürlüğümüze gider, oradan geçtikten sonra yatırım süreci başlar. Ama yetmedi; çiftlik

sahipleri her yılda bir, her üç yılda bir, her beş yılda bir yine bu süreçlerden geçmek üzere bize gelmek zorundalar zaten. Dolayısıyla üniversitelere gene gelirler. Ha, zaten o geldiklerinde biz iki çay içip dağılmıyoruz, konuşuyoruz: “İhtiyaçlar neler, hangi araştırmaları yapalım, mühendis ihtiyacın var mı?” Zaten o konuşma sırasında, görüşmeler sırasında 2-3 mühendisi de zaten yerleştirmiş oluyoruz.

Dolayısıyla, o nedenle, tabii ki imkân olsa -hepimiz burada şahidiz ki ülkece, dünyadaki küresel süreçlerde olduğu gibi, zor dönemlerden geçiyoruz- isteriz ki dekanlıkların her birinin rektörlük gibi ayrı bütçeleri olsun. Bunun şu aşamada mümkün olmadığını sizler de bizler de biliyoruz. O nedenle uygulamalarda tabii ki bazı sıkıntılar yaşıyoruz, yaşamıyor değiliz.

“Ben bir ceviz ağacıym okyanusun ortasında.” diyor, bakın, Kalem Gazetesi’nde Sayın Rektörüm burada paylaşmış, ne kadar güzel, değil mi? Cumhurbaşkanımız burada törenle ödül veriyor. Farkındalık nedir? Farkındalık o ceviz ağacının farkında olmaktır. Kimdir o ceviz ağacı? Türkiye’de hiçbir gıda sektörünün olmadığı kadar büyük -bunun içerisine ziraat dâhil, bunun içerisine hayvancılık dâhil, büyükbaş ya da küçükbaş- olmadığı kadar yerleşmiş, olmadığı kadar eğitim seviyesi yüksek olan bir başka gıda sektörü olmasın.

“Hocam neye göre, neye dayanarak bunu söylüyorsunuz?” Şimdi, hocalarım da bahsetti, konuşuldu. İşte, 1,8 milyar dolar ama yıl sonu gelmedi daha çünkü istatistikler hep üç dört ay geriden gelir yani önce yaşarız.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Yavaş yavaş toparlayalım.

PROF. DR. MURAT YİĞİT – Toparlıyorum, tabii ki, hay hay Sayın Başkanım; siz ne zaman dersenez orada da bırakırım.

Toparlayayım, paragrafı toparlamış olayım.

Şimdi, 2 milyar dolar bir ihracattan bahsediyoruz; doğrudan, direkt, “cash” dediğimiz nakit. Yani bunun içerisinde lojistik yok, bunun içerisinde, işte, ambalajlama yok, paketleme yok, bunun içinde tırlar, kamyonlar, şoförler vesaire yan sanayiler yok; doğrudan nakit, 2 milyar dolar. Ben de bir devlet memuru olarak bu 2 milyar dolar nasıl bir paradır diye merak ettim, hani küresel ekonomileri oluşturan devletlerin ticaret hacmi içerisinde bu 2 milyar dolar nasıl bir paradır diye merak ettim. Sayın Başkanım, sayın vekillerim, şöyle, burası çok önemlidir, hemen ülkemizin diğer ihracat kalemlerini merak ettim, inceledim; hemen dikkatimi çekti baktım gördüm ki göz nurumuz, yüreğimizi ortaya koyduğumuz savunma sanayisinde, yüzde 80 bağımsızlığımızı ilan ettiğimiz savunma sanayimizde 6 milyar dolar gibi bir rakam gördüm. Ne zaman? Bizim İHA, SİHA, MİLGEM Projesi, ATAK helikopterlerimiz, hepsini topladığımız zaman 2023 ihracatımızın 6 milyar dolar hedef olduğunu gördüm. İşte, o “cınar ağacı” dediğimiz, o su ürünleri mühendisleri daha iyi yetiştirecek dediğimiz sektör ve su ürünleri mühendislerinin sayesinde, bu hocaların sayesinde, özveriyle ve devletimizin destekleriyle tutunan, özel sektörün çabalarıyla bu hâle gelmiş olan su ürünleri sektörü bugün devasa bir endüstri, Avrupa’nın en büyüğü, dünyanın en büyük alabalık üreticisi olan su ürünleri sektörü 2 milyar doları yani savunma sanayimizin üçte 1’i olan 2 milyar doları tek başına sağlamaktadır.

Sorunlar çok konuşuldu, yarın sektördeki paydaşlarımız da size anlatacak ama Başkanım bırakıyorum, ben son cümle olarak söylüyorum: Burada tabii ki arzu etmeniz hâlinde, Bakanlığımızla sık sık zaten biz görüşmeler yapıyoruz, ihtiyaçları belli ama bunları yine raporlayabiliriz, raporlar hâlinde sizlere sunabiliriz. Şöyle bir şey var: Bu başarı ivmesinin devam edebilmesinin önünde bazı engeller vardı; bir, iki, üç, dört sıralayabiliriz. Zaman dar, sadece bir tanesini söylemiş olayım; şu an kıyı ötesi, off-shore sistemlerde üretim yaptığımız için yerli ve millî üretim ve malzemeleriyle, yerli ve millî bilgi birikimiyle, hocaların yaptığı araştırmaların sonuçların yayınlanması ve sektörle yaptığımız bilgi alışverişiyle... Ama bunun devam edebilmesi için bir tanesini sayıp bırakacağım, diğerlerini daha sonraki görüşmelerimize nasip olursa, fırsat olursa inşallah saklayalım. Su ürünleri

yetiştiriciliği potansiyel alanlarımız var. Sayın Genel Müdürlerimiz de burada; bu da yine cumhuriyet tarihinde bu dönem bakanlıklarımızın sayesinde öne konulmuş bir husustur. Su ürünleri yetiştiriciliği potansiyel alanlar artık bitti. Sebep? Çünkü oraya milyar dolar yatıracak gözü kara Türk üreticisi Karadeniz'den Akdeniz'e kadar oraları doldurdu zaten. Sektörün ilk başlangıcında 500 tonluk üretim tesislerinden bahsederken 500 tonu sadece bir tane kafese yerleştiriyoruz biz, 500 ton bir kafese; öyle devasa sistemlerimiz var, zaten gidince göreceksiniz. O nedenle, 2.000-4.000 ton bir tesis olduğunu düşünürsek taşıma kapasitesi, özümseme kapasitesi, bunların hepsi firmaların karşı karşıya kaldığı hususlar -sıkıntılar demeyelim- ama bu noktada belki yeni sahaların belirlenmesi, paydaşların da ihtiyaçları dikkate alınarak -turizm sektörü var, ulaşım sektörü var, diğer denizcilik faaliyetleri var- belki daha açık deniz ötesi alanlara veyahut da dikey sütunların kullanılması için belki farklı teknolojilerin desteklenmesi sürecinde, belki bir ön açma, yol açma yapabiliriz. Bu konuda da zaten bizde hocaların çalışmaları var. Desteğimiz sektörle, hep beraberiz zaten; arz etmek istedim.

Dinlediniz sabırla, teşekkür ederim; sağ olun, var olun.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkür ediyoruz Kıymetli Hocam.

Biz tabii bu hafta, bu görüşmeden sonra Ege'deki saha çalışmalarını gerçekleştireceğiz. Önümüzdeki süreçte de süremiz bitene kadar Karadeniz, Marmara, Akdeniz ve iç sularda da -yine bu sadece yetiştiricilik tesisleri değil- yetiştiricilik tesisleri, avcılık tesisleri, balıkçı barınakları, işleme tesisleri, soğuk hava depoları, balık unu, balık yağ fabrikaları, yem fabrikaları ve diğer bütün paydaşları, inşallah, yerinde ziyaret edip o çalışmaları yapacağız, gerçekleştireceğiz. Dolayısıyla sizin burada bizlere vereceğiniz bilgiler ve sorun tespitleri o anlamda son derece önemli; gittiğimizde, yerinde, o sorunun durumunun ne olduğunu da daha net görme fırsatını erişmiş oluruz.

Yetiştiricilik konusunda söz almak isteyen kıymetli hocalarımız varsa beşer dakikayla sınırlı olmak üzere lütfen, buyurun.

BARİŞ KARADENİZ (Sinop) – Şöyle yapabilir miyiz Başkanım, yetiştiricilikle ilgili herkesin bir görüşünü alıp sonra avcılığa geçsek...

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Öyle mi? Peki, o zaman, milletvekillerimizden yetiştiricilikle ilgili söyleyecekleri olan varsa onlardan da sormuş olalım.

BARİŞ KARADENİZ (Sinop) – Sayın Başkan...

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Evet, buyurun, Barış Bey, Komisyon Sözcümüz, buyurun.

BARİŞ KARADENİZ (Sinop) – Evet, teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Yetiştiricilikle ilgili sevgili Hocam Kenan Köprücü güzel bir konuya değindi; maliyet, yem maliyetleri, bunun üzerine çalışmak, potansiyeli belirlemek, planlı ve ölçekli olmak konusunda. Evet, bence de olması gereken, yapılması gereken çalışmaların başında bu geliyor çünkü sevgili Murat Yiğit Hocam biraz siyasetçi gibi konuştu, Türkiye'de hiçbir sorun yok her şey yolunda gibi ama öyle değil. 1 milyar 700 milyon hedef var ama bir de yetiştiricilere sorduğunuz zaman şu andaki sıkıntıları çok ciddi. Üretim maliyetleri, yem maliyetleri, ihracat noktası, şu anda ihraç edilen ürünlerin büyük firmaların hepsinin deposunda o somon balığı şu anda yatıyor, duruyor, satamıyorlar. Bu tip sorunlar da var yani Hocam, bence biz burada SİHA'dan, ne bileyim İnsansız Hava Araçlarından çok su ürünleri sektörünün sorunları konusunda bu sorunları tartışmamız lazım ki sonuca varalım.

Sadece yem fiyatları değil, biz birçok girdiyi yurt dışından sağlıyoruz Hocam, maalesef. Şu anda dediğiniz yem, yemin içindeki katkı maddeleri, yemin rasyonları genelde yurt dışından geliyor. Dolar endeksinin her artışında bizim üretim maliyetimiz de o kadar artıyor. Onun için sevgili Hocam, sektörün sorunları konusunda daha açık ve net konuşursak biz burada başarıya ulaşırsınız diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

PROF. DR. MURAT YİĞİT – Sayın Başkanım, müsaadeniz var mı?

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Hocam, bir saniye.

Siz notu alın da, milletvekillerimizden bir şey eklemek isteyen, katkıda bulunmak isteyen, soru sormak isteyen varsa... Hocamdan sonra da yine hocalarımızdan ekleme yapmak isteyen olursa lütfen buyursun.

Buyurun.

PROF. DR. MURAT YİĞİT – Sayın Başkanım, Sayın Vekilim; Sayın Vekilimizin söylediği kesinlikle doğrudur. Ben zaten az önceki konuşmamda “Sorun yoktur.” temasının altını çizmedim, eğitim ve hocaların çalışmalarıyla ilgili mevzuların altını çizerken özellikle sarı çizmeden vesaire bahsettim ancak bu söylediğiniz hususlar gerçekten de var tabii ki.

Bakın, bundan yirmi beş yıl önce yemin fiyatı 1,63 euroydu Sayın Vekilim, 1,63. Bugün nedir? Bugün de 1,58 ile 1,72 arasında değişir, ne üstüdür ne de altıdır yani ortalama 1,65. Yirmi beş yıl önce neydi? 1,63. Değişen nedir? Değişen, küresel ekonomide Türkiye ekonomisinin güçlü olması yani maalesef gelişmekte olan ve bizim gibi ülkelerde petroldeki sorun neyse yemdeki sorun da odur. Siz bunu 1,63 euronun altına ne zaman düşürebilirsiniz? Benzini, petrolü ne zaman düşürürseniz o zaman düşürebilirsiniz çünkü dışa bağımlılıkla alakalı bir şey, birincisi bu.

İkincisi, evet, şu an tonlarca Türk somonu depolarda bekliyor; bu da doğrudur, haklısınız Sayın Vekilim. Bu sorunu çözecek olan biz değiliz, bu sorunu çözecek olan Meclisimizdir, devletimizdir, Bakanlığımızdır ve biz de şunun farkındayız: Bakanlığımız, bununla ilgili yeni piyasa, yeni pazar arayışını fevkalade bir şekilde yürütüyor. Ukrayna-Rusya savaşı, buralar zaten bizim pazar alanımız, Japonya bizim pazar alanımız ama Çin-Japonya arasındaki sıkıntılar, bu malzemenin, ürünün depoda kalmasına sebebiyet veriyor; bunlar sorundur, bu meseleler zaten var. Siz bunları zaten üreticilerden dinleyeceksiniz, biz üretici adına şu an konuşamayız çünkü parayı ortaya koyan ben değilim ama ben biliyorum bu sorunları. Siz bana sorarsanız biz bunları kalem kalem sizinle paylaşıyoruz, derdimizi anlatırız ama az önce biz tozpembe filan kesinlikle öyle bir şey çizmedik. Bu söylediklerinizde haklısınız, dert de var.

Bakın, iki haftadır fırtına var, gemiler alabora oluyor. Hadi bakalım, şimdi Karadeniz’e bir gidelim, üreticinin dardını dinleyelim; zor durumdalar gerçekten. Bir de üstelik şimdi yem maliyeti dedik -1,63; 1,68- bunların hepsi sorun olarak tabii ki ortada duruyor ama bizim bunlardan kalem kalem bahsetmemiz şu aşamada biraz zor görünüyor, sizlerden soru geldikçe biz bunlara tabii ki seve seve cevap vermeye de hazırız çünkü aynı taraftayız. Sanıyorum daha iyi anlaşıldı herhâlde Sayın Vekilim.

Çok teşekkür ederim soru ve fırsatınız için, sağ olun.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Hocam, teşekkür ediyoruz.

Başka söz almak isteyen dekanımız yoksa...

PROF. DR. KENAN KÖPRÜCÜ – Sayın Başkanım...

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Kenan Bey, buyurun.

PROF. DR. KENAN KÖPRÜCÜ – Sayın Başkanım, Sayın Vekilim; konu kısa diye ben biraz özet bilgi aktarmakla yetinmiş oldum ama aslında problemler çok, anlatacak o kadar çok şey var ki saatlerce, günlerce burada konuşabiliriz.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Siz bence beş dakikaya sığdırabilecek şekilde bunu toparlarsınız Hocam.

PROF. DR. KENAN KÖPRÜCÜ – Ben, DSİ’de başmühendis olan bir yüksek lisans öğrencimi, yüksek lisans tez çalışması için bu konuda, biraz sonra söyleyeceğim konuda çalıştırmıştım. Bu gerçekten önemli yani su ürünleri sektöründe lokomotif rol oynayabilecek altyapılara sahip olan birtakım kazanımlarımız atıl durumda. Çok fonksiyonel, değerlendirilemeyen su ürünleri istasyonlarımız var -DSİ Genel Müdürlüğü bünyesinden, yine, şu anda Tarım İl Müdürlükleri tarafına geçmiş olan- ama bu taşeron sistemiyle işte belli sayıdaki bir iki tür üzerinden yavru balık, doğal stoklarının desteklenmesi adına üretimin yapıldığı, yapılmasıyla yetinildiği... O zaman verimlilikleri -bu 8 istasyon için- yüzde 57’den yüzde 30’lara kadar değişen, farklı düşük verimliliklerle çalışan ancak muazzam kurulu, projelendirilmiş kapasitesi olan, teknolojik desteklerle yenilenebilecek olan, çok önemli potansiyel taşıyan istasyonlardır bunlar -8 tane, Türkiye genelinde- bunlardan bir tanesi de mesela benim bulunduğum ilde Keban’da...

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Bu yavru üretimi konusunda mı Hocam? Anlaşılsın diye soruyorum.

PROF. DR. KENAN KÖPRÜCÜ – Elâzığ AK PARTİ Milletvekili Erol Keleş üniversiteden hocamızdır, o da Balıkçılık Komisyonundaydı, onunla epey bir görüş alışverişinde bulunduk -o zaman taze Dekan olarak atanmıştım, tebrik etmişti- ve bu konuda da Tarım Şûrası’ndaki çalışmalarımıza dair, balıkçılık politikalarının revizyonu ile ilgili neler olması gerektiğine dair kendisine bir rapor takdim edecektik ki Komisyon tekrar güncellenmiş oldu. Ben o zaman Sayın Vekilimize de ifade etmiştim, biz Elâzığ olarak burada merkez konumundayız; 31 bin ton alabalık üretimi realize edildi yani ihracattan gelen 60 milyon dolar ama kümülatifte, iç değer olarak, katma değer olarak 180 milyon dolarlık bir ekonomik karşılığı olan bir faaliyetten bahsediyorum; bunu 4’e, 5’e katlama potansiyeli hâlâ var. Eğer mantıklı sürdürülebilirlik esası üzerinden bu kaynakları yönetme becerisini gerçekten gösterebilirsek ve daha katma değeri yüksek olan siyah havyar üretimiyle ilgili de yine uluslararası boyutta bir firmamız faaliyet gösteriyor yani İran’daki bu AR-GE faaliyetleri birikimiyle birlikte burada bu faaliyetlerini gösteriyor, sekiz yılda bu siyah havyarı üretme becerisini elde ettiler. İki yıl kaldı Sayın Vekilim, Sayın Başkanım; iki yıl sonra 100 gramı 70 dolar olan bir ürün piyasaya sürme becerisini de Elâzığ olarak inşallah göstereceğiz. Elâzığ bu konuda bir merkez olma noktasında ilerliyor; sadece Elâzığ değil, ülkedeki birçok su kaynaklarımız için bunu ifade etmek isterim. Kilogramından 1 dolar kâr etme durumunda kalan, büyük çoğunluğu taşeron olan işletmelerimizin kilogramından 1 dolar kazandığı bir ürün... Yani 100 gram için 70 dolardan bahsediyoruz ki anaç balığın yaklaşık 50 kilogram olduğunu düşünürsek, oransal olarak yüzde 10-15 bandında bir üretim olacağını düşünürsek 5 kilogramdan bahsediyoruz; bu, işlendiği zaman hacimsel değer kazanıyor -minimumundan bahsediyorum, 5 kilogram- yani böldüğümüz, çarptığımız zaman 3.500 dolar... Yani ons altın ne kadar; daha yeni yeni 2 bin dolar.

Ben hep şunu anlatıyordum -yani bir hikâyeyi anlatırken elbette ki birtakım müspet sloganlarla bunu ifade etmek daha kalıcı oluyor, o zaman Sayın Vekilimiz de çok takdir etmişti- şunu söylüyordum: Sayın Vekilim, altın yumurtlayan tavuk hikâyesini birçoğumuz çocukluğumuzdan biliriz. “Evet.” demişti ama bu, masallardaydı. “Bizim altın yumurtlayan balığımız var.” demiştim; bu bir gerçek yani -tabii, bu bir slogan yani daha üst seviyelerde ifade etme, karikatürize etme belki ama- gerçekten katma değeri yüksek ürünleri de üretebiliriz. “Küresel ısınma” diyoruz, küresel kirlilik boyutlarının artmasından bahsediyoruz, artan nüfustan bahsediyoruz, kârlılık oranlarının sürdürülebilir bir şekilde muhafaza edilmesi, mümkünse ileriye taşınması hedeflerinden bahsediyoruz; o zaman elbette ki katma değeri yüksek ürünleri hem üretmeliyiz hem de bu ürünlere dönüştürebilmeliyiz. Bu anlamda, ülkenin işleme teknolojilerine, yeni teknolojilere yatırım yapması büyük önem arz ediyor.

Konservecilikle ilgili, konserve sanayisiyle ilgili su ürünlerini gerçek anlamda buluşturabilmeliyiz yani üretimin fazla olduğu, uygun fiyata arz edilemeyeceği dönemlerde -ki öyle bir dönemden yine geçiyoruz- yani bu konserve üretimine dönüştürülebilir farklı ürünler olarak, değil mi hocam? Yani bu sürdürülebilirlik sağlanırsa o zaman fiyat istikrarı da sağlanır. Biz, fiyat istikrarıyla birlikte bir üretim modelini de birlikte akılcı bir şekilde sürdürebilmeliyiz. Bu açıdan önceki konuşmamda bunu vurgulamak için söylemiştim; akılcı, gerisi akılcı davranmamızla alakalı demiştim. Bu anlamda Keban'daki su ürünleri istasyonunun su ürünlerinde biyoteknoloji geliştirme ve üretim AR-GE merkezlerine dönüştürülmesi gelecekte küresel iklim değişikliğinin olumsuz etkileri boyutuyla da olsun... Şu anda endüstriyel boyutta üretilen 3 tane balık türümüz var, üçü de karnivor ki yani hayvansal protein ağırlıklı beslenme alışkanlığı eğilimi gösteren türler bunlar. Bizler, elbette ki herbivor yani bitkisel beslenme alışkanlığı gösteren türleri de bu üretimin bir parçası hâline getiremezsek biz bunu sürdürülebilir bir model olarak 3 türü götüremeyiz, gelecekte hiç götüremeyeceğimiz aşikâr zaten. Dolayısıyla bu merkezler bu biyoteknoloji geliştirme bize ulusal ölçekte AR-GE faaliyetlerimizi de bu birim üzerinden gerek ulusal gerekse uluslararası boyutta ülke gerçekliğimiz ve önceliklerimiz doğrultusunda çağrı başlıklarıyla, proje çağrı başlıklarıyla çıkılan projeler bağlamında AR-GE faaliyetlerinin en üst seviyede gerçekleştirildiği uluslararası koordinatı işaretlenmiş, görünürlüğü en üst seviyede olan lokomotif yani fabrikalara dönüştürebiliriz. Özel sektör, zaten bilgi birikimi ve yatırım yapma becerisini en üst seviyede şu anda gösterebilme kabiliyetine sahip, ileri bir düzeyde yani krizle karşılaştığımız o dönemde gelecekte biz eğer subtropikal türlerden uygun olanların stok çalışmalarını buralarda yaparsak sertifikasyona tabi yavru üretimlerini başarabilirsek yani bunlara yönelik özel genetik boyutta çalışmalarla pekiştirebilirsek bunlar bizim ulusal kazanımlarımız olacak yani tohumculukta nasıl yerli üretim modeli önem taşıyor ise burada su canlılarının üretiminde de genel anlamda bu önem taşıyacak. Dolayısıyla 8 tane istasyonu eğer biz, bu formata evirebilirsek ki Tarım ve Orman Bakanlığı ve TAGEM bu konuda büyük bir donanımına sahip yani bu işin öncülüğünü çok rahatlıkla yapabilirler; ulusal, uluslararası boyutta üniversitelerimiz danışmanlık hizmetleriyle bunu pekiştirirse bu gerçekleştirilir.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Kıymetli Vekilim, toparlayabilirsek.

PROF. DR. KENAN KÖPRÜCÜ – Sayın Başkanım, sayın vekilim; yani bu gerçekten muazzam bir ulusal kazanım sağlar bize. Özel sektörümüze de o krizle yüzleşmemiz durumunda sertifikasyona tabi olarak bu yavru balıklar takdim edilirse o zaman zaten gerisi sektörün elinde olan bir şey; alıp götürür. Su ürünleri sektörü 2 milyar dolar ciro yapmış diye seviniyoruz yani 1 milyar dolar ciro yaptığında biz altın çağını yaşayacak diye düşünüyorduk, maalesef, eğitim ayağından tutun da özel su ürünleri sektörünün almış olduğu darbelere kadar, yaralara kadar yani bir tekelleşme boyutuna gidildi.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Hocam, teşekkür ediyoruz.

PROF. DR. KENAN KÖPRÜCÜ – Dolayısıyla Sayın Başkanım, sayın vekilim; biz, şu anda 6-7 milyar dolar cirodan bahsediyor olmalıydık yani 2 milyar dolar çok büyük bir hedef değil.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – İnşallah.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Hocam, buyurun.

PROF. DR. HÜLYA TURAN - Teşekkürler Sayın Başkanım.

Sayın milletvekillerim, ben Sinop bölgesinden gelen biri olarak oradaki az önce sayın Sinop Milletvekilinin sözü üzerine özellikle Karadeniz bölgesinde açılmış olan birinci ve ikinci potansiyel yetiştiricilik sahalarında üretilen büyük miktardaki somon balığının şu anda depolarda bekleme sebeplerinden biri olarak aslında yetiştiricilik sektörünün pazarlama sorunları mevcut. Ülkemizde

Üretilen Türk Somonu son yıllarda milyon dolarlık ihracat gelirine sahip Avrupa’da da ilk sıralarda yer almakta. Bu rnlerin aslında sadece taze soğutulmuş olarak değil yani başı kesilip iç organları alınarak bütün hlde pazarlanmasından ziyade -tabii ki bu da bir yöntemdir- işlenerek katma değeri yüksek olan ürünlere dönüştürülmesi gerekiyor. Sinop bölgesinde Avrupa Birliği hibeli 10 milyon dolarlık bir işleme tesisi kuruldu ve o bölgedeki yetiştiricilere hizmet edecek boyutta, kiralama üzerinden hizmet edecek bir tesis ve şu anda özel sektörün de işleme tesisi kurma çalışmaları var. En büyük firmalardan bir tanesi mesela yine Gmşdoğa Su rnleri Tesisi’nin iki yıldır aktif olarak kurduğu bir tesis var, belki bu tesis sayılarının artırılması ve yine bölgedeki su ürünleri fakültelerindeki akademisyenler ile özel sektör arasında ürünlerin neye dönüştürülmesi gerektiğine yönelik AR-GE faaliyetleriyle ki biz bunu da yapıyoruz büyük ölçüde rneğin, Türk Somonu zerine birçok bilimsel araştırma da koyduk yani sektörün önünü açacak yeni ürünler geliştirmeliyiz ve bu sayede de sadece yurt dışına değil, iç pazara da işlenmiş su ürünlerini sunmak üzere bir politika izlememiz lazım; hem Avrupa lkeleri hem dünya genelinde en düşük su ürünleri tüketim oranına sahip olan ülkemizde hem kendi ürettiğimiz ürünlerin de kendi toplumumuzda tüketimini de artırarak tüketim miktarını, kişi başına düşen su ürünleri tüketim miktarını arttırmamız gerekiyor.

Teşekkür ediyorum.

BAşKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Ben teşekkür ederim.

Hocam, buyurun.

PROF. DR. İBRAHİM DİLER - Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri ve Komisyon yelerimiz; evet, yetiştiriciliğimiz hakikaten devasa boyutlara ulaştı. Tabii, bu devasa boyutlara ulaşmak bir anda olmuyor, beraberinde birtakım sorunlar da getiriyor. Örneğin, 90’lı yıllarda toplam alabalık üretimimiz 3 bin tonlarda -yanlışım varsa Bakanlık yetkilileri bizi düzeltebilirler- 2022 yılında 470 bin tonlara kadar ulaştı, 3 bin tondan bu noktaya. Tabii, bunlar kendiliğinden oluşmadı; birincisi, 82’den beri su ürünleri yksekkl beraberinde fakültelerinin aktif oluşu ve her yıl su ürünleri mühendisi mezun edişi. İkinisi, 2002 yılından beri balık destekleri hakikaten 3 tur üzerinde çok ciddi boyutlarda, bu sektörün gelişmesine en büyük katkılardan ikinci parametre olarak da Hükümetimizin yaptığı bu desteği de asla yadsıyamayız. Bunları birilerini övme adına değil, efendim marifet iltifata tabidir kablinden yiğidin hakkını da, Sezar’ın hakkını da Sezar’a vermek gerekir. Bu anlamda söylüyorum. 2000’li yıllarda yemlerdeki KDV ham madde ve kendisinde yüzde 18’ken sonra 8’e indi şimdi ise 1, belki de sıfırlandı bazı ham maddelerde. Bunlar hakikaten sektörün önünü açıcı unsurlar. Özel sektör, akademi de kendini bu konuda hakikaten geliştirdi ki devletimizin 2015’ten beri belirlediği 2023 hedeflerini nadir yakalayan 200 sektörden biriyiz 2020 yılında. 1 milyar dolar hedef biilmişti, 500 bin ton hedef biilmişti ve bu da 2020 yılında bu hedefleri gerçekleştiren ender birak sektörden bir tanesi. Bunlar olumlu şeyler. Olumsuz yönlerde devletimizden bekliyoruz; örneğin, ürünlerin raflarda kalması olayını Ticaret Bakanlığımız pazar çeşitliliğini artırmada üreticilerimize, ihracatçılarımıza mutlaka yardımcı olmalı, sadece Rusya, Baltık lkeleri veya Avrupa Birliği lkeleriyle bu olay sınırlı olmamalı, yeni pazarların bulunmasında gerek teşvikler gerek destekleriyle sektörün yanında olduğunu hissettirmeli.

İkinci olarak Hülya hocamızın dediği gibi iç su tüketimimiz hakikaten en düşük seviyelerde. Bunun artırılması için bir gerek devlet politikası gerek halk olarak, sektör olarak, akademisyen olarak üzerimize düşenleri mutlaka yapmalıyız yani 5-6 kilo, 85 milyona karşılık gelen kişi başi 5-6 kilo üretim hakikaten çok düşük seviyelerde, bunu birak kilo artırsak bile bu ihracat ve ürün fazlalığını çok rahat bir şekilde halledebiliriz ama bunun için de devletin desteğine elbette ki ihtiyaç var. “Evet ama yetmez.” felsefesiyle sektör, akademi ve kamu üçgeninde bu sektörün n -Kenan Hoca’mızın bahsettiği gibi- hakikaten açık. Efendim, 6-7 milyar dolarları elde etmek işten bile değil.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Biz teşekkür ediyoruz Kıymetli Hocam.

Hocam, buyurun.

PROF. DR. MAHMUT ALİ GÖKÇE – Teşekkür ederim söz verdiğiniz için.

Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri, değerli katılımcılar; ben Mahmut Ali Gökçe, Çukurova Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesindeyim.

Çok değerli hocalarım çok önemli konulara değindiler, ben sadece belki birkaç farklılığı burada belirtmek istiyorum, söylenmemiş birkaç şeyi burada belirtmek isterim. Bunlardan bir tanesi, bütün tarımsal üretim çeşitleri doğaya bağımlıdır, su ürünleri üretimi de gene doğaya bağımlı olarak gerçekleştirilen bir üretim faaliyetidir; kapalı sistemler, kapalı devre sistemleri hariç tabii. Bu nedenle de bütün dünyada doğaya bağımlı olarak yapılan üretim çeşitlerinin korunmaya ihtiyacı vardır ve bir çeşit ve bir şekilde bu korunma önlemlerinin alınması gerekir. Özellikle doğal afetler sonucunda kaybedilen ürünlerin telafisi, üreticilerin gücünü kaybetmemesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Bunun çeşitli yolları mutlaka vardır ve bu mutlaka sağlanmalıdır. Yani doğaya bağımlı olarak yapılan üretim korunmalıdır. Birinci koşul olarak benim kişisel gözlemim budur.

İkincisi, pazar bulabilmek için hem üretilen ürünün çeşitlendirilmesi lazım hem de üretilmiş olan ürünlerin işlenmiş hâllerinin çeşitlendirilmesi lazım, iki tane yol var. Ülkemizdeki 6,5-7 kilogramlık kişi başına tüketim miktarı çok düşük. Bunun artırılması da gene işlenmiş üründen geçmektedir çünkü bizler balık ya da su ürünlerini taze olarak tüketen bir toplumuz. Avrupa’da bu kadar yüksek olmasının, Japonya’da bu kadar yüksek olmasının temel nedenlerinden bir tanesi işlenmiş ürünlerin fazla olmasıdır. Yani yolda gezerken bile balık tüketebilirsiniz Avrupa’daysanız ya da bir kafede oturarak pişirilmemiş karides tüketebilirsiniz, yengeç tüketebilirsiniz, midye ya da balık tüketebilirsiniz ya da krem hâline getirilmiş ürünlerle çocukların su ürünleri tüketme alışkanlıklarını artırabilirsiniz. Bu nedenle işleme ayrı bir önem taşımaktadır su ürünleri yetiştiricilik sektörünün gelişmesi açısından.

Bir diğer konu, küçük işletmelerin de gene koruma altına alınması. Küçük işletmeler az miktarda ürün üreterek piyasaya sürerler, bu daha çok tatlı su işletmelerinde görülür. Örneğin, Adana bölgemizde de pek çok alabalık işletmesi küçük aile işletmesi şeklindedir. Bu işletmelerin ihtiyaçlarının bir araya getirilerek giderilmesi yani yem, ilaç ihtiyaçlarının bir birlik ya da bir kooperatifleşmeyle giderilmesi ve aynı zamanda buradan elde edilmiş ürünlerin sanki bir işletmede üretilmiş gibi pazarlanması yoluna gidilmesi bu işletmelerin de yaşatılması bakımından ayrıca büyük bir önem taşımaktadır.

Sohbet ederken Değerli Milletvekilimizle ve sayın hocalarımızla konuştuğumuz bir konuyu ben tekrar burada dile getirmek istiyorum. Özel sektör-üniversite iş birliğinin artırılması için özel sektör lehine, özel sektörü istekli kılabilecek önlemlerin alınması lazım. Yani özel sektör üniversiteyle iş yaparken düşünmemeli. “Evet, bu benim çok faydama olacak. Aynı zamanda maddi birtakım faydalar da sağlayacağım.” diyebilmeli. Yani belki birtakım vergi muafiyetlerinden ya da teşviklerden yola çıkılarak bu ilişkiler artırılabilir.

Benim söyleyeceklerim bu kadar.

Çok teşekkür ederim söz verdiğiniz için.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkürler Kıymetli Hocam.

Avcılık konusuna isterseniz geçelim.

Profesör Doktor Göktuğ Dalgıç.

Buyurun Hocam.

PROF. DR. GÖKTUĞ DALGIÇ – Ben Profesör Doktor Göktuğ Dalgıç, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Rektör Yardımcısıyım.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; avcılık vasıtasıyla istihsal edilen su ürünlerinin sorunları, avlama teknolojisinde çalışan bir öğretim üyesi olarak bana düştü. Bu konu hakkında sizler mutlaka balıkçılarımızdan birtakım brifingler alacaksınız, sorunlarını kendileri söyleyecekler ancak bizler de akademi olarak bu sorunlara nasıl bakıyoruz, nasıl bu sorunlara cevap verebiliriz, çözebiliriz; bunlar hakkında birkaç şey söylemek istiyoruz.

Efendim, Türkiye'nin su ürünleri üretimi, avcılık yoluyla su ürünleri üretimi özellikle son yirmi yıl içerisinde ciddi bir düşüş hâlinde ve denizlerden ve iç sulardan avcılık yoluyla üretimi en fazla gerçekleştirilen türümüz hamsi. Ben de Doğu Karadeniz'den geliyorum, malumunuz hamsinin ana vatanından, aslında çayın ana vatanı Rize'den geliyorum ama hamsi de bizim bölgemizde en fazla avcılığı yapılan balık türü. Dolayısıyla Türkiye'de de ciddi bir önemi var.

Şimdi, Türkiye'deki balıkçılık filosunun büyük bir kısmı kıyısız bölgede avcılık yapan “geleneksel avcılık” olarak adlandırdığımız filonun 12 metreden küçük balıkçı tekneleri tarafından temsil ediliyor ancak Türkiye'deki deniz balıkları üretiminin, avcılık vasıtasıyla deniz balıkları üretiminin yüzde 90'ı büyük balıkçı tekneleri tarafından gerçekleştiriliyor, yani “endüstriyel balıkçı tekneleri” diyoruz biz bunlara.

Balıkçılığı domine eden türün hamsi olduğunu söyledim. Dolayısıyla hamside oluşabilecek, ülkemiz sularında yakalanırken oluşabilecek sorunlar avcılığın azalması direktman balıkçılık sektöründe bir kriz olarak ortaya çıkıyor. Şimdi, geçmiş istatistiklerden şöyle bir baktığımız zaman, 1990'lı yıllardan 90'lı yılların sonlarına kadar düzenli olarak bir avcılık artışı var. Aslında avcılık artışı 1980 yılında teknelere verilen, devletimiz tarafından verilen vergi muafiyetiyle yurt dışından motorları daha ucuza getirdikleri için teknelerdeki teknolojik gelişmeyle birlikte başladı 1980 yılında. 1990 yılında ciddi bir filomuz oluştu ve 1997 yılına kadar hamside 400 bin tonlara kadar ulaştık. Ancak 1997 yılında hamsi üretimi birdenbire 250 bin tonlara düştü. Şimdi, bu 20 bin tona düştüğü zaman -sektörün en büyükleri bunlar, domine ediyorlar sektörü- yani ciddi bir kriz var, ne yapalım? Avrupa Birliği de efendim, daha önceki yıllarda uyguladığı tekne ruhsatlarını dondurma işine gidilmesine karar verdi balıkçılık otoriteleri tarafından, hükümetlerimiz tarafından ve 1997 yılında biz ruhsat tezkerelerini dondurduk. Şimdi, ben sayılara baktım 1997 yılında bizim ruhsatları dondurmamızdan sonra 2000 yılı itibarıyla 14.975 tane balıkçı tekemiz var. Şöyle bir şey gerçekleşmiş: 2001 yılında Ekim ayında bir karar alınmış, Ekim ile Aralık ayı içerisinde bir kereye mahsus daha önce vizesini yaptırmayan ruhsatları, yanma durumunda olan, yüzde 20'lik boy artışından faydalanmayan teknelere bir kereye mahsus af gelmiş ve bu aftan sonra başvurular yapılmış. 2005 yılındaki istatistiklere bakıyoruz, bizim balıkçı tekemiz 18.500 olmuş. Yani 14.975 tekne aslında biz dondurmuşuz ama bu af ile birlikte 18.500 olmuş, bunun altını çizmek istiyorum. Niye? Bir karar aldığımız zaman bunu gevşetmenin bize nasıl sonuçlar oluşturduğunu şimdi rakamlarla açıklayacağım size. 2012 yılında Bakanlığımız balıkçılara ve balıkçılık yönetimi açısından yıpranmış stokların üzerindeki av baskısını kaldırmak için geri alım sistemini ortaya çıkarttı yani belli uzunluktaki teknelerin üzerindeki teknelere metre başına bir para ödeyerek devlet cebinden yani hazinesinden para ödedi ve tekneleri av filosundan çıkarttı. Bu, bütün dünyada uygulanan bir şey ve Türkiye'de de uygulandı. 4 kere yapıldı bu geri alım sistemi, 10 metre üzerinde toplamda 1.264 tane tekne geri alımla filodan çıkarıldı; bizim akademisyenlerimiz bunu incelediler. Peki, ne oldu biliyor musunuz? Yani 2012 yılından sonra şu anda da yaklaşık olarak yine hâlâ daha av filomuzda 14.500 balıkçı gemimiz var. Ne oldu biliyor musunuz? 2 tane teknesi olanlar kullanmadığı bir teknesini geri verdi devlete, devletten aldığı bu parayla da mevcut teknesinin teknolojisini geliştirdi. O tekneye yeni bir motor aldı, o tekneye daha iyi bir balık bulucu cihazı aldı; en büyük sorun buradan kaynaklandı yani bir tedbir alırken aslında yanında bütün tedbirleri hep beraber almak lazım.

Şimdi, 2004 yılında 340 bin ton hamsi yakalanmış, 2005 yılında yine bir daha düşmüş hamsi, 138 bin tona inmiş ve bu yine bir kriz oluşturdu ve bir önlem daha aldı balıkçılık otoritesi yani çok yakın çalışıyoruz tabii ki sektör ile balıkçılık otoritesi ve akademi çok yakın çalışıyor. Ne yapabiliriz? Balıkçılardan da şöyle bir teklif geldi: “Efendim, biz hamsiyi zaten gece avlıyoruz genellikle. Ya, gündüz avcılığı yasaklansın, en azından stoklar üzerindeki baskı birazcık azalsın.” denildi dolayısıyla gündüz üç ile sabah dokuz arasında hamsi avcılığına bir serbestiyet verildi, gündüz avcılık yasaklandı. Gırgır tekneleri hâlâ, o zamandan beri, 2007 yılından beri sadece gece avlayabiliyorlar hamsiyi. Peki, ne oldu? Hemen, 2007 yılında 385 bin tona çıktı hamsi birdenbire. Ya, dediler ki: “Kurtardık hamsiyi, tamam. Hamsinin hepsini biz gündüz avlıyormuşuz zaten.” Birdenbire “Biz bunu kurtardık.” dedik, ondan sonra, 2014 yılında hamsi 96 bin tona düştü, geçen sene de 2022’de de 125 bin ton hamsi avlandı. Şimdi, bizim ne yapmamız lazım? Bizim özellikle... Şunu da söyleyeyim mesela: 2005 yılında 1 milyon 100 bin kw’lık bir motor gücü varmış bütün filomuzun, geri alımlar olmuş; efendim, biz Moritanya’ya tekneler yolladık, bunları falan hepsini çıkardıktan sonra 2020 yılında 1 milyon 500 bin kw’ye çıkmış yani biz eğer ki bir şeyi yasaklayacaksak, bir yönetim yapacaksak toptan bir yönetim yapmamız gerekiyor. Hamsinin gece avcılığını serbest bırakıp gündüzü yasaklayacaksak, bölge yasakları yapacaksak, zaman yasakları yapacaksak bunun yanında avcılık yapacak teknelerin de teknolojik gelişmesine izin vermememiz lazım. Yani 2000’li yılların başlarında 1 mil menzilli sonarlar kullanılırken şimdi 20 mil menzilli sonarlar kullanılmaya başlandı dolayısıyla hamsinin kaçacak hiçbir yeri yok. Balıkçı “En kolay, en çabuk nasıl yakalarım?” diye düşünüyor çünkü mazot harcıyor, aramak için uğraşıyor, mazot harcıyor, bu mazotu harcayana kadar diyor ki: “Ben gideyim, sonara para vereyim.” Çoğunlukla bunları da ithal ediyoruz maalesef yani bu teknoloji Türkiye’de yavaş yavaş millileşmeye başladı ama çoğunlukla bu cihazlar ithal ediliyor dolayısıyla dışarıya da paramız gidiyor. Yani tekne ruhsatını donduruyorsak bu teknenin motor gücünü de dondurmamız lazım, bu teknenin üzerindeki elektronik cihazları da dondurmamız lazım. Bakın, size bir örnek vereyim: 2017 yılıydı yanlış hatırlamıyorsam, bir Avrupa Birliği projesi kapsamında Rize’deki Deniz Ürünleri Avcıları Üreticileri Birliğiyle birlikte İtalya’ya bir seyahat düzenledik. Ancona şehrinde, burada üretici birliklerle -bunlar da üretici birlik, onlar da deniz ürünleri üreticileri birliği- Birbirleriyle konuşturalım dedik, 5 tane gırgır teknesinin sahibiyle, büyük teşkilatın sahibiyle beraber Ancona’ya gittik, bir hafta kadar kaldık orada, onların sistemlerini inceledik. Bana dediler ki: “Hoca, illa bir gırgır teknesi bul da bizi ona götür.” Orada orta suyla avcılık yapıyor. Peki dedim, arkadaşlardan rica ettim, bir gırgır teknesine gittik. 5 arkadaş tekne sahibi, gırgır teknesine gidince birdenbire hepsi birden makine dairesine indiler, sonra bir çıktılar, yüzleri asılmış. Ne oldu dedim. “Ya, hoca bu, 1975’ten kalma 12 silindir MAN’la çalışıyor hâlâ, buna mı getirdin bizi, bununla mı avcılık yapıyorlar?” dedi. Evet, onunla avcılık yapıyorlar çünkü 1980 yılında İtalya balıkçılık teknelerinin ruhsatlarını dondurduğu zaman teknolojik olarak cihazların tamamını durdurduğu gibi motor güçlerini de sabitlemiş vaziyeteydi. Sordular, dediler ki: “Ya, sonar olarak ne kullanıyorsunuz?” O bölgede ışık yakarak balığı topladıkları için çok ciddi sonara ihtiyaçları yok. “Sonar da yok. Bu, bizim işimize yaramaz hoca. Hadi gidelim öteki tarafa.” dediler. Yani aslında çözüm çok basit ve uygulanmış, denenmiş, bizim sadece işimize yarayacak iyi yönlerini almamız gerekiyor. Bunun yanında ne var? Malumunuz, küresel iklim değişikliği sebebiyle deniz suyunun ısınması söz konusu ve bu deniz suyunun sıcaklığında artışlarla birlikte balıkların göç yolları değişti. Bu göç yollarının yanı sıra da yumurtlama zamanlarında da bir değişiklik oldu yani balığın biyolojisi değişiyor aslında yaşadığı ortam değiştiği sürece.

Çok yakın zamanda yapılmış bir çalışma var Marmara’da, İstanbul Üniversitesinden arkadaşlar yaptılar. Onun sonuçlarını söyleyeyim: Enteresan; 2000 yılı ile 2020 yılı içerisinde –“pelajik balık” diyoruz biz- işte palamut, lüfer, hamsi, istavrit gibi balıkların avcılıklarına bakmışlar, bir de biyolojilerini çalışmışlar. Çalışmanın sonucunda tavsiyeleri şu: “1 Eylülde başlayan balıkçılık av sezonunun mutlaka Marmara’da 15 Ekimde başlaması gerekli.” diyorlar, “Bir buçuk ay sonra başlanması lazım.” diyorlar.

Biz de bunu kendi bölgemizde, Karadeniz’de görüyoruz yani artık ekimin sonlarında başlayan hamsi avcılığının yavaş yavaş -işte bu zamanlarda başladı, bir on gündür falan avcılık yapılıyor- kasımın sonlarına doğru kaydığını görüyoruz. Bu, deniz suyu sıcaklığıyla direktman alakalı bir durum dolayısıyla burada da balık göçlerini etkileyen küresel iklim değişikliğinin de önlemler alınırken mutlaka dikkate alınması gerektiğini söyleyelim.

Şimdi, Karadeniz’de 3 farklı stok olduğunu söylüyor bilim adamları. Bir tanesi Anadolu kıyılarında yumurtalayan bir stok; bu stoku yumurta larva “survey”lerinden yazın bizim kıyılarımızda yumurta bıraktığını görebiliyoruz. Dolayısıyla, evet, doğrudur, bir stok var Anadolu kıyılarında. Bir stok kuzeybatı Karadeniz’de, Ukrayna kıyılarında yumurtluyor. Bir tanesi de Azak Denizi’nde yumurtluyor. Şimdi...

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI TURGAY TÜRKYILMAZ

– Hamsi.

PROF. DR. GÖKTUĞ DALGIÇ – Bu hamsiden bahsediyorum, özür diliyorum. Hamsiden bahsediyorum, 3 tane stok var. Biz asıl avcılığı, yani Anadolu kıyılarında yaptığımız esas avcılığı kuzeybatıda yazlayan ve orada işte üreten hamsi stoklarından, Ukrayna’dan bizim kıyılarımıza gelen hamsi üzerinden yapıyoruz, esas büyük avcılık bu şekilde yapılıyor. Balık işte daha çok Zonguldak Ereğli veya Sinop tarafına doğru, kuzeyden doğru iniyor göç olarak, daha sonra da Gürcistan’a, daha sıcak olan, daha sıcak suların bulunduğu kıyıya doğru göç ederken bizim avcılarımız da burada avlıyor. Şimdi, bu küresel iklim değişikliği ve su sıcaklıklarında artışlarla birlikte akıntılarda, sıcak su akıntılarında bazı değişiklikler oldu. Karadeniz’de daha önce hiç denk gelmediğimiz 20 mil, 30 mil açıktan hamsi avcılığına denk gelmeye başladık son yıllarda. Şimdi, balıkçıların da teknolojik olarak tekneleri donanımlı olduğu için gidip buldular orada ve tekne, av teknesi sürekli olarak orada kaldı, yirmi dört saat boyunca yedek tekneler kıyıya taşıldılar, yirmi dört saat boyunca balık taşıldılar. Balığın bir şekilde önü kesilerek bu balık Gürcistan kıyılarına gidecekti ve orada kışladıktan sonra tekrar geri dönecekti. Oraya gitmesi engellendi ve balığın büyük anaç stoklarını biz Karadeniz’de avladık. Dolayısıyla, ciddi anlamda stoklarda bir yıpranma söz konusu oldu. Şimdi, ne yapılabilir? Yapacağımız başka bir iş, biz, aslında, münhasır bölge sınırları içerisinde avcılığımızı yapıyoruz ama en azından 20 milden daha açıkta hamsi avcılığı yapmayalım çünkü zaten bu balıklar Gürcistan kıyılarına gittiği zaman yine bizim balıkçılarımız tarafından avlanıp ekonomiye kazandırılıyor. Gürcistan’ın kendisine ait bir balıkçı filosu yok, daha çok bizim teknelerimiz veya Abhazya kıyılarında daha çok bizim teknelerimiz avlanıyor. Azak’tan inen hamsiyle birlikte bu hamsiler karışarak orada avcılık devam ediyor. En azından karadan uzaklığı belli bir mesafedeki alanlarda balık avcılığını, hamsi avcılığını yapmamızda fayda olduğunu düşünüyorum.

Yani sıra, mutlak suretle avcı teknelerinin yanındaki yardımcı teknelerin yani kıyıya balık taşıyacak gemilerin sınırlandırılması son derece önemli. Yani bunun Moritanya gibi bir Afrika ülkesinde sınırlandırmasını yapıyorlar, yedek tekmeğe izin vermiyorlar. Biz niye yapmayalım? Bu stok, bu balık hepimizin, biz tutmazsak seneye yine biz tutacağız çünkü Karadeniz’de bizden başka filosu olan yok. Ancak hepsinin önünde, bunları yapabilmemiz için en önemli husus aslında kota. Yani çok kolaylıkla bizim mevcut mevzuatımızla Balıkçılık Su Ürünleri Genel Müdürlüğü bunun kararını verebilir ve paydaşlar, balıkçılar buna hazır, hamside artık karar yetkililerindir. Tekne boy uzunluğuna göre olabilir, daha önceki senelerde yakaladığı hamsi miktarlarına bağlı olabilir, ne şekilde olacaksa mutlak suretle belirlenmesi gereklidir ve bir kota tanımlaması yapılması lazım; bu, son derece önemli. Yani sıra, bizim bu endüstriyel balıkçı teknelerinden devam edelim. Endüstriyel balıkçı teknelerimizde 1 Eylül itibarıyla tekneler palamut avcılığına başlıyorlar. Eğer palamut, sezonunda çok iyi değilse dönüp istavrite vesaire

bakıyorlar ve bu esnada hamsiyi bekliyorlar, sonra dönüp hamsiyi avlamaya başlıyorlar, sonra da genel olarak 15 Ocak gibi falan sezonu kapatıyorlar yani 15 Nisanı kimsenin beklediği yok Karadeniz’de, Marmara’da belki bekliyorlar ama Karadeniz’de kimsenin beklediği yok.

Bunun yanı sıra, bir de bizim çok ekonomik olan ve kotayla sınırlı olan bir orkinos avcılığımız var. İşte, bizim bu endüstriyel gırgır tekneleri orkinos avcılığına da gidiyorlar. Şimdi, eğer ki biz türe özgü filo ayarlaması yaparsak -yani bunlar kurayla Bakanlığımız tarafından belirleniyor- türe özgü teknelerimizi ayırırsak bu sefer hamsinin üzerindeki av baskısından da bu şekilde kurtulabiliriz. Yani arkadaş, orkinosa gidecek tekne orkinosa gidecek; bu palamut avlamayacak, bu hamsi avlamayacak, istavrit avlamayacak, sadece orkinos avlayacak ve bu şekilde hayatını idame ettirecek dersek insanların da kafası karışmaz. Bu sene bana orkinos kurası çıkar mı, çıkmaz mı, bu sene hamsiye mi çalışalım, seneye palamuta mı bakalım vesaire diye kafası karışmaz; bunu da bu şekilde düzenleme şansımız olabilir. Tabii ki sadece hamside değil, diğer ekonomik bütün balık stoklarında aşırı avcılıktan dolayı stokların yıpranması söz konusu. Kotaların diğer türlere de uygulanması bu açıdan son derece önemli. Aslında, Balıkçık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğünün bu konuda çok iyi pratiği var. Kendileri Karadeniz’de beyaz kum midyesi üzerinde kota uygulamalarını yapıyorlar. Ben 2000’li yıllarda doktora tezimi beyaz kum midyesi üzerine yaptım. Sebep, balıkçıların sürekli olarak bu balıkçılıktan şikâyet etmelerinden dolayıldı. Üzerinde çalıştık ve kendileri, Balıkçık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü bir düzenleme yaptı ve uzun süredir, on senedir hiçbir ses gelmiyor, bir sorun gelmiyor onlardan, demek ki yürüyor yani balıkçılık yürüyor. Ha, istatistiklerine baktım, bir sene çok yakalanmış, bir sene az yakalanmış ama bu aşırı avcılıktan değil; anladığım kadarıyla belki iklim değişikliğinden, su sıcaklıklarından, yeterli besin olmamasından, yeterli ürün olmamasından kaynaklanıyor. Ama demek ki biz yönetmek istersek yönetebiliyoruz. O küçük bir filo... Başkanım, belki onlarla da görüşeceksiniz yani o da sektörün bir paydaşı, kendilerine ait 5-6 tane fabrikada işleme yapıyorlar, tamamı ihracata giden bir su ürünü. Dolayısıyla, onu çok güzel yönetiyorlar, ciddi bir pratikleri var, balıkçılığı da yönetebileceklerine ben eminim, son derece donanımlı.

Hızlıca devam ediyorum, özür diliyorum belki süremi aştım ama Başkanım.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Yok, faydalaniyoruz, lütfen devam edin.

PROF. DR. GÖKTUĞ DALGIÇ – Peki.

Özellikle örgütlenme ve kooperatifleşme üzerine de birkaç kelam etmemiz lazım. Sayın Başkanım, bizim ülkemizde kooperatifler ihtiyaçlar sebebiyle kuruluyor. Yine, bölgemizde yaptığımız, Rize’de yaptığımız bir çalışmada 1960 yılında kurulmuş bir su ürünleri kooperatifi var, Çayeli Balıkçı Kooperatifi. Gittiğiniz zaman belki ziyaret ederseniz, hâlâ 850-900 üyesi var, babadan oğula geçmiş üyelikleri falan. Kurulma amacını söyleyeyim ben size, 1960 yılında yunus avlamak için devletten, Makine Kimyadan mavzer kurşunu alabilmek için kurulmuş bu su ürünleri kooperatifi yani kooperatifler ihtiyaçlar üzerine kuruluyor. Şimdi, Türkiye’de şu anda 2020 yılında 563 tane su ürünleri kooperatifi var. Tabii, kayıtlara geçmesi açısından söylüyorum, deniz memelilerin avcılığı Türkiye’nin taraf olduğu yasalar sebebiyle tüm sularımızda yasak, bu konuda kesinlikle bir yanlış anlaşılmaya sebebiyet vermek istemiyorum. Çayeli Balıkçı Kooperatifi de şu anda balıkçı faaliyetlerini yürütüyor, yunus avcılığını gerçekleştiriyorlar yasaklandığından beri. 2020 yılı itibarıyla Türkiye’de 563 tane su ürünleri kooperatifi var, yanı sıra 16 tane bölge birliği var, 1 tane de merkez birliğimiz var. Su ürünleri merkez birliği olarak Ankara’da, yakın olarak sizler de dinliyorsunuz. Bunun yanı sıra da 2012 yılında da Deniz Ürünleri Avcıları Üreticileri Merkez Birliği kuruldu. Yani büyük endüstriyel avcıları kendileri içlerine aldılar. Bunların tamamı aslında örnek olarak Avrupa’daki balıkçılık yapısından alındı ve çok da faydalı. Yani en azından balıkçılar seslerini duyurabiliyorlar. İşte, Ramazan Başkan sürekli olarak geliyor, sizlerle konuşuyor, en azından balıkçıların temsilcileri var; son derece önemli. Ama dönün gelin ki 560 tane su ürünleri kooperatifi var. Bunlar ne için kuruldu? Türkiye’de 385 tane balıkçı

barınağı çekek yeri ve doğal barınma yeri var. Şimdi, bu balıkçı barınaklarının sadece 6 tanesi iç sularda yer alıyor yani bizim doğal ve baraj göllerimizde 6 tanesi yer alıyor. Bunlardan 113 tanesi de Doğu Karadeniz bölgesinde yani Giresun'dan başlayın Hopa'ya kadar, 113 tane balıkçı barınağı ve çekek yeri var. Şimdi, buradan, tabii, Karadeniz otoyolu geçti, dolayısıyla balıkçıların doğal limanlarına engel oldu, yani sıra işte Karadeniz'in hırçın dalgalarından da balıkçıları korumak için devletimiz sağ olsun bu balıkçı barınaklarını yaptı. Bu balıkçı barınaklarında balıkçılar korunurken yavaş yavaş bunların üzerine yapılaşmalar yaptılar. Bu yapılaşmalar ilk başta taşınabilirdi sonra kalıcı yapılaşmalar oluştu. Benim eşim Rize'de Tarım İl Müdürlüğünde çalışıyor, o zaman biliyorum, 2000'li yılların başlarında ilk bu balıkçı barınakları yapıldığı zaman, devrolduğu zaman Tarım Bakanlığına kendisi de bizzat gidip balıkçı barınaklarının kiralanması için ölçümlerini, metrajlarını falan yapıyordu, o zamandan beri konuya hakimim, biliyorum. Ciddi anlamda burada bir yetki karmaşası var. Balıkçı barınaklarını yöneten su ürünleri kooperatiflerinin buraları kiralamadıklarıyla ilgili ve buraların -ecrimisil diyorsunuz galiba- işgaliye bedellerinin kim tarafından alınacağı soru işareti olduğu için bölgede ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkıyor. Herhâlde Komisyon olarak haftaya perşembe günü Karadeniz'i ziyaret edeceksiniz ve orada da bunları belki defaatle duyacaksınız. Yani bunların çözülmesi son derece basit. Yani yetki, otorite tek bir yerde toplanabilirse hızlı bir şekilde bunların hallolabileceğini söyleyebiliriz.

Su ürünleri kooperatiflerinin de büyük çoğunluğu yasa gereği bölgede bir su ürünleri kooperatifi varsa balıkçı barınağını kiralama yetkisi onda olduğu için büyük çoğunluğu bu sebeple kurulmuş vaziyette.

Şimdi, yine başka bir şey söyleyeyim su ürünleri kooperatifleriyle ilgili 2015 yılında bir Avrupa Birliği projesi yapıyorduk İtalya'dan uzmanları getirdik, pazarda, Kirazlık Balıkçı Barınağı'nda eğitim veriyorlar, akşamüstü içeride eğitim devam ederken ben de dışarıdaydım balıktan bir balıkçımız gelmiş üzerinde muşamba, ağlarını çekmiş, yorgun argın "Hocam, ben yetişemedim." dedi "Olsun ağabey, sorun değil, sıkıntı değil, geç buyur." falan dedim "Ya, ben geçmeyeyim, buyurmayayım da çok işim var, ağları bir daha istif edeceğim, sabah götüreceğim atacağım. Hocam, şimdi kış sezonu başladı, hamsi de arttı, ben mezgit tutuyorum, benim mezgitim 5 lira ama hiç balık olmadığı zaman ağustosun ortasında da 5 lira benim mezgitim. Bunu çözebilir misin sen, bana bir çare bulabilir misin? Yazın da 5 lira kışın da 5 lira, balık bolken de 5 lira yokken de 5 lira. Niye böyle oluyor? Mazot artıyor, şu artıyor, bu artıyor, benim balığının fiyatı hiç artmıyor." falan dedi. İşte, o kooperatifin Başkanı da sağ olsun, maddi durumu iyi olan bir arkadaştı. Üyeler aslında kooperatifçiliğin gereklerini bilmiyorlar, dolayısıyla kimden ne isteyeceklerini de bilemiyorlar. Üreticilerin ciddi anlamda araçlara, "kabzımal" olarak adlandırdığımız araçlara balıkçılığın az olduğu zamanda almış oldukları avanslarla borç paradan sebep kışın da bütün sezon boyunca onlara çalıştıklarını biliyoruz. Yani piyasada onlar da balığa kaç lira yazarsa o veriliyor. Bütün kabzımala borçlarını ödedi Başkan ama "Balığı bana getireceksiniz." dedi. Sayın Vekil Barış Bey iyi bilir Sinop'ta işte Abalı Su Ürünleri Kooperatifi her sabah mezat yapar, o bir örnektir. Ege'de falan çok yaygın ama Karadeniz'de çok yaygın değil balık mezatları, kooperatifler tarafından, birinci elden mezatlar. İşte, ikincisini de bizim Rize'de, orada kurma şansımız oldu. Biraz restoranların bu iş hoşlarına gitmedi bana biraz kötü konuştular, hep kulaklarım çınladı ama balıkçı kazandı sonuç olarak yani balıkçının mezgiti para yapmaya başladı ve hâlen daha devam ediyor, yedi-sekiz senedir orada gayet iyi bir şekilde kendilerine soğuk hava depoları yaptılar, kooperatif güçlenmeye başladı, av aracı sağlıyor, onlara çizme sağlıyor, teknelerini tamir ederken işte, macun, boya masraflarını karşılıyor vesaire, güzel bir kooperatifin gerçek amacına uygun bir şekilde yaşaması sağlanıyor. Yani tabii, burada söylememiz gereken kooperatiflerin piyasayı oluşturmadaki önemli görevleri, bundan bahsetmemiz lazım. Yine dağıtım ve depolama esnasında hatta Avrupa'da kooperatifler üyelerine parasal destekler veriyorlar yani kredi kooperatifleri bizde esnafa Esnaf Kefaletçe verilen kredi kooperatifleri aslında

Avrupa’da balıkçılara da çalışıyor. Bununla ilgili bir yasal düzenlemeye ihtiyaç var, belki bu iş biraz erken Türkiye için ama sonunda kooperatifler güçlendikçe, bu kredi kooperatifleriyle veya su ürünleri kooperatiflerinin kendi üyelerine kredi vermesiyle bu işin tam rayına oturacağını düşünüyoruz.

Mutlak suretle yasa dışı avcılık en büyük problemimiz ve kontrol tedbirlerinin artırılması... Kontroller yapılıyor ama tedbirlerin biraz daha artırılması, özellikle karaya çıkış noktalarının -bu iş için devletimiz çok para harcadı ilan etmek ve buraları dizayn etmek için- bunların aktif hâle getirilmesi son derece önemli. Bakın, hamside karaya çıktıktan sonra artık çok fazla illegal bir şey olmuyor yani karaya çıktı, esas illegal iş denizde. Dolayısıyla karaya çıkış noktaları esas küçük balıkçı için son derece önemli. Burada profesyonel balıkçının balığının para yapabilmesi için bu noktalardan kesilecek belgelerin son derece büyük önemi var. Şöyle bir örnek vereyim: İtalya’da Trieste Körfezi’nde doğa koruma alanları var, bu doğal koruma alanlarında belli balıkçılar avcılık yapabiliyorlar. Bir ay kadar önce oradaydım, orada da akademisyenlerle beraber görüştüğümde en büyük sorunun kaçak olarak dalış yapıp zıpkınla büyük balık avlayan ve bunları restorana satan kaçak avcılarda olduğunu söylüyor. Yani sorun sadece bizde değil, dünyanın her yerinde bu sorun var ama nasıl önüne geçiyorlar? Bütün restoranlarda balıkların solungaç kapaklarının üzerinde nerede yakalandığıyla ilgili, efendim, ne zaman yakalandığıyla ilgili etiketler var. Aslında biz Avrupa Birliği’ne uyum çerçevesinde bu etiketleri kasaların üzerine yapıştırmakla mükellef tutmuştuk ama çok fazla uygulanmıyor maalesef. Bunu yapabiliriz, bu şekilde kaçak avcılığın da önüne geçebiliriz.

Sayın Başkanım, Türkiye’deki en büyük balıkçılık sorunlarından bir tanesi denizel istilacı türler, özellikle Akdeniz’de lesepsiye türlerin artışıyla birlikte doğal stoklarımızın yerine bu denizel istilacı türler geçmiş vaziyette. Bakanlığımız özellikle balon balıklarıyla ilgili tedbirler aldı, ciddi tedbirlerdir bunlar ve güzel tedbirlerdir ancak bunun bir eylem planı olarak ortaya çıkarılması, konulması, bilim adamlarınca, balıkçılarla beraber oluşturulacak komisyonla beraber ortaya konulması ve günlük değil, mutlak suretle on yıllık, yirmi yıllık projeksiyonların ortaya konması son derece önemlidir. Hâlen mesela şu anda, bu yıl ciddi anlamda kayıp oluşturdu. Adriyatik’ten bahsedeyim, İtalya’da, Adriyatik’te mavi yengeç ciddi anlamda sorun oluşturmaya başladı. Bizde çok fazla çift kabuklu tür tüketilmiyor ama İtalya ekonomisinde çift kabuklu türlerin çok ciddi önemi var. Mavi yengeçler de bu midyeleri tüketiyor, öyle söyleyeyim, bu midyeleri tüketiyor ve bununla ilgili bilim adamları çalışmalar yapıyor “Neler yapabiliriz, kooperatiflerle birlikte bundan nasıl kurtulabiliriz?” diye. Ben sordum arkadaşlara “Ya, ekonomik bir tür, biz de işte, Beymelek’te bunu yakalıyoruz. Ne güzel de ızgarası da oluyor, yeniyor, ekonomik bir tür, ne olacak?” falan dedim. Ya, ekonomik tamam da her taraftan çıkmaya başladı yani bizim de diğer ekonomik türlerimiz üzerinde de ciddi bir baskı oluşturuyor. Bunu da tüketen sadece insan olduğu için, başka bir avcısı olmadığı için doğal ortamda bu bizim başımızın belası hâline geldi. Bizde mesela deniz salyangozu var, doğal stoklarını...

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Bu temel bilimler konusunda istilacı türler ayrıca işlenecek, o kısmı şey yapabilir.

PROF. DR. GÖKTUĞ DALGIÇ – Evet, buradan da geçmiş olsun diyelim, Halit Hocam rahatsızmış, onun için gelececekmış, ben onun için ekledim istilacı türleri.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Cemal Hoca konuşacak.

PROF. DR. GÖKTUĞ DALGIÇ – Cemal Hocam, çok daha geniş konuşur. Tamam, ben hemen pas geçeyim o zaman bunu.

Peki, şöyle söyleyelim: Balıkçılık faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi. Bu da önemli bir konu aslında bununla ilgili de çeşitli projelerde yer aldık. FAO da bizim Balıkçılık Su Ürünleri Genel Müdürlüğüyle birlikte önemli projeler veriyor, yatırım yapıyor. Balıkçılık turizmi yani balıkçılığımızı çeşitlendirebilmek açısından, balık stoklarımızın üzerindeki baskıyı azaltmak açısından önemli olduğunu düşünüyorum.

Yani bizim normalde balıkçımız 5 kilometre ağ atarak yakalayacağı, efendim, 10 kilogram balıktan elde edeceği kazancı belki bir turistin bir günlük denize çıkmasında 500 metre ağı atarak ve tutacağı balıktan kazanabilecek. Yani turist gelip buraya günlüküne 50 euro, 100 euro para vererek denize çıkıp o geleneksel avcılık turizmini deneyimlemek istiyor. Bu bir pazar, bunun önünü açmamız lazım. Tabii, bununla Turizm Bakanlığı ilgileniyor, bununla İçişleri Bakanlığı ilgileniyor -insan kaçakçılığından sebep- Turizm bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı ilgileniyor ve yanı sıra Tarım Orman Bakanlığı da bu işin içerisinde yani bir yetki karmaşası var ama aşılmayacak bir durum değil. Bununla ilgili mevzuat çalışmalarında bir irade koymuştu Genel Müdürlük “Bunun üzerinde çalışalım.” demişti, bence kısa bir şekilde önündeki engellerin kaldırılarak hızlı bir şekilde yasal düzenlemelerin yapılmasının önemli olduğunu düşünüyorum.

Şimdi bunların hepsini konuşurken, yapılacak işleri konuşurken söylememiz gereken şey şu: Balıkçılık Su Ürünleri Genel Müdürlüğü iyi ki varlar, balıkçılığımızı düzenliyorlar, denetliyorlar, bununla ilgili çalışmaları yapıyorlar, sağ olsunlar, var olsunlar, Allah güç kuvvet versin kendilerine. Bir balıkçılık bakanlığını istiyor aslında bizim balıkçılarımız. Aslında güzel de olur yani bir balıkçılık bakanlığı ancak bir balıkçılık bakanlığı olmuyorsa bari bizim Rize’deki gibi, ÇAYKUR gibi bir bağlı kuruluş olsun yani veya bir Karayolları Genel Müdürlüğü gibi, bir Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü gibi bir bağlı kuruluş olsun, kendi taşra teşkilatı olsun, bölge müdürlükleri olsun, bütçesi büyüsün, kimseye ihtiyacımız kalmasın, kendisi konuyla ilgili tüm şeylerden sorumlu olsun, yetkili olsun, insanlar gitsin ve buradan balıkçılar sorunlarını çözerek çıksınlar efendim yani bu son derece önemli, işin başı burada.

Son olarak da iyi bir haber vereyim sizlere: Yani biz hiçbir şey yapmazsak, şöyle söyleyeyim, on beş, yirmi sene sonra bizim hiçbir sıkıntımız kalmayacak yani balık stokları üstünde hiçbir sıkıntımız kalmayacak çünkü gençler buna hiç ilgi göstermiyor, hiçbir genç balıkçı olmak istemiyor artık, efendim. Bir müjde, işte, biz bir şey yapmazsak bile kendi kendine bıraksak kurtulacak bu çünkü gençler ilgi göstermiyor, efendim.

Bakın, bizde Su Ürünleri Fakültesinde bu sene 20 kontenjanımız vardı, 20 kontenjanımızın içerisinde yeni lise mezunu 2 çocuk geldi, geri kalan ya Tarım İl Müdürlüğünde çalışan, ÇAYKUR Genel Müdürlüğünde çalışan veya işte başka yerlerde veya uzunca bir zamandır ara vermiş, sınavlara girmemiş, sonradan sınavlara giren yani üniversite okumak için bile bu gençler gelmiyor, bırakın babadan oğula aktarılan hani meslek vardı ya, o kalmadı efendim yani artık yapılmıyor, istemiyor çocuklar dolayısıyla balıkçılığı cazip hâle getirmemiz lazım. Ha, balıkçılık turizmi de bu açıdan önemli yani İngilizce konuşuyorlar turistlerle falan, gençlerin ilgisini çekebiliyor, Instagram’da ilan veriyorlar, oradan bir rezervasyon gelecek vesaire falan gençleri bu açıdan şey yapabiliriz. Bu sorun sadece bizim değil, bütün Avrupa’nın sorunu, Avrupa da bu konuda çalışmalarına devam ediyor.

Söz verdiğiniz için teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkür ederim.

Diğer kıymetli hocalarımıza söz vermeden Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğüne... Buradaki konuların neredeyse hepsi sizin yaptığınız veya yapacağınız ya da yaptıklarınızın neticesiyle bir şekilde ilgili, büyük bir kısmı tamamı demeyelim. Hocam çok güzel noktalara değindi, bir çoğunun da notlarını aldık, gördüm siz de not aldınız, mutlaka sizin söyleyecekleriniz vardır. Dolayısıyla onların teyidi, işte, ek bilgi eklenmesi olursa hem hocalarımız hem Komisyonumuz açısından iyi olur.

Buyurun lütfen.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI TURGAY TÜRKYILMAZ
– Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Aslında dünkü konuşmalarımız böyle değildi, bunlar konuşmayacaktı ama Hocam, evet, bunlara girdi, çok teşekkür ediyorum, Hocam, hakikaten avcılık konusunda değinilmesi gereken ve mutlaka temas edilmesi gereken tüm konulara değindiniz, ağızınıza sağlık.

Aslına bakarsanız bu söylemiş olduğunuz tüm gereklilikler bir balıkçılık yönetimi açısından olması gereken işler ve dünyada da bu söylediğiniz manada her birini uygulayan bir ülke de yok, maalesef yok. Bu açıdan doğruları dile getirdiniz, olması gerekenleri dile getirdiniz. Her ülke kendisinin belirlediği bazı yönetim araçlarını devreye koyuyor yani sizin söylemiş olduklarınız işte, balıkçı filo yönetiminden bahsettiniz, filo yönetimi hakikaten önemli bir konu, bu açıdan işte bazı ülkeler yeni ruhsat verilmesine bir sınırlandırma getiriyorlar, bazıları söylediğiniz gibi motor güçleriyle ilgili bazı sınırlamalar getiriyorlar, işte bir kısmı avcılıktan geri çekme yöntemini, balıkçı gemilerini geri alma yöntemini uyguluyor. İşte belli başlı 3 tane kural var zaten yönetim açısından, biz bunlardan iki tanesini uyguluyoruz, uyguladık da. Bir tanesi, avcılık için yeni ruhsat vermiyoruz, bir tanesi bu, ben çok detaylara girmeyeceğim, siz bahsettiniz zaten, 2001 yılından itibaren de hiçbir şekilde yeni bir balıkçı gemisine yeni ruhsat tezkeresi düzenlemiyoruz.

Bir diğer konu, işte, filodan gemi çekilmesi, alınmasıyla ilgili olan süreçten bahsettik, onu uyguladık ama evet, özellikle balıkçı gemilerinde motor gücünün sınırlandırılması konusunda ilgili çalışmanın sonuçlandırılması gerekir, bir an önce yapılması gerekir; bu da olursa zaten mükemmel bir durum olur yani eksik olunan konulardan bir tanesinin bu olduğu söylenebilir ancak her ülke farklı bir yönetim modelini uyguluyor, şey de bu, söylenmesi gereken konulardan bir tanesi de bu.

Bir diğeri, Hocam, temas ettiğiniz konular içerisinde işte motor gücünden bahsettik, diğeri yardımcı gemilerin sınırlandırılmasıyla ilgili olan konu, evet, haklısınız, o da olması gereken, zaten şu anda sınırlandırılmış vaziyette; bizde de her önüne gelene istediği şekliyle bir yardımcı gemi izni vermiyoruz. Dolayısıyla bu da bir izne bağlı ve inceleme sonucunda verilen bir izin, miktar, bunu da uygulamakta olduğumuzu kısmi olarak söyleyebiliriz. Diğer taraftan 15 Ekim tarihine, avcılığın 1 Eylül tarihinden 15 Ekim tarihine kaydırılmasıyla ilgili olan bir konu, Marmara’da yapılan bir inceleme sonucunda, çalışma sonucunda olduğunu söylediniz, evet, doğru, bu önümüzdeki yıl çıkacak olan tebliğ sırasında bu konuyla ilgili bir çalışma gündemde, şu anda çalıştığımız konulardan bir tanesinin bu olduğunu söyleyebilirim, bunu gündeme getirecek olan konulardan bir tanesi.

Hamsideki durumu söylediniz, işte, bununla ilgili çalışmalardan bahsettiniz, biyolojik durumlarından bahsettiniz, farklı stoklardan olduğundan bahsettiniz, evet, bunlar da doğru, farklı stoklar var, işte, Gürcistan’daki yapılan avcılık yine bizim Türk balıkçı gemileri tarafından yapılıyor, yine bunların kontrollü olarak yapılması yönünde onlarla bazı sınırlamalar ve şartlar getirilmiş durumda, onları söyleyebiliriz. Hamside kota uygulaması ve bölgesel balıkçılık uygulaması... Sadece hamside değil, diğer balık türleri için de yapılabilir, söylediğiniz doğru, özellikle beyaz kum midyesi, eksik olmayın, sizinle beraber yaptığımız bir çalışma sonrasında öyle bir kota uygulamasına geçmiştik, başarılı bir şekilde de uygulanıyor; hamsi için bu uygulanabilir. Ancak hamsi, biliyorsunuz, Türkiye’deki balıkçılığın neredeyse yani tamamını ilgilendiren bir durum ve sosyoekonomik anlamda da bunun belli başlı bazı yansımaları olacak, iyi bir hazırlık yapılması gerekir, beyaz kum midyesindeki sınırlı sayıda bir avcı değil bundan etkilenecek olan binlerce, belki milyonlarca insan var; tüketim açısından da ciddi bir karar. Ama yapılması gerekiyor mu, kota uygulamasına geçilmesi gerekiyor mu? Evet, sektör buna kendisini hazırlıyor ama benim kendi naçizane bilgim dâhilinde söyleyeyim, sektör bunu istiyor ama neyle karşılaşacağını da tam olarak bilmiyor, neyle karşılaşacağını bilmeden bunu istiyor önümüzde bir örnek var, işte, orkinos balıklarında da biz kota uygulamasını yapıyoruz. Burada yapılan kota uygulamasında da başlangıçta, “Evet, orkinosa da kota gelsin.” diyenler şu anda o kotadan faydalanamadığı için her sene dünyayı ayağa kaldırıyor, işte, bizlere ve farklı kesimlere kadar uzanan taleplerini dile getiriyorlar. Bunlar altyapısının doldurulması gereken ve üzerinde de çalışılması

gereken, bilimsel anlamda çalıştığımız konular biliyorsunuz. Siz Bilim Kurumumuzda varsınız zaten, Genel Müdürlükte oluşturmuş olduğumuz Bilim Kurulunda bunların çalışması yapılacak, özellikle 1 Eylül 2024 tarihi itibarıyla yeni balıkçılık düzenlemelerinin ele alınacağı tebliğ toplantılarına bunlar çalışılmış olarak gelecek, o zaman da bu tebliğ Bilim Kurulunda çalışılacak.

Diğer bir konu, orkinos avcılığına gidenler... Zaten gitmiyorlar Hocam, onda bir güncelleme olabilir belki orkinos avcılığı yapan bir sonraki sene başka tür avcılığına gitmiyor, gemisini bağlıyor, gitmiyor.

PROF. DR. GÖKTUĞ DALGIÇ – Hiçbir zaman gitmesin, orkinosçular orkinosçu olsun.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI TURGAY TÜRKYILMAZ
– Farklı o zaman, farklı bir şey söylediniz.

Doğru, öyleyse o zaman farklı bir şey, hamsi avlayan da başka bir şey gitmeyecek, tür bazlı bir belirleme sistemi, bu da balıkçılık yönetiminin temellerinden bir tanesi, olabilir, çalışılması üzerinde gereken konulardan bir tanesi.

PROF. DR. GÖKTUĞ DALGIÇ – Ondan bahsettim.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI TURGAY TÜRKYILMAZ
– Diğer konu, işte, haklısınız, balıkçı barınaklarıyla ilgili olan konu hem bizim gündemimizde hem de Meclis Araştırma Komisyonumuzun gündeminde zaten Sayın Başkanım, malumunuz, balıkçı barınaklarıyla ilgili bir sunum aldınız zaten Doğu Karadeniz'e gittiğinizde de, orada da yeniden gündeme gelecek; bununla ilgili gelişmeleri ben anlatırsam çok zaman alacak ama çalışılıyor ve Meclis Araştırma Komisyonumuzun raporuna istinaden de biz bir yol haritası belirleyeceğiz, durum da onu gösteriyor.

Diğer taraftan balıkçılık turizmi, evet, birlikte yine çalışıyoruz ve olması gerekiyor, dünyadaki yeni trend bu şekilde, özellikle Ulaştırma Bakanlığıyla bu konu üzerinde çalışmalarımız var, umarım bu çalışmalar sonucunda da iyi bir yol alırız, sonuçları güzel olur.

Bendeki son kısım... Bir ara dışarı çıktım, ne kaçırdım çok bilmiyorum, çıkmak zorunda kaldım.

Karaya çıkış noktalarıyla ilgili olan konular, evet, haklısınız, balıkçılık idari binaları vasıtasıyla bunları yapma gayreti içerisindeyiz zaten ve bu idari binaların etkinliğinin ve faaliyetlerinin artırılması gerekiyor, bunu söyleyebiliriz.

Son olarak da şuydu, ben notlarımın hepsini teker teker yaparken, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü bir Bakanlık olsun yoksa Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğünün yetkisinin artırılmasını istediniz, kayıtlara geçiyor ama ben de sizinle aynı fikirdeyim. Benim söylemem ne kadar doğru olur bilmiyorum ama aynı fikirdeyim, mutlak surette güçlendirilmesi gerektiğine ben de inanıyorum.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS - Evet, Değerli Genel Müdür Yardımcımıza çok teşekkür ediyoruz verdiği bilgiler için.

Çok değerli misafirler, değerli milletvekilleri, değerli hocalarım; yetiştiricilik, avcılık ve üçüncü konu başlığımız temel bilimler. Temel bilimler noktasında görüşlerini sunmak üzere değerli hocamız Profesör Doktor Cemal Turan'ı mikrofona...

PROF. DR. MEHMET TAHİR ALP – Hocam, temel bilimleri ben sunacağım ama Cemal Hocam galiba istilacı türlerle ilgili bir açıklama yapacak.

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS - Cemal Hocam, istilacı türlerle ilgili buyurun.

PROF. DR. CEMAL TURAN – Değerli hazırun, bugün size istilacı türlerle ilgili bilgi vermeden önce öncelikle kısa bir İskenderun’da yaşadığımız depremlere maruz kaldığımız şartlarla ilgili kısa bir bilgilendirme yapmak istiyorum, bu konuda sizden belki küçük bir destek istemiş olabileceğim.

Şu an İskenderun Teknik Üniversitesi ve Deniz Bilimleri Teknoloji Fakültesi olarak gerçekten depremin bire bir yaşıyoruz gerek öğrencilerimiz olarak gerek akademisyenlerimiz olarak gerek halk olarak yoğun, ağır şartlar içerisindeyiz. Üniversitemizde tabii ki Rektörümüz Profesör Doktor Tolga Depci tüm birimlerle yoğun bir şekilde, olağanüstü bir şekilde çalışarak herkesin şartlarını iyileştirmeye çalışıyor ama yine biz su ürünleri buraya yeri gelmişken su ürünleri olarak sizlerden, Komisyondan özel bir destek istemek istiyorum çünkü gerçekten akademisyen olarak çoğumuz konteynerde kalıyor. Ağır şartlarda eğitim öğretim ve araştırmalarımıza devam etmeye çalışıyoruz, öğrencilerimize yine bu şekilde bire bir, yüz yüze eğitim veriyoruz. Binamız yıkıldı, laboratuvarlarımız yıkıldı yani gerek öğrencilerimize laboratuvar ve akademisyenlerimize laboratuvar araştırma imkânı sağlamak anlamında bu Komisyondan özellikle bize pozitif bir ayrıcalık verilmesini, bir şekilde yardım edilmesini rica ediyorum, talepte bulunuyorum.

Ben istilacı türlerle ilgili Türkiye’nin iklim değişikliğinin bir şekilde artırdığı veya hızlandığı bir süreçten bahsedeceğim. İstilacı türlerin özellikle birkaç kaynağı var. Indo-Pacific Kızıldeniz yoluyla Süveyş Kanalı’nı geçerek Akdeniz’e ve İsrail, Ürdün, Suriye’yi izleyerek Türkiye’ye gelen yabancı türler ve Atlantik tarafından gelen yabancı türler olmak üzere ana olarak bu iki kaynağı kullanılmaktadır. Bunlar Türkiye denizlerine giriş yaparak gerek ekosisteme gerek balıkçılığa gerek halk sağlığına büyük zararlar vermektedirler. Bunlardan birkaçından bahsederek mesela deniz anaları, zehirli olan deniz anaları balıkçılara patladıkları zaman özellikle “rhopilema nomadica” bir beyaz göçmen bir deniz anası var. Balıkçılık faaliyetlerinin yüzde 90’ını, 95’ini oluşturmakta, özellikle gırgır ağlarını balıkçılarımız denize bırakarak çıkarmayarak milyonlarca liralık zarara uğrayabilmekte. Yine balon balıkları var, şu an Balıkçık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğümüz tarafından teşvik mekanizması da olan balon balıkları var. Balon balıkları yine balıkçılar tarafından avlanmamakta, avlandığı takdirde ve yenildiği takdirde insan ölümüne sebebiyet verdiği için bununla ilgili mücadele oluşturulmakta, bunlar denizlerimizde avlanmadığı için çoğalmakta ve aşırı çoğalmasından dolayı gerek ekosistemimizdeki diğer balıkları tüketerek gerekse balıkçıların ağlarını yırtarak ekonomik kayıplara sebebiyet vermekte hatta insanlar tarafından tüketilerek -Van’da bile tüketilen vakalar var- insanların ölümüne, Van’daki insanın bile ölümüne sebebiyet veren durumlar arz etmiş durumdadır. Bununla ilgili yine aslan balıkları var, onlardan, genel olarak türlerden bahsedecek olursak aslan balıkları var, bunlar da insan sağlığına zarar vermektedir. Dikenli ama zehirli değil, eti yenilebilir, lezzetli bir eti var, bununla ilgili yine ekonomik kayıplar oluşturmakta, yerli türlerimizin yok olmasına, birçok yerli türümüzün yok olmasına kadar sebebiyet veren durumlar ortaya çıkarmaktadırlar.

Ben bu türlerden kısaca bahsettikten sonra bunlarla ilgili bazı sıkıntılar neler var, bunlarla ilgili neler yapılabilir, onunla ilgili kısaca kimseyi sıkmadan birkaç şey söylemek istiyorum. Öncelikle Balıkçık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğümüzün yaptığı çok güzel bir uygulama var, balon balıkların tanesine para vererek bunların avlanması yasak olduğu için popülasyonlarını, denizdeki popülasyonları azaltmak adına ve diğer türlere olan baskılarını azaltmak adına teşvik mekanizması oluşturulmuş durumda. Balon balığı başına para vermekte fakat bu çok güzel bir uygulama olmasına rağmen aralık ayında bu para verildiği için genellikle toplu olarak verildiği için birçok balıkçı tarafından bu pek yapılmamakta, toplanmamakta, bu paranın daha çok aralık ayı itibarıyla değil de aylık olarak en azından verildiği takdirde balon balıklarıyla mücadelenin çok daha etkili olacağına ve en azından gerek denizlerimizdeki gerek yerli stoklarımıza olan zararın gerekse balıkçılara verdiği zararın azaltılması anlamında daha etkin bir mücadele şekli olacağına inanıyorum. Balıkçıların da söylemleri bu yönde, onu da bildiğim için.

Evet, ikinci olarak aslan balıklarıyla ilgili şu ana kadar yapılan çalışmalar doğru yönde yani ekonomiye kazandırılması yönünde faaliyetlerin devam ettirilmesi gerekiyor, aksi takdirde aslan balıkları devamlı obur bir balık olduğu için yirmi dört saat beslenme modunda hem gece hem gündüz devamlı beslenme modunda olduğu için birçok yerel türümüzün azalmasına sebebiyet verdi, balıkçılık stoklarımızı düşürdü. Özellikle bu faaliyetlerin teşvikiyle ilgili yani en azından bunların ekonomiye kazandırılmasıyla ilgili faaliyetlerin artırılması gerektiğini, devamlı yapılması gerektiğini söyleyebilirim.

Üçüncü olarak istilacı yabancı türlerle ilgili bir eylem planımız yok maalesef. Bu istilacı yabancı türlerle ilgili mutlaka acil bir eylem planımızın oluşturulması gerekiyor. Yani bir yabancı türü bulduk, biri gördü zehirli değil; bununla kim ne yapacak, ne zaman ne yapacak, ikinci kişi ne yapacak, üçüncü kişi ne yapacak hiç belli değil ve bundan dolayı bu türler zaten çoğalıyor. Denizlerimize yayılıyor, Ege, Marmara, Karadeniz'i tehdit eder vaziyete gelmiş durumda. Şu an yabancı türler Karadeniz'i dahi tehdit eder duruma geldi. Özellikle bu türler Karadeniz'e geldiği zaman, geçtiği zaman bazı türler var, onlar çok tehlikeli, gerçekten hamsi stoklarımız o zaman ne olur bilemiyorum, esas sorun orada başlar, herhâlde farkındalık orada oluşmaya başlar. Mutlaka bu türlerle ilgili yani AFAD gibi yani deprem olduğu zaman kimler devreye girecek, hangi bakanlık, hangi birimler devreye girecek, hangi sırayla girecek, ne yapacak, bunların mutlaka eylem planı içerisinde oluşturulması gerekiyor, bütün birimlerin ne yapacağıyla ilgili mutlaka bir plan oluşturulması gerekiyor, yönetmelik çıkarılması gerekiyor.

Eylem planı oluştuktan sonra özellikle bu türlerin yüzde 80'inin, 90'ınının giriş yaptığı İskenderun Körfezi'nde bir izleme ve müdahale biriminin oluşturulması gerekiyor. Yani şu an mesela aslan balığı İskenderun'a giriş yaptı, zamanında orada yeterince müdahale edilseydi, eylem planı oluşturulsaydı, bu plan daha önce çıksaydı aslan balığı diğer denizlerimize muhtemelen geçmezdi. Geçse bile yani beş yıl, altı yıl, on yıl sonra geçerdi yani gidişi çok yavaş olurdu ve diğer denizlerimize olan zararı az olurdu ve bu şekilde belki milyon dolarlar kazanç sağlardık aynı şekilde balon için de geçerli. Şu an mesela bu çizgili kedi yılan balığı var, bu da çok zehirli bir tür, şu an Mersin'e kadar uzamış durumda yani bir müdahale etsek diğer denizlerimiz kurtulacak yani onun için mutlaka bu türlerle ilgili bir eylem planının ve izleme, müdahale ekibinin özellikle İskenderun Körfezi'nde bir izleme ve müdahale biriminin oluşturulması gerekiyor ki orada bu türlerin mücadele edip belki denizlerimize girişini bir şekilde geciktirmek, belki de engellemek şeklinde olabilir diye düşünüyorum. Benim söyleyeceklerim kısa, bu kadar, özet olarak vermek istedim her şeyi. Özellikle bu türlerle mücadele edilmediği takdirde şu an büyük çoğunlukla Akdeniz için sorun olan bu türler ve Ege için sorun olan bu türler gerçekten Karadeniz'de sorun olduğu vakit geri dönüşümü çok pahalı olan, milyon dolarla, milyar dolarla ifade edeceğimiz zararlara sebebiyet verebilir yani hamsi stoklarımız çünkü avcılık ürünümüzün, avcılık hasadımızın büyük bir bölümü hamsiden oluşmakta. Hamsi stoklarına bu türler, yabancı türler zarar verdiği takdirde gerçekten büyük ekonomik kayıplara sebebiyet verebilir, halkımızı büyük oranda mutsuz edebilir.

Ben teşekkür ediyorum beni dinlediğiniz için.

Saygılar efendim.

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS - Evet, ben de Profesör Doktor Cemil Turan Hocamıza teşekkür ediyorum.

Bu arada, istilacı türlerle ilgili acil eylem planından söz etti hocamız, bu konuda araştırma yapan veya bu konuda bir çalışması olan hocamız varsa istilacı türlerle ilgili etkili yöntem noktasında birkaç cümle de ondan alabiliriz, daha sonra su ve havza yönetimine geçeceğiz.

PROF. DR. KENAN KÖPRÜCÜ - Sayın Başkanım, bu konuda çalışma Yok ama iç sularla ilgili bir vurgu yapmak isterim, çalışması olan hocalarımızın ifadesini aktarmak isterim.

Burada yani İsrail sazanı olarak ifade edilen bir türün Keban Barajı'nda anormal bir popülasyon oluşturduğu yani önümüzdeki birkaç yıllık süreçte tamamen baskılayacağına dair gözlemler, ciddi bulgular var; dolayısıyla bu türün stoklarının baskılanması hayati önem arz ediyor. Bu konunun da ciddi bir şekilde ele alınması bu bağlamda önem taşıyor. Zaten iç sularımız hektar başına av verimliliği düşük olan bir değer taşıyor. Bu tip istilacı türlerin baskısı altında gelecekte çok daha düşük seviyelere inecektir. Yani bu türün ekonomik değerinin de oldukça düşük olduğunu ifade etmek isterim.

Saygılar sunarım.

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS - Çok teşekkür ederiz.

Değerli milletvekilleri, değerli bilim insanları; temel bilimler bağlamında su ve havza yönetimiyle alakalı sunumunu yapmak üzere Profesör Doktor Tahir Alp Hocamızı davet ediyoruz.

Buyurun.

PROF. DR. MEHMET TAHİR ALP – Tekrar teşekkür ederim Sayın Başkanım, Sayın Rektörüm, sayın milletvekillerim, buraya katılım sağlayan tüm arkadaşlarıma.

Bu konuda biraz çerçeveyi ben biraz daha sizin için değiştirmek istiyorum. Bugüne kadar sürekli avcılık ve yetiştiricilikle ilgili sorunları veya çözüm önerileri hakkında bizlerin görüşünü size yansıtmaya çalıştık ama eğer kullanabileceğiniz bir kaynağınız yoksa bunların hiçbirini değerlendirme şansınız da yok; dolayısıyla sınırlı olan su kaynaklarımızın yönetimi bu açıdan çok önemli. Baktığınız zaman, ekosistemin sağlığı açısından hem yetiştiricilik hem de avcılık konusunda elde ettiğimiz ekonomik çıktıların devamlılığını sağlayabilmek çok önemli ve bunun temel tek bir şartı var; bunları elde ettiğiniz ortamları sıkı şekilde kontrol edip sürdürülebilir bir şekilde de sağlığını güvence altına almanız gerekiyor ama bugün herkes küresel ısınma veya iklim açısından birtakım söylemler geliştirse de ben bunu bir kriz olarak görüyorum kendi şahsım adına. İklim krizinden çok iklim krizinin yaratabileceği sonuçlar üzerinden bu işi değerlendirmenin çok daha akılcı olduğunu düşünüyorum. Bununla ilgili birkaç örneği şöyle verebiliriz: Mesela, az önce Cemal Hocam invaziv türlerle ilgili işte, Kızıldeniz'den veya Pasifik'ten geçişlerin var olduğunu söyledi. Bunun tek nedeni şu: Eğer siz bir karasal alanı göz önüne alıyorsanız o karasal alanın içerisinde çeşitli coğrafi izolasyonlarla türleri birbirinden ayırabilirsiniz ama akuatik ortamlarda böyle bir coğrafi izolasyon olmadığı için tek bir bariyer sisteminiz vardır; sıcaklık ve tuzluluk yani yoğunluk farkı. Eğer siz bu farkı ortadan kaldırırsanız diğer denizlerden invaziv türlerin geçişini engelleyemezsiniz. Kaldı ki su içerisinde yaşayan şu an konusunu ettiğimiz tüm canlılar soğukkanlı canlılardır yani bütün metabolizmaları ortam sıcaklığına bağlı olarak gelişir ve siz bütün ürünlerinizi suyun var olduğu içerdiği çeşitli çevresel fiziko-kimyasal şartlara bağlı olarak elde edersiniz. Eğer siz sularda 1 derece su sıcaklığını artırırsanız o ortamdaki hem fiziko-kimyasal olayları hem de metabolik olayları hızlandırmış olursunuz. Bu, şu anlama gelir: Buradan baktığınız zaman, bugün hem denizel ortamlar için söylüyorum hem iç sular için söylüyorum, bir ortamın kalitesinin bozulma şekli oradaki su kalitesinde meydana gelebilecek organik kirliliğin artışıyla ön plana çıkar ki biz bunlara ötrofikasyon diyoruz yani siz ötrofikasyon eşiğini çok yüksek bir seviyede artırmış oluyorsunuz sıcaklık arttığında. Küresel olarak bunu engelleyemiyoruz belki hani küresel ısınmayı çünkü sadece bizim sorumluluğumuzda olan bir şey değil ama bugün baktığınızda, ekonomik koşullarda kaynak yönetimini ön plana çıkarmazsanız hem kaynağınızı kaybetme durumunuz var hem de ekonomik olarak çok büyük yaralar alma konusunda da bir dezavantaja sahip olmuş oluyorsunuz. Bunu şu açıdan irdelemek gerekir: Eskiden dünya, küresel ekonomi bazı statülerle size zorunlu eylemler yapma gerekliliği getiriyordu. Nedir bu zorunlu eylemler? İşte, yeterince üretmiyorsanız başka yerden ticari olarak ithalat yoluna gitmek durumundasınız ki yem konusunda bütün girdilerimizin ithal olduğu söyleniyor, benim kendi alanım değil ama söylem bu şekilde. Baktığınız zaman, eğer siz kaynağınızı bu şekilde yönetemiyor ve etkileyemiyorsanız ürettiğiniz malı da bir standartla dışarıya aktarmanız

da söz konusu olmayabilir. İki kavram geliştirdiler -biliyorsunuzdur belki, Komisyonun daha önceki gündemini de bilmediğim için söylüyorum- bir karbon ayak izi, bir de su ayak izi. Su ayak izi yaptığınız mal ve hizmetlerde o süreci son kullanıcıya götürülünceye kadar harcadığınız su miktarıyla ölçülüyor ama şunu unutmamak gerekir: Bizim su kaynaklarımız zaten kısıtlı, ülke olarak su sıkıntısı çeken ülkeler statüsündeyiz. Yirmi yıl sonra yapılan projeksiyonlara baktığınız zaman su fakiri ülkeler arasında yer alacağız. Dolayısıyla dünyanın var olduğundan beri statüsü belli olan suyu bir damla artıramadığınıza göre ve talep de sürekli arttığına göre siz bu ölçekteki bir kaynağı, bu kadar ekonomik olarak verimli olarak kullandığınız bir kaynağı da ciddi anlamda korumak ve sürdürülebilirliğini sağlamak için önlemler almak zorundasınız.

Tabii ki bu girizgâhtan sonra birtakım çözüm önerilerini sizinle paylaşacağım ancak şunu söylemeye çalışıyorum: Eğer su sıcaklığındaki bu artış devam edecekse birincisi, türleriniz veya ekosistemdeki biyoçeşitliliğiniz değişecek. İkincisi, yaşam alışkanlıklarınız değişecek. Yarın bir gün temizlik, sağlıklı yaşam, gıda güvenliği, protein üretimi; ne dersiniz deyin, ekonomik olarak ben şunu da parantez içinde söylemek istiyorum, dışarıda bazı milletvekillerimizle yaptığımız sohbette şunu söyledim, dedim ki: Ben su ürünlerinin sadece balığa indirgenmesinden de rahatsızım. Sudan elde ettiğiniz o kadar fazla ürün var ki yediğiniz dondurmadan kullandığınız diş macununa kadar, dinamit aktarımından çeşitli kullandığınız ilaçlara kadar, doğal güzellik ürünlerine kadar her şeyi denizlerden elde ediyorsunuz. Bugün “küresel iklim krizi” dediğimiz şeyin karbon salımıyla ilgili olması çok tesadüfi değil ama baktığınız zaman, dünya yüzeyinin dörtte 3’ünü kaplayan okyanuslar en çok karbon asimilasyonu yapan yerler yani ormanlar bunun içinde evet büyük sistem olarak çok önemli ama denizlerinizi kaybederseniz, işlevselliğini bozarsanız su kaynaklarınızın karbon asimilasyonunu da gerçekleştiremeyeceksiniz yani bağlayamayacaksınız, daha fazla ısınacaksınız, daha fazla küresel krizlerle karşı karşıya kalacaksınız.

Bakın, bir limnolog olarak iç sular benim uzmanlık alanım, daha çok kıyı ve geçiş suları... Su kalitesi yönetiminde şöyle bir şey vardır: Küresel ısınmanın en büyük sonucu büyük bir buzul çağına girişinizin müjdecisidir çünkü siz buzulları erittiğiniz zaman okyanus tabanını soğutursunuz işte, bugün yaşadığımız gibi ani dolu baskınları, fırtınalar ve meteorolojik olaylarla karşılaşsınız. Bu da, tabii bizim ömrümüz buna vefa etmez ama yüzyıllar geçtiği zaman göreceksiniz ki küresel ısınmanın sonucunda da küresel bir şiddetli soğumaya doğru gideceksiniz. Dolayısıyla, bulunduğumuz coğrafyada su kaynaklarımızı koruyabilmemizin en temel yöntemlerinden bir tanesi de iyi yönetilmesidir. Yönetimin de temel nedeni şudur: Eğer bir ortamda bir sorun varsa yerinde çözüm üretmeniz gerekir. Bunun için bölgesel olarak Sayın Bakanlığımızın yaptığı çeşitli çalışmalar var hatta geçen hafta içerisinde Sayın Cumhurbaşkanınız Ulusal Su Kurulu’nu da oluşturdu ve açıkladı, Resmi Gazete’de yayınlandı. Bunların ürettiği politikaların mutlaka uygulanabilir ve vazgeçilmez olması gerekiyor. Kaldı ki izleyemediğiniz hiçbir şey üzerinde tedbir alamazsınız, bir planlama oluşturamazsınız. Lütfen, bu Komisyondan özel ricamdır, su kalitesi konusunda veya su kütlelerimizde hem denizel ortamlarda hem de tatlı sularda izlenmesinin aralıksız olarak devam ettirilmesi gerekir. Lütfen, bunun bütçelenmesi, projelendirilmesi ve bakanlıkların asli görevi hâline getirilmesi ve bu konularda da üniversitelerin zorlayıcı bir şekilde destek verilmesinin sağlanmasını rica ediyoruz.

Şöyle bir şeyi örnek vereyim, temel bilim açısından yaptığınız -hani AR-GE olarak görülmediği için- hiçbir projeksiyon size bir veri sağlaması dışında bir fayda getirmiyor gibi görünüyor ama baktığınız zaman kıyı sularınızda, işte, -Cemal Hocam’ın demin son konuşmasından örnek vereyim- istilacı türlerin gözlenemediği için bugün Karadeniz’de mavi yengecin kaydı verilmiş, sabah arkadaşlarla konuştuk. Mavi yengeç, Akdeniz’e özgü bir türdür yani siz Karadeniz’de yakalıyorsanız bir şeyler ters gidiyor demektir.

Bu anlamda sözü fazla uzatmak istemiyorum Sayın Başkanım, hazırlığınızı da gördüm orada. Su kaynaklarının korunması ve yönetilmesi için mutlaka erk olarak Bakanlığın bu konuda teşkilatlanmasının çok daha fazla güçlendirilmesi -benden önceki arkadaşların da söylediği gibi- bir genel müdürlük olmuyorsa bir bakanlık şeklinde mutlaka yapılandırılması ve tüm ülke sathında bu teşkilatların organlarının bulunması gerekiyor çünkü başka bir yerde sorun varsa çözümü de orada aramak gerekiyor; yerinde çözüm, en mantıklı çözüm olarak kabul edilir diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Değerli Dekanımıza teşekkür ediyoruz.

Konuyla ilgili ekleme yapmak isteyen kıymetli dekanımız var mı? Yok.

Milletvekillerimizden bu konuda ekleme yapmak isteyen...

Evet, özellikle verdiğiniz çok önemli bilgiler için, Komisyona katkılarınız için bütün dekanlarımıza teşekkür ediyoruz. Gerek ilk oturumda gerek bu oturumda, ikinci oturumumuzda, çok önemli bilgiler aldık, çok önemli sorun tespitleri, çözüm önerileri aldık. Sorunların tespit edilmesi son derece önemli, raporda yer alması anlamında ama çözüm önerilerini de almış olduk. Gerek yetiştiricilik anlamında gerek avcılık anlamında gerek temel bilimlerde istilacı türler ve su ve havza yönetimi alanında kıymetli dekanlarımız bizimle görüşlerini, fikirlerini, araştırmaları ve bilimsel verileri paylaştılar; çözüm önerileriyle birlikte bunu Komisyon olarak önemsiyoruz. Bunları bize yazılı olarak da ulaştırmanız; bu ve ekeleyeceğiniz, belki daha geniş raporları veya bugün burada bahsetmediğiniz ama faydalı olacağını düşündüğünüz bütün dokümanları bizlere ulaştırmanız, bizim için, Komisyonumuz için son derece önemli. Uzmanlarımız, sizin gibi akademisyenlerden, hocalardan oluşan uzmanlarımız bunları değerlendirecek, biz de aynı şekilde bu değerlendirmeler neticesinde raporlara müdahil olup, bu konuda hem milletvekillerimizin tekrar görüşlerini alıp bunların üzerinde çalışacağız. Gerekli hâllerde gene sizlerden yeni bilgi, belge veya belli soruların cevaplarını tekrar talep edeceğiz.

Dolayısıyla, bu toplantıyla birlikte aslında paydaşlarımızın belki en önemli ayaklarından biri akademyaydı, onu dinlememiştik, onu da tamamlamış olduk. Saha çalışmalarımızda sizin verdiğiniz bilgiler ve daha önceki bilgilerimizin hepsinin ışığında çok daha verimli saha çalışması gerçekleştireceğimize inanıyoruz.

Bir kez daha ev sahibi üniversitemiz Ege Üniversitemize, Değerli Rektörümüzün ve Dekanlar Konseyi Başkanımızın şahsında teşekkür ediyoruz. Siz kıymetli hocalarımızın şahsında üniversitelerinize teşekkür ediyoruz. Bu çalışmalarda emeği geçen bütün akademisyenlere teşekkür ediyoruz.

Böylece bu oturumu da tamamlamış oluyoruz.

Hepinize tekrar teşekkür ediyorum.

Oturumu kapatıyorum.

Kapanma Saati: 16.35

